

SV

SV

SV

EUROPEISKA KOMMISSIONEN

Bryssel den 9.11.2010
KOM(2010) 660 slutlig

**MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL
EUROPAPARLAMENTET OCH RÅDET**

Strategi för utvidgningen och huvudfrågor 2010–2011

{SEK(2010) 1326}
{SEK(2010) 1327}
{SEK(2010) 1328}
{SEK(2010) 1329}
{SEK(2010) 1330}
{SEK(2010) 1331}
{SEK(2010) 1332}
{SEK(2010) 1334}
{SEK(2010) 1335}

MEDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET OCH RÅDET

Strategi för utvidgningen och huvudfrågor 2010–2011

1. INLEDNING

EU:s utvidgningsprocess har fått ny vind i seglen efter de senaste lägesrapporter som kommissionen har antagit. Detta är ett faktum trots att unionen står inför många andra utmaningar. Tack vare Lissabonfördraget kan EU driva sin utvidgningsagenda framåt samtidigt som takten i den europeiska integrationen kan bibehållas.

Förhandlingarna med Kroatien har nått slutstadiet. Det visar för alla utvidgningsländer att en anslutning kan bli verklighet, under förutsättning att de nödvändiga villkoren är uppfyllda. Serbien har anhållit om medlemskap. Kommissionen avger idag sitt yttrande om ansökningarna från Montenegro och Albanien. Anslutningsförhandlingar med Island påbörjades i juli. Nya kapitel har öppnats i förhandlingarna med Turkiet, och landet har påbörjat en grundlig översyn av konstitutionen och närmar sig europeiska standarder. Liberaliseringen av viseringsbestämmelserna för västra Balkan har framskridit. Betydande genombrott har skett när det gäller att bryta den långvariga tvisten mellan Slovenien och Kroatien och en dialog mellan Serbien och Kosovo¹ håller på att förberedas. Framsteg har gjorts när det gäller försoning mellan folken efter konflikterna och länderna har börjat att själva ta större ansvar för det regionala samarbetet.

Många utmaningar kvarstår dock. I vissa utvidgningsländer har reformtakten avmattats. Samtliga länder måste fokusera på goda styrelseformer, på att stärka rättsstatsprincipen, påskynda ekonomiska reformer och förbättra sin kapacitet att anta och genomföra EU:s regelverk. Värnandet av yttrandefriheten är en bekymmersam fråga i de flesta länder. Flera komplexa problem har ännu inte lösts, bland annat frågan om Bosnien och Hercegovinas styre och namnfrågan för f.d. jugoslaviska republiken Makedonien. Olösta bilaterala problem kvarstår och meningsskiljaktigheterna rörande Kosovos status har förhindrat regionalt samarbete. I Cypernfrågan har förhandlingarna om en övergripande lösning framskridit, men ännu inte avslutats.

EU:s engagemang för utvidgningsprocessen återspeglar medlemsstaternas övertygelse att den gagnar både unionen och de länder som eftersträvar medlemskap. Detta klara budskap måste lyftas fram och förklaras tydligt för allmänheten för att öka förståelsen och stödet för utvidgningen. EU:s utvidgningsprocess bidrar till stabiliteten i Europa och till säkerheten och välbefindandet för befolkningen i Europa. Den stimulerar på ett unikt sätt till politiska och ekonomiska reformer i utvidgningsländerna. Det ligger i EU:s och utvidgningsländernas gemensamma intresse att inleda diskussioner om svåra förhandlingskapitel på ett tidigt stadium i processen. Processen har till syfte att få utvidgningsländerna att uppnå europeiska standarder på alla områden som omfattas av EU-fördragen. Detta hjälper EU att uppnå sina egna mål, som i dagsläget inbegriper att ta itu med den ekonomiska krisen och den

¹ Enligt FN:s resolution 1244/99.

ekonomiska styrningen, återskapa tillväxt för sysselsättning inom ramen för reformagendan Europa 2020, att göra Europa tryggare och att visa EU:s betydelse på den globala arenan. Kommissionens arbetsprogram för 2011 innehåller flera initiativ som är inriktade på dessa mål.

Utvidgningen måste vara trovärdig för alla som deltar i processen. De länder som eftersträvar medlemskap och deras invånare måste, så snart villkoren är uppfyllda, klart se utsikterna till medlemskap, och de bör uppleva påtagliga fördelar under processens gång. Medlemsstaterna och allmänheten i EU måste kunna vara säkra på att anslutningar av nya medlemsstater är väl förberedda genom att stränga villkor har tillämpats. För att utvidgningen ska bli en framgång krävs ett kraftfullt politiskt engagemang av alla berörda parter. Den förnyade konsensus om utvidgning som Europeiska rådet enades om i december 2006 utgör ramen för att uppnå dessa mål. Denna politik bygger på principerna om konsolidering av åtaganden, rättvisa och stränga villkor och god kommunikation med allmänheten, förenat med EU:s kapacitet att integrera nya medlemmar.

Utvidgningsprocessen erbjuder mekanismer och incitament, med medlemskap som kulmen, som uppmuntrar utvidgningsländerna att samarbeta med EU för att uppnå gemensamma mål. I och med förstärkningen av den ekonomiska styrningen i EU kommer också den ekonomiska dialogen med utvidgningsländerna att intensifieras, vilket innebär att vi tillsammans kan inrikta oss på att lämna krisen bakom oss och skapa sysselsättning. EU:s globala konkurrenskraft kan dra nytta av en närmare integration med länder som har flera komparativa fördelar. Detta är en av de bestående fördelarna av den femte utvidgningen, som innebär att EU:s medlemsstater utökades från 15 till 27 mellan 2004 och 2007. Handeln mellan de ”gamla” och ”nya” medlemsstaterna tredubblades under ett decennium från ca 150 miljarder euro till 450 miljarder euro fram till 2008. Utvidgningsprocessen har gett EU ekonomiska resurser att ingripa, tillsammans med de internationella finansinstituten, för att upprätthålla ekonomisk stabilitet i kristider där så har varit påkallat. Små och medelstora företag, som genererar två tredjedelar av alla arbetstillfällen i den privata sektorn i EU och som ger kraftfulla impulser till innovation, gynnas av en utvidgad inre marknad och utgör viktiga mottagare av stöd inför anslutningen.

En närmare integration genom utvidgningsprocessen hjälper EU att uppnå sina mål på flera områden som är avgörande för ekonomisk återhämtning och hållbar tillväxt, t.ex. energi, transport, miljöskydd och insatser för att bemöta klimatförändringen. Länderna på västra Balkan är helt och hållet omgivna av EU-medlemsstater. Turkiet har land- och sjögränser mot EU. Uppbyggnaden av transeuropeiska transportkorridorer, diversifieringen av energikällor, mildrandet av och anpassningen till klimatförändringar och minskningen av gränsöverskridande luft- och vattenföroreningar ingår bland de EU-mål som kräver ett helhjärtat engagemang från utvidgningsländernas sida.

Även utvidgningsländerna drar nytta av framstegen på dessa områden. Utsikterna till anslutning ger dem incitament till att prioritera sådana mål som de delar med EU. I praktiken kommer medlen för detta från instrumentet för stöd inför anslutningen (Ipa) och lån från Europeiska investeringsbanken och andra internationella finansinstitut (som mobiliseras med hjälp av Ipa). Det senaste kandidatland som EU har inlett anslutningsförhandlingar med är Island, som är världsledande när det gäller olika former av förnybar energi, och som kan ge ett betydande bidrag till EU:s innovationssatsningar på detta område och andra avancerade områden.

Att göra Europa tryggare ligger högt på EU:s dagordning, vilket fastslagits i Stockholmsprogrammet. Utvidgningsländerna måste införliva EU:s regelverk och visa sin förmåga att genomföra det till fullo. Kommissionen har fördubblat sina ansträngningar att stödja utvidgningsländerna att förebygga och bekämpa organiserad brottslighet och korruption och stärka de rättsvårdande myndigheternas kapacitet. EU:s åklagare, domare och andra experter på brottsbekämpning, gränsförvaltning och migration bistår för närvarande motsvarande myndigheter i utvidgningsländerna genom att dela med sig av sin sakkunskap och följa deras framsteg. För att uppnå riktmärkena, som avgör hur snabbt ett land framskrider mot EU-medlemskap i anslutningsförhandlingarna, krävs ett övertygande resultat när det gäller att skippa rättvisa på ett oberoende och effektivt sätt.

Erfarenheterna av liberaliseringen av viseringsbestämmelserna för västra Balkan visar att mycket kan åstadkommas genom en kombination av stränga villkor och särskilda förmåner som knyts till framsteg i riktning mot ett EU-medlemskap. De visar också på vikten av kontinuerliga insatser från de berörda regeringarnas sida för att se till att de begränsningar och villkor som hänger samman med den friare rörligheten för personer respekteras.

Genom Lissabonfördragets ikraftträdande har EU fått de resurser som behövs för att unionen ska kunna visa sin betydelse på global nivå. EU:s roll vid antagandet av FN:s generalförsamlings resolution om Kosovo utgör ett exempel på denna potential. I en värld där tillväxtmakterna spelar en allt starkare roll ger utvidgningen EU större tyngd och en starkare röst i internationella forum. Den femte utvidgningen gav ny fart åt EU:s förbindelser med grannländerna i öster och söder och EU undersökte möjligheterna att utarbeta initiativ i regionerna kring Östersjön och Svarta havet. Anslutningsprocessen med länderna på västra Balkan och Turkiet leder till ett ännu större intresse och inflytande för EU i Medelhavs- och Svartahavsregionerna och i Donaubäckenet. Om Turkiets anslutningsprocess kompletteras av att landets roll i den egna regionen utvecklas i samordning med EU kan detta leda till en ökad tyngd för båda parterna i världspolitiken, inte minst i Mellanöstern och södra Kaukasus. Genom att agera tillsammans kan EU och Turkiet förbättra energitryggheten, lösa regionala konflikter och förhindra att klyftor uppkommer längs etniska eller religiösa linjer. Island och EU kan tillsammans spela en viktig roll när det gäller att lösa frågor rörande energi, miljö, havspolitik och säkerhet i de arktiska områdena. För att uppnå största möjliga synergieffekter av detta slag krävs dock ett gemensamt engagemang för en trovärdig utvidgningsstrategi.

EU:s tyngd i världen beror också i stor utsträckning på hur attraktiv dess regleringsmodell är. Den inre marknadens vitalitet och det faktum att länder runt om i världen har antagit EU-normer och standarder leder till stimulans för handel, investeringar och tillväxt. Det inre marknadspaket som kommissionen har lagt fram syftar till att avlägsna många av de återstående flaskhalsarna och frigöra nya tillväxtpotentialer. Genom utvidgningsprocessen kommer utvidgningsländerna att stegvis anta EU:s regelverk, vilket innebär en utvidgning av det område där en enda uppsättning standarder tillämpas. Detta bör stimulera till nya investeringar, innovation och social sammanhållning samt göra EU:s regleringsmodell ännu attraktivare i grannländerna och i det större internationella systemet.

Det är mycket som står på spel i utvidgningsprocessen både för EU och de länder som eftersträvar medlemskap. Samtidigt påverkas dock den allmänna uppfattningen om denna agendas betydelse av mer vardagliga frågor som ofta förefaller mer angelägna. Detta års rapportpaket och de därmed sammanhängande slutsatserna och rekommendationerna visar att utvidgningsprocessen utgör en del av lösningen på många av våra medborgares problem,

oavsett om det rör sig om att förebygga och bekämpa organiserad brottslighet och korruption eller att skapa tillväxt och sysselsättning. EU-institutionerna och EU:s medlemsstater måste samverka för att öka förståelsen och stödet för utvidgningsprocessen och förklara hur den kan hjälpa oss att uppnå våra gemensamma mål. Genom att genomföra den fortsatta utvidgningen med framgång blir EU bättre rustat för de många andra utmaningar som unionen står inför.

2. DE VIKTIGASTE UTMANINGARNA

2.1. Att övervinna den ekonomiska krisen

Den ekonomiska krisen har påverkat alla utvidgningsländer. Krisens inverkan har dock varierat beroende på varje lands ekonomiska struktur. Albanien, Kosovo och f.d. jugoslaviska republiken Makedonien påverkades minst, eftersom de i lägre grad är beroende av export och deras inhemska marknader klarade sig bra. Kroatien, Serbien och Turkiet, som är mer integrerade i världsmarknaden, påverkades däremot kraftigt. Montenegro drabbades hårt, till följd av landets beroende av yttre finansiering och ett fåtal sektorer. I Bosnien och Hercegovina har krisens effekter förvärrats genom en konjunkturförstärkande finanspolitik med en hög andel subventioner och sociala överföringar i budgeten.

Under 2010 finns det blygsamma tecken på en återhämtning på västra Balkan. Den inhemska efterfrågan är fortfarande svag och återspeglar åtstramad kreditvillkor och en ihållande arbetslöshet. Turkiet är redan på god väg att återhämta sig och har en stabil tillväxttakt. Landet har kunnat dra nytta av den konsolidering av de offentliga finanserna och omstrukturering av banksektorn som genomfördes vid början av decenniet. Island lider fortfarande av återverkningarna av den globala finansiella turbulensen och sammanbrottet för landets banksystem.

De offentliga finanserna är fortfarande utsatta för påfrestningar i flera länder. Trots att utvidgningsländerna har en relativt låg genomsnittlig offentlig skuld ledde den finanspolitiska expansionen under högkonjunkturen till en ökad sårbarhet och utsatthet hos utvidgningsländerna för den globala finansiella krisen. Turkiet är dock ett undantag. De flesta länderna på västra Balkan saknade det finanspolitiska manöverutrymme och den kapacitet som behövdes för att som en finanspolitisk stimulansåtgärd prioritera de offentliga utgifterna som ett svar på krisen. Finanspolitiska åtstrammingsåtgärder, bland annat omfördelningar i budgeten, har genomförts på västra Balkan. Detta har dock inte varit tillräckligt för att förhindra ökande budgetunderskott. Island, Serbien, Kosovo och Bosnien och Hercegovina har fått stöd från IMF.

Tillsammans med de internationella finansinstitutens bidrag EU till att mildra krisens effekter. Ipa-stödet omfördelades för att stödja investeringar i infrastruktur och konkurrenskraft. Budgetstöd och makroekonomiskt stöd gavs till några länder. Investeringsramen för västra Balkan spelar en viktig roll när det gäller att mobilisera medel för stora infrastrukturprojekt (se avsnitt 3 nedan).

För att uppnå en hållbar tillväxt och faktisk konvergens krävs ytterligare strukturreformer och en försiktig finanspolitik. Inhemska källor för tillväxt måste utnyttjas effektivare för att produktionskapaciteten, skapandet av sysselsättning och konkurrenskraften ska kunna ökas. Större inhemska och utländska investeringar behövs nu i nyetableringsprojekt, särskilt i exportinriktad verksamhet. Det kommer att bidra till att öka produktionen och produktiviteten,

vilket i sin tur leder till ökad sysselsättning och ökad hållbarhet i handelsbalanserna. Det kommer också att bidra till att lösa regionens trängande sociala problem.

För att öka de utländska och inhemska investeringarna måste regeringarna förbättra företagsklimatet. Det innebär att öka den offentliga förvaltningens effektivitet och domarkårens oberoende, att avlägsna informella handelshinder och stärka rättsstaten. En fungerande regional marknad inom ramen för Centraleuropeiska frihandelsavtalet (Cefta) och en fortsatt anpassning till EU:s regelverk är viktiga för att länderna ska kunna dra till sig investeringar. Den planerade liberaliseringen av handeln med jordbruksprodukter och tjänster i hela regionen och öppnandet av marknaderna för offentlig upphandling kommer ytterligare att öka tillväxtpotentialen i regionen.

Det är av avgörande betydelse att utvidgningsländerna sörjer för sunda och hållbara offentliga finanser. Det är också en viktig fråga i förberedelserna för ett EU-medlemskap. Erfarenheterna från den senaste tiden har visat hur de europeiska ekonomierna är beroende av varandra och hur stora obalanser kan få destabiliserande effekter även i små ekonomier.

Kommissionen kommer att fortsätta att till fullo utnyttja instrumenten för stöd inför anslutningen och ekonomisk övervakning för att övervaka utvidgningsländernas ekonomiska och finanspolitiska resultat. EU för en regelbunden dialog med kandidatländerna och låter dem bekanta sig med EU:s system för samordning och övervakning av den ekonomiska politiken. En liknande process har införts för de potentiella kandidatländerna. Även den ekonomiska dialogen mellan kommissionen och utvidgningsländerna inom ramen för associeringsavtalen används för övervakning av den ekonomiska politiken.

För närvarande vidtas åtgärder för att förbättra den ekonomiska styrningen i EU. Så snart denna stärkta samordning av reformerna rörande makroekonomi, budget och strukturreformer har fastslagits och formaliserats kommer kommissionen att undersöka hur en del av dessa bestämmelser skulle kunna utvidgas till att omfatta utvidgningsländerna.

Utöver dialog och övervakning stöder EU aktivt utvidgningsländernas strävanden för att uppnå ekonomisk återhämtning, makroekonomisk stabilisering och konsolidering av de offentliga finanserna. Omfattande stöd inom ramen för Ipa riktas in på att förbättra förvaltningen av de offentliga finanserna, öka kvaliteten på statistiken och stärka övervakningen av banksektorn.

Utvidgningsprocessen bidrar till målen för strategin Europa 2020 genom att utvidga det område där EU:s regelverk gäller och skapa nya handelsmöjligheter. Kommissionen välkomnar att många utvidgningsländer har för avsikt att låta Europa 2020-strategin återspeglas i sina nationella reformprioriteringar. Kommissionen kommer att ta med utvidgningsländerna i initiativ på EU-nivå som syftar till att uppnå målen smart, hållbar och socialt integrerande tillväxt, som leder till höga sysselsättningsnivåer, hög produktion och social sammanhållning. På utbildningsområdet kommer kommissionen att utreda möjligheterna att inlemma alla utvidgningsländer i ramen ”Utbildning 2020” och få dem att delta i peer learning-verksamhet.²

² Kroatien, Turkiet och Island deltar redan i ramen ”Utbildning 2020”.

Utvidgningsländerna har börjat genomföra initiativ i regionala grupper, där de gemensamt kan bedöma framsteg och ställa upp särskilda mål för enskilda regioner. Ett exempel på denna typ av initiativ är småföretagsakten (Small Business Act for Europe), som är en uppsättning åtgärder för att förbättra företagsklimatet för små och medelstora företag. Kommissionen kommer att föreslå för Regionala samarbetsrådet att det skapar arenor för dialog och sakkunnigbedömning på andra områden, i linje med prioriteringarna i strategin Europa 2020. Dessa prioriteringar kommer kommissionen också att beakta vid programplaneringen av stöd inför anslutningen (Ipa-stöd).

2.2. Social integration

Den ekonomiska krisen har haft en negativ inverkan på den sociala tryggheten i utvidgningsländerna. Utsatta grupper, bland annat minoriteter, missgynnade grupper och personer med funktionshinder har drabbats särskilt hårt. Höga nivåer av arbetslöshet, särskilt bland unga, ett lågt arbetskraftsdeltagande och fattigdom är allmänt utbredda företeelser i hela regionen. Romerna utgör en särskilt utsatt minoritet: de drabbas av fattigdom, diskriminering och segregering när det gäller tillgång till utbildning, arbete, bostäder och sociala tjänster, inbegripet hälso- och sjukvård. Ett betydande antal romer är fortfarande inte folkbokförda eller saknar personliga handlingar. Många av dem bor fortfarande i läger som internflyktingar efter de senaste krigen.

Kommissionen har åtagit sig att bistå utvidgningsländerna när det gäller att förbättra villkoren för utsatta grupper, vilket inbegriper social och ekonomisk integration av den romska befolkningen. Kommissionen tillhandahåller betydande Ipa-stöd till utsatta grupper i form av utbildning samt utveckling av sociala tjänster och arbetsförmedlingstjänster, i syfte att integrera missgynnade personer på arbetsmarknaden. Kommissionen finansierar också moderniseringen av infrastrukturen i romska bosättningar. Detta stöd kommer att ökas, i syfte att förbättra levnadsvillkoren i de länder som berörs mest, genom att hjälpa länderna att utarbeta övergripande strategier för problem med social integration. Med Kroatien har EU redan ingått en gemensam överenskommelse om social integration, och den tjänar som en policyram på detta område. Utvidgningsländerna har vidtagit vissa åtgärder för att ta itu med de utmaningar som anges ovan, men de måste göra mer. Kommissionen uppmuntrar dem att arbeta för att minska fattigdomen och den sociala utestängningen, i linje med prioriteringarna i Europa 2020-strategin, och bättre utnyttja de möjligheter som erbjuds inom ramen för decenniet för integration av romer. Utvidgningsländerna bör överväga att ställa upp tydliga och ambitiösa mål för sysselsättning, utbildning och minskning av fattigdomen för missgynnade befolkningsgrupper, särskilt romer.

2.3. Stärka rättsstaten och den offentliga förvaltningen

Att stärka rättsstaten, särskilt rättsväsendet och kampen mot organiserad brottslighet och korruption utgör en viktig utmaning för de flesta länder som deltar i utvidgningsprocessen. Det är viktigt med konkreta resultat som leder till varaktiga förbättringar av rättsstaten för att ett land ska kunna gå vidare till följande stadier i processen för anslutning.

Enligt den förnyade konsensusen om utvidgning, som man enades om 2006, ska frågor som rör rättsstaten åtgärdas på ett tidigt stadium i anslutningsprocessen. Kommissionen har högprioriterat en lösning av dessa frågor och använder alla instrument den förfogar över. Användningen av riktmärken i anslutningsförhandlingarna utgör en viktig katalysator för

reformer och ger ett klart budskap om att frågor som rör rättsstaten måste tas upp på allvar före anslutning. Processen för viseringsliberalisering har visat att ett tillvägagångssätt med konkreta och specifika krav på reformer är verkningsfullt och gör att länderna bättre kan rikta in sina insatser. Sakkunnigbedömningen och andra uppdrag i utvidgningsländerna har intensifierats. I dessa sammanförs domare, åklagare och andra experter på brottsbekämpning, gränsförvaltning och migration från medlemsstaterna med sina motsvarigheter i utvidgningsländerna. Det ökade samarbetet inom rättsväsendet och polisen i regionen, med EU:s medlemsstater samt Europol, Eurojust och Frontex ger möjligheter att bekämpa gränsöverskridande brottslighet under tiden fram till anslutningen.

Mot bakgrund av dessa erfarenheter kommer kommissionen att ytterligare intensifiera sitt arbete och dialogen om rättsstaten med kandidatländer och potentiella kandidatländer. Länderna bör sträva efter att uppnå konkreta, varaktiga resultat och på ett övertygande och trovärdigt sätt visa vad de har uppnått när det gäller att bekämpa organiserad brottslighet och korruption och att reformera rättsväsendet. Det är avgörande att man kan upprätta en stabil rättslig ram och genomföra den. Användningen av sakkunnigbedömning och riktmärken kommer att utvidgas. I kommissionens yttranden om Montenegros och Albaniens ansökningar om medlemskap fastställs prioriteringar när det gäller rättsstaten.

Kommissionen övervakar framstegen ingående, särskilt genom de gemensamma organen inom ramen för stabiliserings- och associeringsavtal eller interimsavtal samt bedömningsuppdrag. Resultaten av denna dialog återspeglas i framstegsrapporterna. Ipa-stödet har en stark inriktning på rättsstaten. Taiex anordnar över 100 fortbildningsevenemang på det juridiska området för utvidgningsländerna varje år.

I flera länder på västra Balkan har en positiv utveckling nyligen skett när det gäller rättsligt samarbete. Nya bilaterala avtal om polissamarbete har ingåtts, bland annat mellan Serbien och Albanien, om ömsesidig rättslig hjälp och ömsesidig verkställighet av domar i brottmål. Kroatien och Serbien har gått längre än så och undertecknat ett avtal som gör det möjligt för dem att utlämna sina medborgare till motparten för straffrättsliga förfaranden eller verkställighet av fängelsedomar i mål som gäller organiserad brottslighet och korruption. Kommissionen uppmanar andra länder i regionen att följa exemplet. Det rättsliga samarbetet skulle ytterligare förbättras om man utvidgade möjligheten att utlämna medborgare i alla fall av allvarlig brottslighet, inbegripet krigsförbrytelser. Regionala samarbetsrådet strävar efter att förbättra samarbetet mellan polisen, åklagarmyndigheterna och domstolarna.

En professionell och icke-politiserad tjänstemannakår är av största vikt för rättsstaten och för att förvaltningen ska kunna förbättras. Reformerna av den offentliga förvaltningen är en prioritering i utvidgningsländerna, av vilka de flesta befinner sig på olika stadier av statsuppbyggnad. För att reformerna ska vara varaktiga måste de integreras i befintliga statliga strukturer och ta hänsyn till det specifika samhällsliga och förvaltningsmässiga sammanhanget. Kommissionen kommer att fortsätta att stödja reformer av den offentliga förvaltningen i utvidgningsländerna, i nära samarbete med Sigma³.

³ Stöd på kort sikt på området för övergripande frågor som rör samhällsstyrning och reform av den offentliga förvaltningen tillhandahålls via Sigma (Support for Improvement of Governance and Management), ett OECD-program som stöds av kommissionen inom ramen för utvidgningen.

2.4. Yttrande- och mediefrihet

Yttrande- och mediefriheten, som är en integrerad del av varje demokratiskt system, utgör fortfarande en källa till oro i de flesta utvidgningsländer. I Turkiet garanteras yttrandefriheten ännu inte i tillräcklig utsträckning av den rättsliga ramen. I flera länder på västra Balkan har hoten och de fysiska angreppen mot journalister fortsatt. I några länder är förtal fortfarande ett brott eller medför oproportionerligt höga böter. I flera länder utgör den politiska inblandningen i medierna, inklusive offentliga radio- och tv-bolag, ett problem för deras oberoende. Det redaktionella oberoendet undergrävs av otillbörliga politiska och ekonomiska påtryckningar. Dessa frågor måste snarast åtgärdas av de länder som berörs.

Kommissionen kommer att noggrant följa framstegen på detta område. Tonvikten kommer att läggas på områden såsom den rättsliga ramen och dess överensstämmelse med europeiska standarder, särskilt när det gäller förtal, myndigheternas ansvar att utdöma påföljder för alla fall av angrepp mot journalister, inrättandet av organ för självreglering och hur de kan bidra till en ökad professionalism, de offentliga radio- och tv-bolagens roll i pluralistiska demokratier, och gränsöverskridande nätverk för att förbättra rapporteringen från hela regionen och på så sätt bidra till bättre ömsesidig förståelse. Kommissionen kommer våren 2011 att anordna en konferens om yttrandefrihet och medierna i utvidgningsländerna, vilket kommer att ge en möjlighet till att utvärdera framstegen på dessa områden. Ipa-stöd kommer vid behov att ges som en uppföljning till konferensen.

2.5. Försoning, regionalt samarbete och bilaterala frågor på västra Balkan

Under det senaste decenniet har länderna på västra Balkan gjort påtagliga framsteg i riktning mot stabilitet och regionalt samarbete. Ett antal frågor som härrör från konflikterna i regionen är dock fortfarande olösta och påverkar både hur staterna fungerar internt och relationerna mellan staterna. EU samarbetar med parterna i regionen för att komma tillrätta med detta arv från det förflutna.

Framsteg när det gäller försoning är avgörande för stabiliteten i Kosovo, där en ny fas har inletts efter Internationella domstolens rådgivande yttrande. Efter antagandet av FN:s generalförsamlings resolution är EU berett att arbeta för att underlätta en dialog mellan Priština och Belgrad, i syfte att främja samarbete, göra framsteg på vägen mot EU och förbättra människors levnadsförhållanden. Framsteg när det gäller försoning är också avgörande i Bosnien och Hercegovina, inte minst för att staten ska fungera. Viktiga förutsättningar för försoningen i regionen är ett fullständigt genomförande av Ohridavatalet i f.d. jugoslaviska republiken Makedonien, respekt för och skydd av etniska minoriteter i hela regionen, flyktingars återvändande, samarbete med Internationella krigsförbrytartribunalen för f.d. Jugoslavien (Icty) och ett korrekt genomförande av inhemska krigsförbrytarrättegångar.

En varaktig försoning förutsätter insatser på alla nivåer: av regeringarna, rättsväsendet och det civila samhället. Den hänger också samman med kampen mot fattigdom och social utestängning. Flera positiva signaler har kommit på senare tid. Serbiens parlament har antagit en deklaration med ett fördömande av brottshandlingarna i Srebrenica och en hänvisning till Internationella domstolens avgörande i Srebrenicafrågan. Icke-statliga organisationer har inletts ett initiativ för att inrätta en regional kommission som ska söka efter sanningen och sprida den. Detta s.k. Recom-initiativ stöds av Kroatens och Serbiens presidenter, Montenegros parlament och religiösa grupper. Ett bredare regionalt stöd skulle bidra till

försoning. I toppmötet i maj 2010 i Sarajevo inom ramen för Igmaninitiativet deltog Serbiens, Bosnien och Hercegovinas, Kroatens och Montenegros presidenter. Över 140 icke-statliga organisationer är engagerade i att främja och underlätta lokalt och regionalt samarbete. Dessa insatser måste stödjas av lagföring av krigsförbrytelser genom fullständigt samarbete med Icty och korrekt och snabb handläggning av krigsförbrytelser i inhemska domstolar. Fullständigt samarbete med Icty, särskilt från Serbiens och Kroatens sida, är av avgörande betydelse.

När det gäller frågan om flyktingars återvändande har en positiv utveckling inletts tack vare Sarajevoprocessen. Vid en ministerkonferens i Belgrad i mars återupptogs dialogen mellan de berörda regeringarna. Kommissionen är beredd att överväga ytterligare ekonomiska bidrag från EU för denna process och stödjer tanken på att en givarkonferens hålls så snart länderna har nått en överenskommelse om konkreta åtgärder för att lösa de problem som kvarstår. Fortfarande saknas 14 631 personer (statistik från augusti 2010) till följd av de väpnade konflikterna i regionen, och processen för att lösa de återstående fallen är mycket långsam. De länder som berörs måste intensifiera sina ansträngningar för att lösa dessa fall inom en rimlig tidsperiod.

Regionalt samarbete bidrar till försoning, goda grannförbindelser och ett klimat som främjar en lösning av kvarstående bilaterala problem. På västra Balkan är samarbetet också avgörande för ekonomisk utveckling och för att åtgärda gemensamma problem, t.ex. organiserad brottslighet, gränsförvaltning, klimatförändringen eller miljöförurening. Det regionala samarbetet är viktigt för att göra framsteg på EU-integrationsagendan på områden såsom säkerhet för befolkningen, energi och transport.

Det har vidtagits åtgärder i regionen för att förstärka strukturer under regionalt ansvar. Regionala samarbetsrådet spelar en nyckelroll när det gäller att leda och övervaka det regionala samarbetet. Regionala samarbetsrådet har antagit ett ambitiöst strategi- och arbetsprogram för 2011–2013, med fokus på resultatriktade åtgärder där samarbetsrådet kan bidra med ett verkligt mervärde. Programmet måste nu genomföras. Centraleuropeiska frihandelsavtalet (Cefta) är viktigt för att det regionala frihandelsområdet ska kunna slutföras. Energigemenskapen strävar efter en regional energimarknad och förbereder en integration i EU:s energimarknad. Avtalet om det gemensamma europeiska luftrummet innebär en uppdatering av standarderna på områdena luftfartsskydd, flygsäkerhet och flygledningstjänst och leder till konkurrensförhållanden som innebär en gynnsammare situation för flygpassagerare.

Kommissionen tillhandahåller ett betydande ekonomiskt stöd för regionalt samarbete. År 2011 kommer IPA-medel att mobiliseras för att underlätta regionens deltagande i betydande internationella avtal såsom transportfördraget. Den regionala skolan för offentlig förvaltning (Respa) är nu fullt fungerande och anordnar ca 2 500 utbildningsdagar per år. Det internationella avtal genom vilket dess status som juridisk person etableras ratificerades i juli 2010. Den officiella invigningen av skolan i Danilovgrad i Montenegro väntas äga rum den 11 november 2010.

Kommissionen kommer att fortsätta att stödja återställandet av kulturarv inom ramen för Ljubljana-processen. Regionala samarbetsrådet kommer att tillsätta en arbetsgrupp för kultur och samhälle, som stötts av ett permanent sekretariat som erhåller ekonomiskt stöd från EU inför anslutningen. Arbetsgruppen kommer att ha till uppgift att förvalta Ljubljana-processen i samarbete med Europarådet och kommissionen.

Kommissionen utarbetar för närvarande en strategi för Donauregionen, som för samman medlemsstater, utvidgningsländer och länder inom det östliga partnerskapet. För att strategin ska lyckas är det viktigt att involvera de länder på västra Balkan som delar Donaubäckenet med sina grannländer i EU och att de deltar aktivt. Strategin erbjuder en möjlighet till investeringar i transport-, energi- och miljösektorerna som gynnar alla parter och till socioekonomisk utveckling.

Det regionala samarbetet har hämmats till följd av meningsskiljaktigheter när det gäller Kosovo. Arbetet inom ramen för Cefta, utvidgningen av systemet för Europa-Medelhavstäckande diagonal kumulation och undertecknandet av avtalet om en transportgemenskap har särskilt påverkats. Det har ibland visat sig omöjligt att hålla möten med medverkan av alla regionala aktörer. Kommissionen uppmanar med eftertryck alla berörda parter att söka praktiska och pragmatiska lösningar så att det regionala samarbetet omfattar samtliga parter, utan att låta sig påverkas av att åsikterna går isär i frågan om Kosovos status.

Slovenien och Kroatien har undertecknat och ratificerat ett avtal om ett skiljeförfarande i gränsfrågan som bereder vägen för en slutgiltig lösning. Avtalet visar att bilaterala frågor kan lösas i en anda av god grannsämja. F.d. jugoslaviska republiken Makedonien och Kosovo har slutgiltigt utstakat gränsen mellan länderna. Flera andra bilaterala frågor, särskilt rörande gränser, är dock fortfarande olösta. Detsamma gäller namnfrågan som Grekland och f.d. jugoslaviska republiken Makedonien tvistar om.

Olösta bilaterala frågor, däribland gränstvister, måste lösas av de berörda parterna, i en anda av god grannsämja och med hänsyn till EU:s övergripande intressen. Detta förutsätter en förnyad politisk vilja hos parterna. Kommissionen förväntar sig att de gör sitt yttersta för att lösa återstående gränskonflikter i enlighet med principen om fredlig lösning av tvister i FN-stadgan, vilket om nödvändigt inbegriper hänskjutande av ärenden till Internationella domstolen. Bilaterala frågor bör inte bromsa anslutningsprocessen. EU är berett att bidra till att främja de politiska impulser som behövs för att finna lösningar och att stödja initiativ på detta område.

3. FÖRANSLUTNINGSPOLITIKENS TJÄNST

Ekonomiskt stöd – ett strategiskt tillvägagångssätt

Avsikten med det ekonomiska stödet inom ramen för instrumentet för stöd inför anslutningen (Ipa) är att hjälpa kandidatländer och potentiella kandidatländer i deras ansträngningar att uppfylla kriterierna för anslutning, anpassa sig till EU:s politik och standarder och främja socioekonomisk utveckling. Detta stöd som tillhandahålls genom EU:s budget ger ett klart mervärde. Stödet till utvidgningsländerna utgör en investering i EU:s framtid: genom att hjälpa sina framtida medlemmar att på lämpligt sätt förbereda sig för anslutningen förbättras möjligheterna även för EU att uppnå sina strategiska mål. 11,6 miljarder euro finns tillgängligt inom ramen för Ipa under 2007–2013 för att stödja utvidgningsländernas förberedelser för anslutning. En vägledande fördelning ges i den omarbetade fleråriga vägledande finansieringsramen för 2011–2013.

Ipa har utformats så att den strategiska planeringen av stödet sker med hjälp av fleråriga vägledande planeringsdokument med ett treårsperspektiv. I dessa dokument anges huvudprioriteringarna för stödet under de kommande åren. Dokumenten utgör grunden för den årliga eller fleråriga programplaneringen. De bygger på de behov som konstaterats inom ramen för partnerskapen eller i framstegsrapporterna.

Kommissionen har vidtagit flera åtgärder för att öka processens strategiska karaktär och stärka kopplingen mellan de prioriteringar som ställs upp i anslutningspartnerskapen eller de europeiska partnerskapen och framstegsrapporterna å ena sidan och programplaneringen å andra sidan. Detta har medfört ett ökat fokus på viktiga grundläggande områden, såsom god samhällsstyrning och rättsstaten. För att stödja denna inriktning och öka egenansvaret i mottagarländerna kommer kommissionen att i högre grad använda ett mer sektorsbaserat tillvägagångssätt i planeringen av stöd inför anslutningen.

Utvidgningsländerna uppmuntras därför att utarbeta detaljerade, strategiska program i nyckelsektorer som har konstaterats ha avgörande betydelse för ländernas framskridande mot EU. Prioriteringarna för anslutning bör till fullo införlivas i dessa program som länderna själva ansvarar för. I de följande fleråriga vägledande planeringsdokumenten, som omfattar perioden 2011–2013, kommer målen att fastställas för stödet inför anslutningen i dessa sektorer.

Andra områden som kommer att fortsätta att prioriteras i de fleråriga vägledande planeringsdokumenten är sådana som har samband med regional utveckling, utveckling av mänskliga resurser och landsbygdsutveckling, särskilt för kandidatländerna. Genom att lära sig att förvalta föranslutningsstödet effektivt och i enlighet med principerna om sund ekonomisk förvaltning kan utvidgningsländernas regeringar förbereda sig för att förvalta EU-medel som framtida medlemsstater.

I vissa länder återstår dock utmaningar i fråga om det praktiska genomförandet av Ipa-program. Mottagarländerna måste öka sina ansträngningar för att se till att det finns tillräcklig administrativ kapacitet och sakkunskap för att utveckla och genomföra hållbara och resultatnriktade projekt, så att de optimalt kan utnyttja de medel som är tillgängliga inom ramen för stödet inom anslutningen. Kommissionen kommer att stödja stödmottagarna i kapacitetsutvecklingen och övervaka Ipa-finansieringscykeln så att brister kan konstateras på ett tidigt stadium.

Kommissionen kommer att öka användningen av flerårig programplanering, eftersom den gör det lättare att fastställa prioriteringar och ordningsföljd för de planerade åtgärderna och gör det ekonomiska stödet mer förutsägbart för mottagarländerna.

Ett sektorsbaserat tillvägagångssätt kommer att underlätta samarbetet mellan givare och stödmottagare, förhindra dubbelarbete och leda till större effektivitet och verkningsfullhet. Detta bör i sin tur göra det möjligt för berörda parter att fokusera mer på de förväntade resultaten och effekterna av våra samlade insatser.

Utvidgningsländerna behöver synnerligen stora investeringar för att förbereda sig för medlemskap och faktisk konvergens, vilket förutsätter ett betydande bidrag från nationella budgetar, stöd från andra givare och de internationella finansinstituten och mobilisering av

privata investerare. Offentlig-privata partnerskap är särskilt värdefulla, eftersom de förenar bidrag från offentliga budgetar och lån från privata banker. Investeringsramen för västra Balkan, Europeiska fonden för sydöstra Europa och fonden för grön tillväxt (*Green for Growth*) utgör goda exempel på hur man med begränsade offentliga resurser kan få till stånd ett betydande inflöde av kapital.

Investeringsramen för västra Balkan upprättades i december 2009 gemensamt av kommissionen och de internationella finansinstitut som medverkar som partner. Den utgör ett viktigt verktyg för att styra investeringar till infrastruktur i regionen. Med hjälp av Ipa-stöd genererar den lån av betydande storlek från de internationella finansinstituten. Med de 137 miljoner euro i stöd som har tilldelats har man kunnat generera investeringar för ca 6,6 miljarder euro. Investeringsramen för västra Balkan kommer att riktas in på att öka antalet vattenförsörjnings- och avloppsvattenprojekt i regionen, stödja energieffektivitet, påskynda investeringar i det centrala transportnätverket samt stödja utvecklingen av små och medelstora företag och mekanismer som främjar ekonomisk tillväxt efter finanskrisen. Projekt inom investeringsramen genomförs särskilt i flera länder på västra Balkan och de stärker det regionala samarbetet. Investeringsramen kommer att främja större investeringar av regional betydelse, såsom huvudnätverket för regionala transporter i sydöstra Europa, som kan betraktas som en föregångare till det framtida transeuropeiska transportnätet i regionen.

Målet för det ekonomiska stödet för regionalt samarbete inom ramen för Ipa är att sörja för regional stabilitet, öka handeln inom regionen och stödja regionala samarbetsinitiativ och strukturer på västra Balkan, inbegripet Regionala samarbetsrådet och den regionala skolan för offentlig förvaltning. Regionala samarbetsrådet har en viktig roll för att övervaka om Ipa och annan gåvofinansiering återspeglar prioriteringarna i det regionala samarbetet.

Deltagande i EU-program och EU-organ

Utvidgningsländernas deltagande i EU-program och EU-organ har till syfte att öka samarbetet med medlemsstater och låta länderna bekanta sig med EU:s politik och arbetsmetoder. Kandidatländer och potentiella kandidatländer får delta i EU-programmen på grundval av ramavtal och i EU-organen enligt avgörande från fall till fall. Deltagandet får delvis finansieras genom ekonomiskt stöd inom ramen för Ipa. Länderna uppmanas att delta framför allt i sådana program och organ där de kan få stöd de sektorer som är i störst behov av reformer och där de kan dra största möjliga nytta.

Information och kommunikation

En framgångsrik utvidgningspolitik förutsätter ett stabilt stöd från allmänhetens sida. Medlemsstaterna och utvidgningsländerna spelar en central roll i insatser på informations- och kommunikationsområdet som kan bidra till att upprätthålla allmänhetens stöd. Kommissionen har åtagit sig att förbättra spridningen av objektiv information om utvidgningsprocessen. Informationen måste presenteras i ett användarvänligt format, med hjälp av de olika kommunikationsmedier som numera står till buds. Det är särskilt viktigt att informationen når unga människor, som utgående från sin livserfarenhet inte nödvändigtvis förstår hur viktigt det är att stärka säkerheten och stabiliteten i Europa. Det kommer an på de politiska ledarna på EU-nivå samt på nationell, regional och lokal nivå att utnyttja denna information på de sätt som är mest meningsfulla för deras egna väljare.

Erfarenheterna från den femte utvidgningen visar att en lucka i kommunikationen snabbt fylls av missvisande information. Situationen kan avhjälpas med hjälp av fritt tillgänglig och korrekt information. Detta är av avgörande betydelse för att allmänheten till fullo ska förstå vad som står på spel. Under 2010 står EU inför nya utmaningar som hänger samman med den ekonomiska krisen, miljön, sysselsättning, befolkningens säkerhet, klimatförändringen och migration. Detta är frågor som berör allmänheten i både medlemsstaterna och utvidgningsländerna. Ledarna måste kunna förklara hur man genom att driva utvidgningsagendan framåt kan bidra till att EU når sina mål på dessa viktiga områden, och påskynda reformer och förbättra levnadsförhållanden i utvidgningsländerna. Påtagliga och verkliga resultat av denna process är den bästa reklamen för utvidgning. Liberaliseringen av viseringsbestämmelserna för västra Balkan utgör ett övertygande exempel.

Utveckling av det civila samhället

Verksamhet inom det civila samhället utgör en väsentlig del av en utvecklad demokrati, respekten för mänskliga rättigheter och rättsstatsprincipen. Sådan verksamhet främjar politisk ansvarsskyldighet, stimulerar och breddar utrymmet för debatt om samhällsfrågor och stärker samförståndet om ett pluralistiskt samhälle. Ett livskraftigt civilt samhälle bidrar till en öppnare och mer dynamisk demokrati med en högre grad av delaktighet och leder också till ökad tolerans och försoning. Att organisationerna i det civila samhället deltar i processen inför anslutningen bidrar till kvaliteten i de reformer som hänger samman med anslutningen och allmänhetens stöd för dem.

Att det civila samhällets roll accepteras och värdesätts är en förutsättning för att dess organisationer ska kunna engagera sig i en verkningsfull politisk dialog. Den allmänna principen bör vara att det hålls offentliga samråd om politiska initiativ och utkast till lagstiftning. Det civila samhällets möjligheter att få stöd av staten hämmas ofta av brist på öppenhet och bristfälligt utvecklade stödtilldelningskriterier.

Finansieringsmekanismen för det civila samhället hjälper organisationer i det civila samhället att stärka sin kapacitet och professionalism, och gör det möjligt för dem att inleda en effektiv dialog med offentliga och privata aktörer och övervaka utvecklingen bl.a. i fråga om rättsstaten och respekten för grundläggande rättigheter. Genom denna mekanism finansieras initiativ på lokal nivå, regionala nätverk och korta besök i EU.

Kommissionen har sett över finansieringsmekanismen för att bättre nå ut till lokala organisationer på gräsrotsnivå och har i detta arbete tagit hänsyn till feedback från organisationer i det civila samhället. Kommissionen kommer att bättre definiera behoven i varje land och tillhandahålla långsiktig startfinansiering för icke-statliga organisationer. Starkare, väletablerade organisationer kan få en roll som mentorer eller handledare för mindre organisationer.

4. FRAMSTEG I UTVIDGNINGSLÄNDERNA OCH DAGORDNINGEN FÖR 2010–2011

4.1. Styra västra Balkan mot ett EU-medlemskap

Vid ministermötet EU–västra Balkan i Sarajevo den 2 juni 2010 upprepade EU sitt otvetydiga engagemang för västra Balkans europeiska perspektiv. Västra Balkans framtid är i Europeiska unionen.

Västra Balkan har kommit närmare EU under det gångna året, eftersom regionen har gjort framsteg, om än ojämna, i reformarbetet och i arbetet med att uppfylla fastställda kriterier och villkor. Kroatians framsteg bekräftar att stabiliserings- och associeringsprocessen för västra Balkan är en strategi som leder till EU-anslutning. Framstegen mot ett EU-medlemskap för de övriga länderna på västra Balkan beror likaså på takten i deras politiska och ekonomiska reformer.

Det har gjorts betydande framsteg i riktning mot en liberalisering av viseringsbestämmelserna. Under det gångna året har EU avskaffat viseringskravet för Serbien, Montenegro och f.d. jugoslaviska republiken Makedonien, efter det att dessa länder visat sin förmåga att uppnå de riktmärken som fastställts bl.a. rörande säkerheten hos resehandlingar, gränsförvaltning, migration, asyl, allmän ordning och säkerhet samt respekt för mänskliga rättigheter. Viseringstvånget kommer inom kort att hävas för Bosnien och Hercegovina och Albanien, på grundval av tydlig bevisning för att även dessa länder har uppnått riktmärkena. Det är viktigt att de berörda länderna intensifierar sina ansträngningar att upplysa sina medborgare om det viseringsfria systemets räckvidd och begränsningar. Kosovo har antagit en lag om återtagande och ökat sina ansträngningar när det gäller återintegrering av repatrierade personer, och bereder på så sätt väg för dialogen om en liberalisering av viseringsbestämmelserna.

Kroatien

Kroatien har gjort stadiga framsteg i riktning mot att uppfylla kriterierna för medlemskap sedan anslutningsförhandlingarna inleddes i oktober 2005. Kroatien uppfyller de politiska Köpenhamnskriterierna. När det gäller de ekonomiska kriterierna kan det konstateras att Kroatien är en fungerande marknadsekonomi. Landet bör kunna hantera konkurrenstrycket och marknadskrafterna inom EU, förutsatt att det med beslutsamhet genomför det övergripande reformprogrammet för att komma tillrätta med de strukturella svagheter.

När det gäller de kriterier som avser EU:s regelverk har Kroatien gjort goda framsteg i anslutningsförhandlingarna. 33 kapitel har öppnats och 25 har stängts preliminärt. Kroatien har gjort goda framsteg när det gäller att uppfylla villkoren för att stänga de förhandlingskapitel som har konsekvenser på det finansiella området (*jordbruk och landsbygdsutveckling, regionalpolitik och samordning av strukturinstrumenten, finansiella bestämmelser och budgetbestämmelser*). Kroatien måste oförminskat fortsätta sina ansträngningar att till fullo upprätta de administrativa strukturer som behövs för förvaltningen och kontrollen av EU-medel.

Kroatien måste uppnå de återstående stängningsriktmärkena på området *rättsväsende och grundläggande rättigheter*, särskilt uppnå ett tillfredsställande resultat i fråga om

rättsväsendets oberoende och effektivitet, kampen mot korruption och organiserad brottslighet, respekt för och skydd av minoriteter, inklusive flyktingars återvändande, krigsförbrytarrättegångar och ett fullständigt samarbete med Icty, bland annat genom att lösa frågan om Ictys tillgång till handlingar. När det gäller *konkurrens* måste Kroatien anpassa sina planer för omstruktureringen av varven i enlighet med EU:s regelverk. Kroatien förväntas fortsätta spela en aktiv roll i det regionala samarbetet på västra Balkan och att stödja de övriga länderna i regionen på deras väg mot ett EU-medlemskap.

Kroatien uppvisar goda resultat när det gäller att uppnå riktmärken och genomföra de åtaganden som landet gjort i anslutningsförhandlingarna och landet är därför på god väg att uppfylla de kriterier som avser EU:s regelverk. Detta framgår av de övervakningstabeller som kommissionen upprättar för de kapitel som stängs preliminärt.

Kommissionen kommer att fortsätta att övervaka genomförandet av åtaganden fram till anslutningen, genom att använda alla instrument som står till dess förfogande, inbegripet sakkunnigbedömning och strukturer inom ramen för stabiliserings- och associeringsavtalet. Kommissionen kommer regelbundet att lägga fram övervakningsrapporter.

F.d. jugoslaviska republiken Makedonien

F.d. jugoslaviska republiken Makedonien fortsätter att uppfylla de politiska kriterierna i tillräckligt hög grad. Efter omfattande reformer 2009 har ytterligare – om än i ojämn takt – framsteg gjorts när det gäller reformerna av parlamentet, polisen, domarkåren och den offentliga förvaltningen och i fråga om respekten för och skyddet av minoriteter. Landet måste göra ytterligare framsteg när det gäller dialogen mellan politiska aktörer, reformen av rättsväsendet och den offentliga förvaltningen, kampen mot korruption, yttrandefriheten och förbättringen av företagsklimatet. Det är av central betydelse att lagstiftningen genomförs.

Landet har fortsatt att fullgöra sina åtaganden enligt stabiliserings- och associeringsavtalet. Kommissionen har föreslagit att man går vidare till den andra etappen i associeringen i enlighet med stabiliserings- och associeringsavtalet.

Rådet har ännu inte intagit en ståndpunkt rörande kommissionens rekommendation från 2009 om att anslutningsförhandlingar ska inledas.

Namnkonflikten med Grekland är ännu inte löst. Båda länderna deltar i samtal under FN:s överinseende för att lösa konflikten och flera bilaterala kontakter, även på premiärministernivå, har tagits. De utgör ett steg i rätt riktning men de har ännu inte lett till konkreta resultat. Åtgärder och uttalanden som kan inverka negativt på goda grannförbindelser bör undvikas. Det är av central betydelse att upprätthålla goda grannförbindelser, inklusive en ömsesidigt godtagbar förhandlingslösning på namnfrågan under FN:s överinseende.

Montenegro

Samtidigt med detta strategidokument har kommissionen antagit sitt yttrande om Montenegros ansökan om EU-medlemskap. Slutsatserna och rekommendationerna i yttrandet återges i bilagan till detta meddelande.

Albanien

Samtidigt med detta strategidokument har kommissionen antagit sitt yttrande om Albanians ansökan om EU-medlemskap. Slutsatserna och rekommendationerna i yttrandet återges i bilagan till detta meddelande.

Bosnien och Hercegovina

Bosnien och Hercegovina har gjort begränsade framsteg med att genomföra viktiga reformer. Valet i oktober 2010 uppfyllde på det stora hela internationella standarder. Oförenligheter mellan Bosnien och Hercegovinas konstitution och den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna kvarstår, trots avgörandet från Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna. Respekten för demokratiska principer och rätten till lika behandling utan diskriminering, i enlighet med den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna, utgör en väsentlig del av interimsavtalet.

Att ledarna kan enas om en vision om vilken väg landet ska gå och om viktiga EU-relaterade reformer är avgörande för landets fortsatta framsteg i riktning mot EU-medlemskap. Landet måste intensifiera sina ansträngningar för att uppnå ett tillfredsställande resultat när det gäller att genomföra bestämmelserna i interimsavtalet.

Bosnien och Hercegovina bör snarast vidta inledande åtgärder för att anpassa sin konstitution till den europeiska konventionen om mänskliga rättigheter och förbättra effektiviteten och funktionen hos landets institutioner. Landet måste vara i stånd att anta, genomföra och kontrollera efterlevnaden av EU:s lagar och regler. När det gäller internationella förpliktelser är det avgörande att landet gör framsteg i riktning mot att uppnå de mål och uppfylla de villkor som fastställts för stängningen av den höga representantens kansli. EU kommer genom en förstärkt närvaro att bistå Bosnien och Hercegovina i genomförandet av målen på EU-agendan.

Serbien

Serbien ansökte om EU-medlemskap i december 2009 och har visat ett förnyat engagemang när det gäller att uppfylla Köpenhamnskriterierna. I oktober 2010 uppmanade rådet kommissionen att lägga fram sitt yttrande om ansökan. I februari 2010 trädde interimsvtalet i kraft och i juni 2010 enades medlemsstaterna om att lägga fram stabiliserings- och associeringsavtalet för sina parlament för ratificering.

Serbien har fortsatt att genomföra sin agenda för politiska reformer. Vissa positiva resultat har uppnåtts när det gäller kampen mot organiserad brottslighet. Det krävs ytterligare ansträngningar i fråga om reformerna av rättsväsendet och den offentliga förvaltningen och kampen mot organiserad brottslighet och korruption. Serbien har uppnått fortsatt goda resultat i genomförandet av interimsvtalet och har goda förutsättningar att uppfylla kraven inom ramen för stabiliserings- och associeringsavtalet. Serbien har tagit viktiga steg mot försoning i regionen, särskilt med Kroatien och Bosnien och Hercegovina. Serbien har fortsatt att samarbeta aktivt med Icty. De två återstående personer som befinner sig på flykt efter att ha åtalats av Icty har fortfarande inte gripits. Fullständigt samarbete med tribunalen utgör en viktig förutsättning för ett EU-medlemskap, vilket anges i rådets slutsatser av den 25 oktober 2010.

Serbien måste visa en mer konstruktiv attityd i fråga om Kosovos deltagande i den regionala handeln och det regionala samarbetet. Landet bör erkänna Kosovos tullstämplor som är förenliga med FN:s säkerhetsråds resolution 1244, vilket två gånger bestyrkts av Unmik. Samarbetet med EU:s rättsuppdrag Eulex när det gäller norra Kosovo måste stärkas. Efter FN:s generalförsamlings resolution är EU berett att arbeta för en dialog mellan Belgrad och Priština, i syfte att främja samarbete, göra framsteg på vägen mot EU och förbättra människors levnadsförhållanden.

Kosovo

I Kosovo genomfördes lokala val i slutet av 2009 under ordnade former, med deltagande av alla befolkningsgrupper. Valdeltagandet var mycket lågt i norra Kosovo. Decentraliseringsprocessen har gått framåt betydligt. Samarbetet med Eulex har ökat. Regeringen har förbättrat sin kapacitet att genomföra Kosovos EU-agenda och reformpolitik. Betydande utmaningar återstår dock när det gäller reformen av den offentliga förvaltningen och rättsstaten, inbegripet rättsväsendet. Mer behöver göras för att bekämpa korruption, organiserad brottslighet och penningtvätt. Dialog och försoning mellan befolkningsgrupperna och skyddet och integrationen av minoriteter, särskilt Kosovoserberna, utgör fortfarande bekymmersamma frågor. Myndigheterna måste sörja för en konstruktiv hållning när det gäller Kosovos deltagande i regionala samarbetsforum, för att landet ska hålla jämn takt med utvecklingen i regionen i stort.

I december 2009 välkomnade rådet kommissionens meddelande ”Kosovo förverkligar sitt europeiska perspektiv”⁴. Rådet uppmanade kommissionen att vidta nödvändiga åtgärder för att stödja Kosovos framsteg i riktning mot EU, i överensstämmelse med regionens utsikter till

⁴ KOM(2009) 534 slutlig, 14.10.2009.

EU-medlemskap, och rapportera om framsteg i detta avseende. Rådet underströk betydelsen av åtgärder när det gäller handel och viseringar, utan att det påverkar medlemsstaternas ståndpunkter när det gäller Kosovos status.

I februari föreslog kommissionen att de autonoma handelsåtgärderna för Kosovo skulle utvidgas. I juli genomförde kommissionen ett expertuppdrag för att bedöma Kosovos beredskap att uppfylla krav som är relevanta för ett eventuellt handelsavtal med EU. Ansträngningar krävs när det gäller tekniska föreskrifter för varor, ursprungskontroll, immateriella rättigheter, konkurrensregler och offentlig upphandling. Kommissionen kommer att intensifiera sina insatser för att hjälpa Kosovo att avhjälpa de brister som konstaterats. Så snart Kosovo uppfyller de relevanta kraven kommer kommissionen att föreslå förhandlingsdirektiv för ett handelsavtal.

Kommissionen kommer att driva frågan om Kosovos deltagande i relevanta EU-program. Kommissionen inledde en dialog med Kosovos myndigheter inom ramen för stabiliserings- och associeringsprocessen i januari. En rad av möten har hållits som planerat.

Kommissionen stöder Kosovos deltagande i Ipa-finansierade program för gränsöverskridande samarbete tillsammans med f.d. jugoslaviska republiken Makedonien och Albanien. Från och med 2011 kommer stödet också att inbegripa program med Montenegro.

Kommissionen kommer att fortsätta att arbeta för de initiativ som beskrevs i dess meddelande om Kosovo, i överensstämmelse med rådets slutsatser.

4.2. Gå vidare i anslutningsförhandlingarna med Turkiet

Turkiet har fortsatt sin politiska reformprocess. Turkiet har ändrat sin konstitution och genomfört viktiga reformer av landets politiska och rättsliga system varvid man har åtgärdat flera prioriteringar när det gäller rättsväsendet och grundläggande rättigheter. Genom reformen begränsas de militära domstolarnas behörighet, konstitutionsdomstolen omstruktureras, och sammansättningen av Högsta rådet för domare och allmänna åklagare breddas, vilket gör det mer representativt för domstolsväsendet som helhet. Vidare utökas de fackliga rättigheterna i den offentliga sektorn, det skapas en bas för antagandet av särskilda åtgärder till skydd för kvinnors och barns rättigheter, skyddet av personuppgifter garanteras och rätten att vända sig till en ombudsman införs, vilket utgör den rättsliga grunden för inrättandet av ett ombudsmannaämbete.

Ändringarna av konstitutionen utgör ett viktigt steg i rätt riktning. Det krävs dock ett brett offentligt samråd, som inbegriper alla politiska partier och det civila samhället och att dessa är till fulla engagerade, för stärka stödet för konstitutionsreformen. Det är nu viktigt att se till att dessa reformer genomförs som avsett genom relevant lagstiftning. En ny civil konstitution skulle ge en solid bas för en ytterligare förstärkning av demokratin i Turkiet, i enlighet med europeiska standarder och EU:s kriterier för anslutning.

På området grundläggande rättigheter måste yttrande- och mediefriheten stärkas i Turkiet, både i lag och i praktiken. Flera brister kvarstår när det gäller religionsfrihet. Framsteg måste också göras när det gäller kvinnors rättigheter, jämställdhet mellan kvinnor och män och säkrandet av fulla fackliga rättigheter. Initiativet ”demokratisk öppning”, bland annat för en

lösning av den kurdiska frågan, har bara lett till begränsade resultat. Säkerhetssituationen i sydöstra Turkiet har försämrats, terroristorganisationen PKK/Kongra-Gel har återupptagit sina angrepp. Vissa framsteg har gjorts i kampen mot korruption.

Anslutningsförhandlingarna har gått framåt, om än relativt långsamt. De har nått en krävande fas och nu krävs det att Turkiet ökar sina ansträngningar för att uppfylla de villkor som fastställts. Genom att gå framåt när det gäller att uppnå riktmärkena och uppfylla de krav som fastställts i förhandlingsramen kommer Turkiet att kunna öka takten i förhandlingarna. Under de följande månaderna bör Turkiet särskilt prioritera kapitlen *konkurrenspolitik*, *offentlig upphandling* och *socialpolitik och sysselsättning*.

Turkiet har börjat föra en aktivare utrikespolitik i landets utvidgade grannskap. Detta utgör en tillgång för Europeiska unionen, förutsatt att den utvecklas som ett komplement till Turkiets anslutningsprocess och i samordning med EU. Turkiet har lagt fram flera förslag om ett närmare samarbete mellan EU och Turkiet på det utrikespolitiska området. Betydande framsteg har gjorts i förhandlingarna om ett återtagandeavtal med Turkiet.

Turkiet har fortsatt att offentligt uttrycka sitt stöd för förhandlingarna under FN:s överinseende mellan ledarna för de grekcyprriotiska och turkcyprriotiska befolkningsgrupperna för att finna en övergripande lösning på Cypernproblemet. Inga framsteg har emellertid gjorts när det gäller en normalisering av de bilaterala förbindelserna med Republiken Cypern. Turkiet har inte genomfört tilläggsprotokollet till associeringsavtalet fullt ut och har inte avlägsnat alla hinder för den fria rörligheten för varor, exempelvis begränsningarna när det gäller de direkta transportförbindelserna med Cypern. Turkiet måste med det snaraste fullgöra sin skyldighet att på ett fullständigt och icke-diskriminerande sätt genomföra tilläggsprotokollet och göra framsteg i riktning mot en normalisering av de bilaterala förbindelserna med Republiken Cypern. EU kommer att fortsatt följa upp och granska framstegen i frågor som omfattas av förklaringen av den 21 september 2005, i enlighet med rådets slutsatser, inbegripet slutsatserna från december 2006 och december 2009. Om det inte görs några framsteg rekommenderar kommissionen att EU står fast vid sina åtgärder från 2006, vilka kommer att fortlöpande påverka hur förhandlingarna framskrider i stort.

Turkiet måste intensifiera sina ansträngningar att lösa kvarstående bilaterala problem, såsom gränstvister, med grannländerna. Det finns ett nytt engagemang för att förbättra förbindelserna med Grekland. Grekland har framfört ett betydande antal formella klagomål om att Turkiet vid upprepade tillfällen kränkt landets luftrum, däribland flygningar över de grekiska öarna. Grekland har också framfört klagomål om kränkningar av landets territorialvatten. De protokoll om normalisering av förbindelserna med Armenien som undertecknades 2009 har inte ratificerats.

4.3. Inleda anslutningsprocessen med Island

Anslutningsprocessen med Island har inletts. Efter rekommendationen i kommissionens yttrande från februari 2010 och Europeiska rådets beslut från juni inleddes anslutningsförhandlingarna i juli 2010, och genomgången av EU:s regelverk med Island kommer inom kort att påbörjas. Island har nu rätt till stöd inför anslutningen, vilket har till syfte att stödja landets ansträngningar för att bli fullständigt förberett för ett EU-medlemskap.

Goda framsteg har gjorts för att ytterligare förbättra den rättsliga ramen när det gäller intressekonflikter och finansiering av politiska partier. Reglerna om utnämningar av domare har ändrats för att ytterligare stärka rättsväsendets oberoende. Viktiga åtgärder för stabilisering av ekonomin har vidtagits. Det har gjorts framsteg med att konsolidera de offentliga finanserna och återupprätta det finansiella systemet. Internationella valutafondens program är på rätt väg. Ekonomiska osäkerhetsfaktorer och utmaningar återstår dock. Island måste genomföra befintliga förpliktelser, bland annat de som fastställts av Eftas övervakningsmyndighet inom ramen för EES-avtalet. Det krävs betydande ansträngningar för att se till att den isländska befolkningen blir korrekt informerad om vad ett EU-medlemskap innebär.

5. SLUTSATSER OCH REKOMMENDATIONER

Mot bakgrund av ovanstående analys framför kommissionen följande **slutsatser och rekommendationer**:

1. Utvidgningen stärker freden och stabiliteten i Europa. Det ligger i **EU:s strategiska intresse** att driva utvidgningsprocessen framåt på grundval av överenskomna principer och villkor och den förnyade konsensus om utvidgning som antogs av Europeiska rådet i december 2006. Ett kraftfullt politiskt engagemang från alla berörda parter krävs för att utvidgningen ska bli en framgång. Utvidgningen måste vara trovärdig för alla som deltar i processen. De länder som eftersträvar ett medlemskap måste vara väl förberedda genom stränga villkor och ha tydliga och konkreta utsikter till medlemskap så snart villkoren är uppfyllda.
2. Utvidgningsprocessen hjälper EU att **med större framgång uppnå sina politiska mål** på flera områden som är avgörande för ekonomisk återhämtning och hållbar tillväxt, bland annat konvergens i lagstiftningen och den inre marknaden, energi, transport, miljöskydd och insatser för att begränsa klimatförändringen och göra EU tryggare.
3. Kommissionen kommer att ytterligare stärka övervakningen av utvidgningsländernas ekonomiska politik, även med tanke på den nya utvecklingen i den ekonomiska styrningen i EU. Kommissionen **förväntar sig** att utvidgningsländerna genomför EU-relaterade reformer och förbättrar sitt företagsklimat och på så sätt bidrar till att den ekonomiska krisen kan övervinnas och hållbar tillväxt uppnås. Kommissionen kommer att ta med utvidgningsländerna i initiativ på EU-nivå som syftar till att uppnå målen i **Europa 2020-strategin**. Kommissionen uppmanar utvidgningsländerna att låta målen i denna strategi återspeglas i deras egna politiska prioriteringar, att delta i regionala grupper för att regelbundet se över resultaten av reformerna och vid behov ställa upp särskilda mål för enskilda regioner.
4. Kommissionen **uppmuntrar** utvidgningsländerna att arbeta för att förbättra villkoren för utsatta grupper, vilket inbegriper social och ekonomisk integration av den romska befolkningen. Kommissionen har åtagit sig att stödja dem i denna strävan.
5. Kommissionen kommer att fortsätta att prioritera reformerna av rättsväsendet och den offentliga förvaltningen, kampen mot organiserad brottslighet och korruption och ytterligare stärka **dialogen om rättsstaten** med utvidgningsländerna. De flesta utvidgningsländer måste göra betydande framsteg för att konsolidera rättsstaten och

särskilt uppnå trovärdiga resultat i kampen mot organiserad brottslighet och korruption.

6. **Yttrande- och mediefriheten** utgör en källa till oro i de flesta utvidgningsländer och de problem som har konstaterats måste lösas snarast. Det är av avgörande betydelse att framsteg görs på detta område, och de kommer att noggrant övervakas av kommissionen. Kommissionen kommer att fortsätta att stödja organisationer i det civila samhället och till fullo utnyttja finansieringsmekanismen för det civila samhället.
7. **Regionalt samarbete** är ett väsentligt inslag i stabiliserings- och associeringsprocessen. Länderna på västra Balkan har gjort betydande framsteg när det gäller det regionala samarbetet, och detta samarbete bör inte undergrävas av meningsskiljaktigheter i fråga om Kosovo. Regionala samarbetsrådet måste fokusera på genomförandet av sin resultatnriktade strategi.
8. Det har gjorts betydande framsteg i riktning mot en **liberalisering av viseringsbestämmelserna**. Viseringstvånget har hävts för medborgare från f.d. jugoslaviska republiken Makedonien, Montenegro och Serbien. Viseringstvånget kommer inom kort att hävas för Bosnien och Hercegovina och Albanien, på grundval av tydlig bevisning för att även dessa länder har uppnått riktmärkena. Det krävs ytterligare ansträngningar av de berörda länderna när det gäller att upplysa medborgarna om det viseringsfria systemets räckvidd och begränsningar, övervaka hur systemet genomförs och vid behov vidta lämpliga korrigerande åtgärder.
9. **Bilaterala frågor** måste lösas av de berörda parterna, i en anda av god grannsämja och med hänsyn till EU:s övergripande intressen. Dessa frågor bör inte bromsa anslutningsprocessen. EU är berett att bidra till att finna lösningar och att stödja initiativ på detta område. Tiden är nu mogen för regionen att lösgöra sig från konflikterna i det förflutna och bygga på den senaste tidens positiva utveckling i försoningsfrågan. Goda grannförbindelser är liksom tidigare av avgörande betydelse.
10. Kommissionen erinrar om att de förhandlingskapitel för vilka de tekniska förberedelserna är avslutade bör öppnas eller preliminärt stängas på grundval av EU:s regelverk på området, i överensstämmelse med förhandlingsramen och med förbehåll för de åtgärder som rådet har beslutat. Det ligger i EU:s intresse att inleda diskussioner om svåra kapitel på ett tidigt stadium i förhandlingarna, bland annat kapitlet om rättsväsendet och grundläggande rättigheter, som förutsätter att länderna uppnår **övertygande och trovärdiga resultat**, och som därför troligen kommer att ingå bland de kapitel som stängs sist.
11. **Stödet** inför anslutningen utgör en integrerad del av strategin för utvidgningen och har utformats för att bidra till att tillgodose de prioriteringar som fastställs i partnerskapen och framstegsrapporterna. Mottagarländerna måste stärka sin kapacitet att använda EU-medel på ett verkningsfullt sätt.
12. Kommissionen **uppmannar** medlemsstaterna att samverka med EU-institutionerna för att öka förståelsen och stödet för utvidgningsprocessen och förklara hur den kan hjälpa oss att uppnå våra gemensamma mål. Kommissionen har åtagit sig att förbättra spridningen av objektiv information om utvidgningsprocessen.

Informationen måste presenteras i användarvänligt format, med hjälp av de olika kommunikationsmedier som numera står till buds.

13. **Kroatien** har gjort goda framsteg när det gäller att uppfylla kriterierna för medlemskap och anslutningsförhandlingarna har nått slutfasen. En förutsättning för Kroatiens framsteg genom hela anslutningsprocessen är att landet till fullo samarbetar med Internationella krigsförbrytartribunalen för f.d. Jugoslavien, i enlighet med förhandlingsramen. Kommissionen anser att förhandlingarna bör avslutas så snart Kroatien har uppnått de återstående riktmärkena, särskilt på området rättsväsen och grundläggande rättigheter, inbegripet kampen mot korruption, och därmed finns det inget behov för EU att överväga en samarbets- och kontrollmekanism för perioden efter anslutningen. Kommissionen kommer att nära övervaka Kroatiens framsteg på området rättsväsen och grundläggande rättigheter och utvärdera dem under det första kvartalet 2011.
14. **Turkiet** har fortsatt sin politiska reformprocess, särskilt genom reformen av landets konstitution. Det krävs ytterligare resultat när det gäller de grundläggande rättigheterna, den ”demokratiska öppningen” och alla berörda parters medverkan i reformprocessen. En särskild utmaning är att se till att yttrandefriheten garanteras i praktiken. Anslutningsförhandlingarna har gått framåt, om än relativt långsamt. Genom framsteg när det gäller att uppnå riktmärkena och uppfylla de krav som fastställts i förhandlingsramen kommer Turkiet att kunna öka takten i förhandlingarna. Turkiet måste nu med det snaraste fullgöra sin skyldighet att på ett fullständigt och icke-diskriminerande sätt genomföra tilläggsprotokollet till associeringsavtalet och göra framsteg i riktning mot en normalisering av de bilaterala förbindelserna med Republiken Cypern. EU kommer att fortsatt följa upp och granska framstegen i frågor som omfattas av förklaringen av den 21 september 2005, i enlighet med rådets slutsatser, inbegripet slutsatserna från december 2006 och december 2009. Om det inte görs några framsteg rekommenderar kommissionen att EU står fast vid sina åtgärder från 2006, vilka kommer att fortlöpande påverka hur förhandlingarna framskrider i stort.
15. När det gäller **Cypernfrågan** fortsätter ledarna för de grekcyprriotiska och turkcyprriotiska befolkningsgrupperna förhandlingarna om en övergripande lösning under FN:s överinseende. Kommissionen stöder deras ansträngningar och tillhandahåller teknisk rådgivning i frågor som ligger inom EU:s behörighet. Den uppmanar de båda ledarna att öka sina ansträngningar för att så snart som möjligt framgångsrikt slutföra förhandlingarna om en lösning och uppmanar Turkiet än en gång att konkret bidra till en övergripande lösning av Cypernfrågan.
16. Anslutningsprocessen med **Island** har inletts. Efter rekommendationen i kommissionens yttrande från februari 2010 och Europeiska rådets beslut i juni inleddes anslutningsförhandlingarna i juli 2010 och genomgången av EU:s regelverk med Island kommer inom kort att påbörjas. Island måste genomföra befintliga förpliktelser, bland annat de som fastställts av Eftas övervakningsmyndighet inom ramen för EES-avtalet. Det krävs betydande ansträngningar för att se till att den isländska befolkningen blir korrekt informerad om vad ett EU-medlemskap innebär.
17. **F.d. jugoslaviska republiken Makedonien** fortsätter att uppfylla de politiska kriterierna i tillräckligt hög grad. Ytterligare framsteg har gjorts på viktiga områden för reformer, men takten är ojämn. Ansträngningar behövs särskilt när det gäller

reformer av rättsväsendet och den offentliga förvaltningen. Kommissionen **upprepar sin rekommendation** att förhandlingar om anslutning till Europeiska unionen bör inledas med f.d. jugoslaviska republiken Makedonien. Det är av central betydelse att upprätthålla goda grannförbindelser, inklusive en ömsesidigt godtagbar förhandlingslösning på namnfrågan under FN:s överinseende.

18. Kommissionen **rekommenderar** i sina yttranden som har antagits idag att anslutningsförhandlingar bör inledas med **Montenegro** och **Albanien**, så snart dessa länder har uppnått den nödvändiga nivån på efterlevnaden av de kriterier för medlemskap som beslutades vid Europeiska rådets möte i Köpenhamn 1993. Montenegro och Albanien bör särskilt uppfylla de särskilda nyckelprioriteringar som anges i respektive yttrande. Kommissionen **rekommenderar** att rådet ger Montenegro status som kandidatland. Kommissionen anmodar Albanien att göra ytterligare ansträngningar för att bygga vidare på de framsteg som hittills gjorts. Kommissionens framstegsrapport om de båda länderna i utvidgningspaketet 2011 kommer särskilt att fokusera på genomförandet av de nyckelprioriteringar som utgör en förutsättning för inledandet av anslutningsförhandlingar.
19. **Serbien** ansökte om medlemskap i EU i december 2009 och i oktober 2010 uppmanade rådet kommissionen att lägga fram ett yttrande. Serbien har fortsatt att genomföra sin agenda för politiska reformer och att uppnå goda resultat i genomförandet av interimsavtalet. Landet har goda förutsättningar att uppfylla kraven inom ramen för stabiliserings- och associeringsavtalet. Serbien har tagit viktiga steg mot försoning i regionen. Det krävs ytterligare ansträngningar i fråga om reformerna av rättsväsendet och den offentliga förvaltningen och kampen mot organiserad brottslighet och korruption. Serbien har fortsatt att samarbeta aktivt med Internationella krigsförbrytartribunalen för f.d. Jugoslavien (Icty). De två återstående personer som befinner sig på flykt efter att ha åtalats av Icty har emellertid fortfarande inte gripits. Fullständigt samarbete med tribunalen utgör en viktig förutsättning för ett EU-medlemskap, vilket anges i rådets slutsatser av den 25 oktober 2010. Serbien måste visa en mer konstruktiv attityd i fråga om Kosovos deltagande i den regionala handeln och det regionala samarbetet. Samarbetet med EU:s rättsuppdrag Eulex när det gäller norra Kosovo måste stärkas.
20. Efter FN:s generalförsamlings resolution kommer EU att arbeta för en dialog mellan Belgrad och Priština, i syfte att främja samarbete, göra framsteg på vägen mot EU och förbättra människors levnadsförhållanden.
21. Decentraliseringsprocessen i **Kosovo** har gått framåt betydligt och samarbetet med Eulex har ökat. Regeringen har förbättrat sin kapacitet att genomföra Kosovos EU-agenda och reformpolitik. Betydande utmaningar återstår dock när det gäller rättsstaten, inbegripet reformen av den offentliga förvaltningen och rättsväsendet, samt bekämpandet av korruption, organiserad brottslighet och penningtvätt. Dialog och försoning mellan befolkningsgrupperna och skyddet och integrationen av minoriteter, särskilt Kosovoserberna, utgör fortfarande bekymmersamma frågor. Myndigheterna måste sörja för en konstruktiv hållning när det gäller Kosovos deltagande i regionala samarbetsforum, för att landet ska hålla jämn takt med utvecklingen i regionen i stort.

Kommissionen arbetar för de initiativ som beskrivs i dess meddelande om Kosovo från oktober 2009, i överensstämmelse med rådets slutsatser från december 2009.

Kommissionen välkomnar de framsteg som Kosovo nyligen gjort med att anta lagstiftning om återtagande och utarbeta en handlingsplan om återintegrering av återvändande. Handlingsplanen stöds med medel som öronmärkts för ändamålet. Kommissionen åtagit sig att snarast inleda en dialog om **liberalisering av viseringsbestämmelserna**, under förutsättning att genomförandet av handlingsplanen fortsätter. Kommissionen bistår Kosovo i skapandet av de förutsättningar som krävs för ett eventuellt handelsavtal med EU. Så snart Kosovo uppfyller de relevanta kraven kommer kommissionen att **föreslå** förhandlingsdirektiv för ett **handelsavtal**. Kommissionen kommer att föreslå att **relevanta EU-program**, t.ex. Ett Europa för medborgarna och Kultur, öppnas för deltagande från Kosovo. Kommissionen kommer härvidlag att **föreslå** förhandlingsdirektiv för ett ramavtal.

22. **Bosnien och Hercegovina** måste bilda en regering som engagerar sig i landets framtid i EU och påskyndar de reformer som behövs. Bosnien och Hercegovina bör snarast vidta inledande åtgärder för att anpassa sin konstitution till den europeiska konventionen om mänskliga rättigheter och förbättra funktionen hos landets institutioner. Landet måste vara i stånd att anta, genomföra och kontrollera efterlevnaden av EU:s lagar och regler. När det gäller internationella förpliktelser är det avgörande att landet gör framsteg i riktning mot att uppnå de mål och uppfylla de villkor som fastställts för stängningen av den höga representantens kansli. EU kommer genom en förstärkt närvaro att bistå Bosnien och Hercegovina i genomförandet av målen på EU:s agenda.
23. På det hela taget visar framstegsrapporterna 2010 att EU:s utvidgningsprocess går framåt i en takt som främst beror på den påvisade förmågan hos de länder som eftersträvar ett medlemskap att påta sig de skyldigheter som följer av medlemskapet. Detta förutsätter **hållbara reformer** liksom anpassningar av lagstiftningen och institutionerna som är trovärdiga och övertygande. Eftersom de berörda länderna uppfyller de normer som ställts upp, bland annat rörande demokrati, rättsstaten och de grundläggande rättigheterna och friheterna, har EU åtagit sig att samarbeta med dem för att gå framåt till nästa steg i processen.

BILAGA 1

Slutsatser och rekommendationer i kommissionens yttranden om Montenegros och Albanians ansökningar om medlemskap

Montenegro

Montenegro har gjort framsteg i arbetet med att uppfylla de kriterier som fastställdes vid Europeiska rådets möte i Köpenhamn 1993 avseende stabila institutioner som en garanti för demokratin, rättsstaten, mänskliga rättigheter och respekten för och skyddet av minoriteter, och de villkor som fastställts i samband med stabilitets- och associeringsprocessen. Trots detta krävs ytterligare ansträngningar.

När det gäller de ekonomiska kriterierna har Montenegro uppnått en viss nivå av makroekonomisk stabilitet. För att kunna bli en fungerande marknadsekonomi, enligt de krav som fastställdes vid Europeiska rådets möte i Köpenhamn 1993, måste Montenegro åtgärda dels interna och externa obalanser, dels befintliga svagheter, bland annat i fråga om den finansiella sektorn och väl fungerande arbetsmarknader, samt stärka rättsstaten. För att Montenegro på medellång sikt ska kunna hantera konkurrenstrycket och marknadskrafterna inom unionen, måste landet stärka sin fysiska infrastruktur och sitt humankapital och fortsätta att genomföra strukturreformerna.

Montenegros resultat från fullgörandet av landets skyldigheter inom ramen för stabiliserings- och associeringsavtalet är på det hela taget positiva.

Montenegro skulle på medellång sikt kunna vara i stånd att påta sig de skyldigheter som följer av ett medlemskap på de flesta av EU-regelverkets områden, förutsatt att anpassningsprocessen fortsätter och att betydande och oförminskade ytterligare ansträngningar görs för att säkerställa genomförandet och efterlevnaden av lagstiftningen. Särskild uppmärksamhet måste riktas mot områdena fri rörlighet för varor, immaterialrätt, jordbruk och landsbygdsutveckling, livsmedelssäkerhet, veterinära och fytosanitära frågor, fiske, statistik, socialpolitik och sysselsättning, regionalpolitik och samordning av strukturinstrumenten, rättsväsendet och grundläggande rättigheter, rättvisa, frihet och säkerhet och finansiell kontroll. Full överensstämmelse med EU:s regelverk på miljöområdet kan dock uppnås först på lång sikt och skulle kräva höjda investeringsnivåer. Ansträngningarna på detta område måste intensifieras.

Montenegros anslutning skulle ha en begränsad sammantagen inverkan på Europeiska unionens politik och skulle inte påverka unionens förmåga att upprätthålla och fördjupa sin egen utveckling.

Kommissionen anser att anslutningsförhandlingar bör inledas med Montenegro när landet i tillräcklig grad uppfyller kriterierna för medlemskap, särskilt de politiska Köpenhamnskriterierna om stabila institutioner som utgör en garanti i synnerhet för rättsstaten. För att uppnå detta måste Montenegro särskilt genomföra följande nyckelprioriteringar:

- Förbättra vullagen så att den överensstämmer med OSSE/ODIHR:s och Venedigkommissionens rekommendationer. Stärka parlamentets lagstiftande roll och tillsynsroll.

- Fullgöra viktiga steg i reformen av den offentliga förvaltningen, bland annat ändringar av lagen om allmänna förvaltningsförfaranden och lagen om tjänstemän och andra statligt anställda och förstärkningen av personalförvaltningsmyndigheten och det statliga revisionsinstitutet, i syfte att öka professionaliteten och minska politiseringen i förvaltningen samt att stärka en öppen och meritbaserad hållning när det gäller utnämningar och befordran.
- Stärka rättsstaten, särskilt genom att utnämna medlemmar i det höga justitierådet och åklagarrådet samt allmänna åklagare på grundval av meriter och utan påverkan av politiska hänsyn, samt genom att stärka domarnas och åklagarnas oberoende, autonomi, effektivitet och ansvarsskyldighet.
- Förbättra lagstiftningen mot korruption och genomföra regeringens strategi och handlingsplan mot korruption. Uppvisa goda resultat när det gäller förebyggande utredningar, åtal och fällande domar i fall av korruption på alla nivåer.
- Stärka kampen mot organiserad brottslighet med stöd i hotbedömningar och förebyggande utredningar, ökat samarbete med partnerländer regionalt och inom EU, effektiv behandling av kriminalunderrättelser samt ökad kapacitet och samordning hos de brottsbekämpande organen. Uppnå påtagliga resultat på området.
- Öka mediefriheten, bland annat genom att anpassa den nationella lagstiftningen till Europadomstolens rättspraxis när det gäller förtal, och stärka samarbetet med det civila samhället.
- Genomföra den rättsliga och politiska ramen mot diskriminering i överensstämmelse med europeiska och internationella standarder. Garantera den rättsliga ställningen för fördrivna personer, särskilt de romska, ashkaliska och egyptiska folkgrupperna, och garantera att deras rättigheter respekteras. Detta inbegriper antagande och genomförande av en hållbar strategi för stängning av lägret i Konik.

Montenegro uppmanas att fortsätta sitt konstruktiva engagemang för regionalt samarbete och för stärkta bilaterala förbindelser med grannländerna. Olösta bilaterala problem måste lösas. Genomförandet av stabiliserings- och associeringsavtalet måste fortsätta utan problem. I detta sammanhang måste tillräcklig uppmärksamhet ägnas åt att åtgärda luckor som konstaterats på områden såsom statligt stöd och transittrafik. Montenegro uppmanas dessutom kraftfullt att fortsätta att stärka kapaciteten inom alla delar av förvaltningen. Det krävs särskilda ansträngningar när det gäller effektiviteten och opartiskheten hos den statliga förvaltningen på känsliga områden såsom miljöskydd. Fall av våld eller hot mot journalister och aktivister från icke-statliga organisationer måste lagföras på ett korrekt sätt. Problemen med våld i hemmet, misshandel och undermåliga förhållanden i fängelserna måste åtgärdas.

Mot bakgrund av de framsteg som Montenegro hittills har gjort rekommenderar kommissionen att rådet beviljar Montenegro status som kandidatland.

Kommissionen kommer att övervaka de framsteg som görs i arbetet med att genomföra de nödvändiga reformerna inom stabiliserings- och associeringsavtalets institutionella ram samt att fortsätta att stödja landets ansträngningar genom finansieringsinstrumentet Ipa. Kommissionen kommer att lägga fram en rapport om Montenegros framsteg inom ramen för 2011 års utvidgningspaket. Rapporten kommer särskilt att inriktas på genomförandet av nyckelprioriteringar som måste klaras av innan anslutningsförhandlingar inleds.

Albanien

Albanien har gjort framsteg i arbetet med att uppfylla de kriterier som fastställdes vid Europeiska rådets möte i Köpenhamn 1993 avseende stabila institutioner som en garanti för demokratin, rättsstaten, mänskliga rättigheter och respekten för och skyddet av minoriteter, och de villkor som fastställdes i samband med stabilitets- och associeringsprocessen. Trots detta krävs avsevärda ytterligare ansträngningar.

När det gäller de ekonomiska kriterierna har Albanien uppnått en viss nivå av makroekonomisk stabilitet. För att kunna bli en fungerande marknadsekonomi enligt de krav som fastställdes vid Europeiska rådets möte i Köpenhamn 1993 måste Albanien ytterligare stärka sin förvaltning, förbättra arbetsmarknadens resultat, säkerställa att äganderätten respekteras och stärka rättsstaten. För att Albanien på medellång sikt ska kunna hantera konkurrenstrycket och marknadskrafterna inom unionen, måste landet stärka sin fysiska infrastruktur och sitt humankapital och fortsätta med ytterligare strukturreformer.

Albaniens resultat från fullgörandet av landets skyldigheter inom ramen för stabiliserings- och associeringsavtalet är på det hela taget positiva.

Albanien skulle på medellång sikt kunna vara i stånd att påta sig de skyldigheter som följer av ett medlemskap på de flesta av EU-regelverkets områden, förutsatt att anpassningsprocessen fortsätter och att betydande och oförminskade ytterligare ansträngningar görs för att säkerställa genomförandet och efterlevnaden av lagstiftningen. Särskild uppmärksamhet bör riktas mot områdena fri rörlighet för varor, immaterialrätt, informationssamhället och medierna, jordbruk och landsbygdsutveckling, livsmedelssäkerhet, veterinära och fytosanitära frågor, fiske, transportpolitik, socialpolitik och sysselsättning, regionalpolitik och samordning av strukturinstrumenten, rättsväsendet och grundläggande rättigheter, rättvisa, frihet och säkerhet och finansiell kontroll. Full överensstämmelse med EU:s regelverk på miljöområdet kan dock uppnås först på lång sikt och skulle kräva höjda investeringsnivåer. Ansträngningarna på detta område bör intensifieras.

Albaniens anslutning skulle ha en begränsad sammantagen inverkan på Europeiska unionens politik och skulle inte påverka unionens förmåga att upprätthålla och fördjupa sin egen utveckling.

Kommissionen anser att anslutningsförhandlingar bör inledas med Albanien när landet i tillräcklig grad uppfyller kriterierna för medlemskap, särskilt de politiska Köpenhamnskriterierna om stabila institutioner som utgör en garanti i synnerhet för demokratin och rättsstaten. För att uppnå detta måste Albanien särskilt genomföra följande nyckelprioriteringar:

- Säkerställa att parlamentets arbete fungerar på grundval av en konstruktiv och fortgående politisk dialog mellan alla de politiska partierna.
- Anta ännu icke antagna lagar som kräver kvalificerad majoritet i parlamentet.
- Utse en ombudsman och införa ett ordnat förfarande för utfrågning och omröstning i parlamentet i samband med tillsättningar av tjänster vid konstitutionsdomstolen och högsta domstolen.
- Ändra vallagen så att den överensstämmer med OSSE-ODIHR:s rekommendationer.

- Se till att val genomförs enligt europeiska och internationella normer.
- Fullfölja centrala steg i arbetet med att reformera den offentliga förvaltningen, inbegripet ändringar i förvaltningslagen och en förstärkning av ministeriet för offentlig förvaltning, i syfte att öka professionaliteten och minska politiseringen i förvaltningen samt att stärka en öppen och meritbaserad hållning när det gäller utnämningar och befordran.
- Stärka rättsstaten genom att anta och genomföra en reformstrategi för rättsväsendet, som säkerställer de rättsliga institutionernas oberoende, effektivitet och ansvarsskyldighet.
- Genomföra regeringens strategi och handlingsplan mot korruption i praktiken, undanröja hinder för utredningar, särskilt rörande domare, ministrar och parlamentsledamöter. Uppvisa goda resultat när det gäller förebyggande utredningar, åtal och fällande domar i fall av korruption på alla nivåer.
- Stärka kampen mot organiserad brottslighet, med stöd i hotbedömningar och förebyggande utredningar, ökat samarbete med partnerländer regionalt och i EU och bättre samordning av de brottsbekämpande organen. Uppnå påtagliga resultat på området.
- Utarbeta, anta och genomföra en nationell strategi och handlingsplan om äganderätt efter ett brett samråd med berörda parter och med beaktande av Europadomstolens rättspraxis. Detta bör omfatta förfaranden för återlämnande, kompensation och legalisering.
- Vidta konkreta åtgärder för att stärka skyddet av mänskliga rättigheter, särskilt för kvinnor, barn och romer samt för att genomföra politik mot diskriminering i praktiken.
- Vidta ytterligare åtgärder för att förbättra behandlingen av gripna i polisförvar, häktade och fångar. Stärka den rättsliga uppföljningen av misshandel och förbättra tillämpningen av ombudsmannens rekommendationer på området.

Albanien uppmanas att fortsätta sitt konstruktiva engagemang för regionalt samarbete och för stärkta bilaterala förbindelser med grannländerna. Genomförandet av stabiliserings- och associeringsavtalet måste fortsätta utan problem. Det krävs att tidsfristerna hålls för de åtaganden som följer av avtalet. Albanien uppmanas dessutom kraftfullt att fortsätta att stärka kapaciteten inom alla delar av förvaltningen. Samarbetet med det civila samhället måste förbättras. Albanien måste tilldela tillräckliga medel för att garantera att landets människorättsinstitutioner verkligen fungerar och öka sina ansträngningar på området minoritetsskydd. Vidare krävs stärkt frihet och ökat oberoende för medierna och att landet tar itu med det politiska inflytande på detta område.

Kommissionen kommer att övervaka de framsteg som görs i arbetet med att genomföra de nödvändiga reformerna inom stabiliserings- och associeringsavtalets institutionella ram samt att fortsätta att stödja landets ansträngningar genom finansieringsinstrumentet Ipa. Kommissionen kommer att lägga fram en rapport om Albanians framsteg inom ramen för 2011 års utvidgningspaket. Rapporten kommer särskilt att inriktas på genomförandet av nyckelprioriteringar som måste klaras av innan anslutningsförhandlingar inleds.

BILAGA 2

Slutsatser i rapporterna om framsteg på vägen mot anslutning rörande Kroatien, f.d. jugoslaviska republiken Makedonien, Bosnien och Hercegovina, Serbien, Kosovo, Turkiet och Island

Kroatien

Kroatien fortsätter att uppfylla de **politiska kriterierna**. Det har gjorts framsteg på många områden, bland annat när det gäller rättsstatsprincipen. Ansträngningarna måste emellertid fortsätta och ytterligare intensifieras, särskilt på områden såsom reformerna av rättsväsendet och förvaltningen, kampen mot korruption och organiserad brottslighet, respekten för och skyddet av minoriteters rättigheter samt flyktingars återvändande.

Demokratin och rättsstaten har stärkts ytterligare. *Regeringen* och *parlamentet* har fortsatt att fungera väl. Parlamentets kapacitet att granska lagstiftningsprocessen behöver dock förbättras. Reformen av rättsväsendet har fortsatt, men betydande problem kvarstår, särskilt när det gäller domstolsväsendets effektivitet, oberoende och ansvarsskyldighet.

Begränsade framsteg har gjorts i fråga om reformen av den *offentliga förvaltningen*. Lagen om allmänna administrativa förfaranden har trätt i kraft och en strategi för utveckling av mänskliga resurser och en handlingsplan för den offentliga förvaltningen antagits. Den offentliga förvaltningen uppvisar dock fortfarande många brister, t.ex. komplexa administrativa förfaranden, politisering och bristfällig förvaltning av personalresurser. För att uppnå konkreta resultat behövs ett starkare politiskt engagemang och förbättrad samordning mellan de viktigaste berörda parterna på central, regional och lokal nivå.

Reformen av rättsväsendet har fortsatt. Eftersläpningen när det gäller handläggningen av mål i domstolarna har minskat och domstolsväsendets oberoende stärkts genom ändringar av konstitutionen. De viktigaste förväntade resultaten av reformprocessen låter dock vänta på sig. Utmaningar återstår särskilt när det gäller tillämpningen av tydliga kriterier vid utnämningen av domare och åklagare, en ytterligare minskning av eftersläpningen i handläggningen av mål, längden på de rättsliga förfarandena och verkställigheten av avgöranden. Vissa framsteg har gjorts i fråga om handläggningen av fall av krigsförbrytelser, bland annat granskningen av tvivelaktiga domar från 1990-talet. Problemet med straffrihet kvarstår dock, särskilt när det gäller brott mot etniska serber, och många av dessa brott har inte utretts ordentligt.

Goda framsteg har gjorts i *kampen mot korruption*. Genomförandet och den övergripande samordningen av insatserna mot korruption har förbättrats. Byrån för bekämpning av korruption och organiserad brottslighet har fortsatt att vara aktiv och väckt åtal i en del viktiga mål. Antalet meddelade domar har ökat. Rätten att få tillgång till information från myndigheter har tagits med i konstitutionen. Korruptionen är dock fortfarande utbredd på många områden. De nyligen moderniserade rättsliga och administrativa strukturerna har ännu inte testats fullt ut i praktiken, särskilt domstolarnas förmåga att behandla det ökade antalet mål och allt mer komplexa mål. Resultaten i form av effektiv utredning, åtal och domstolsavgöranden låter ännu vänta på sig, särskilt när det gäller korruption på hög nivå. Få framsteg har gjorts för att förhindra intressekonflikter. Begränsade förbättringar har gjorts när det gäller tillämpningen av lagstiftningen om rätt till information. Brister kvarstår när det gäller finansieringen av politiska partier och valkampanjer.

Vissa framsteg har gjorts på området *mänskliga rättigheter och skydd av minoriteter*. Skyddet för de mänskliga rättigheterna är i stort tryggt, men vissa stora utmaningar återstår i samband med tillämpningen. När det gäller *tillgången till rättslig prövning* har en omfattande reform av systemet för förvaltningsrättsskipning nyligen inletts. Statligt finansierad kostnadsfri rättshjälp tillhandahålls numera. Förfarandena är dock komplicerade och den allmänna nivån på rättshjälpen är låg. Vad beträffar fängvårdssystemet har lagstiftning antagits för att förbättra förhållandena i fängelserna i form av det planerade införandet av ett system med skyddstillsyn. Fängelserna lider av överbeläggning och hälsoskyddet i dem är otillräckligt. När det gäller *misshandel* har ombudsmannen fortsatt fått klagomål som gäller polisens bruk av överdrivet våld.

Yttrandefrihet, inbegripet frihet för medierna och pluralism inom medierna, är en del av lagstiftningen och respekteras överlag. Redaktörer och journalister fortsätter dock att rapportera om politiska påtryckningar. Problemen med de lokala mediernas oberoende kvarstår.

Framstegen när det gäller *kvinnors rättigheter* och jämställdhet mellan könen har varit begränsade. Kvinnornas ställning på arbetsmarknaden har inte förändrats nämnvärt och arbetslösheten bland kvinnor fortsätter att vara hög. Barnombudsmannen har blivit aktivare när det gäller att främja och skydda *barns rättigheter*. Detta organ har dock inte de resurser som behövs för att till fullo utföra sitt uppdrag i praktiken.

Vissa framsteg har gjorts när det gäller *socialt utsatta personer och personer med funktionshinder*. Kapaciteten hos byrån för ombudsmannen för personer med funktionshinder håller på att stärkas, bland annat för att utöka sin närvaro i regionerna. Det saknas dock information om rättigheter och förmåner i fråga om social trygghet, hälso- och sjukvård och pensioner. Kriterierna för fastställande av förmåner tillämpas inte enhetligt, och de bestämmelser i lagstiftningen som reglerar specifika rättigheter är fragmenterade. Övergången från institutionsvård till lokalt förankrade vårdtjänster har skett långsamt.

Vissa åtgärder har vidtagits för att öka medvetenheten om den nya lagen mot *diskriminering*. Myndigheterna och allmänheten känner dock till lagens räckvidd endast i begränsad utsträckning och bara ett litet antal klagomål om diskriminering lämnas in till domstolarna. Vissa framsteg har gjorts när det gäller lagstiftning mot hatbrott, men genomförandet befinner sig på ett tidigt stadium.

Vissa framsteg har gjorts vad beträffar *respekten för och skyddet av minoriteter och minoriteters rättigheter*. Ett ökat fokus på minoritetsfrågor kan konstateras i samband med att förbindelserna mellan länderna i regionen har förbättrats, särskilt mellan Kroatien och Serbien. Konstitutionens bestämmelser om minoriteter har stärkts. Den romska minoriteten har fått fortsatt uppmärksamhet och förbättringar har skett framför allt när det gäller förskolan. Den tillgängliga finansieringen för minoritetsorganisationer har minskat endast marginellt, trots de finansiella åtstramningsåtgärderna. Många problem kvarstår emellertid för minoritetsgrupperna. Kroatien måste fortsätta att främja en anda av tolerans mot den serbiska minoriteten. Kroatien måste också vidta åtgärder för att skydda dem som fortfarande riskerar att utsättas för hot eller diskriminerande handlingar, fientlighet eller våld. Den romska minoriteten är drabbad av särskilt svåra levnadsförhållanden och utmaningarna kvarstår på områdena utbildning, socialt skydd, hälso- och sjukvård, sysselsättning och tillgång till personliga handlingar. Minoriteterna stöter fortfarande på svårigheter på sysselsättningsområdet, både i fråga om underrepresentation i statsförvaltningen, rättsväsendet och polisväsendet och i den offentliga sektorn i vidare mening.

Vissa framsteg har gjorts när det gäller *flyktingar*. Flyktingar fortsätter att återvända till Kroatien. Man har fortsatt att tillhandahålla bostäder för tidigare innehavare av hyres- eller besittningsrättigheter. En reviderad handlingsplan har antagits för ett snabbt genomförande av regeringens försenade planer för bostadsförsörjning 2009, med avsikten att de ska vara till fullo genomförda 2011. Vissa framsteg har gjorts i fråga om återuppbyggnad av skadade hus. Man har minskat den betydande eftersläpningen när det gäller överklaganden av avslagna ansökningar om återuppbyggnadsstöd. Genomförandet av beslutet om godkännande av pensionsrättigheter har fortsatt. Framåtskridandet har dock varit långsamt när det gäller att nå målet för 2009 för tillhandahållande av bostäder. Flera tusen ansökningar om bostadsförsörjning är ännu inte färdigbehandlade och återvändande flyktingar har inte fått bostäder. Ett stort antal överklaganden rörande återuppbyggnad av bostäder har ännu inte avgjorts. Ansträngningar måste göras för att skapa förutsättningar för att flyktingar ska kunna återvända permanent.

När det gäller **regionala frågor och internationella förpliktelser** fortsätter Kroatien att samarbeta med Internationella krigsförbrytartribunalen för f.d. Jugoslavien (Icty). Den särskilda arbetsgrupp som tillsatts av regeringen måste fortsätta sitt arbete för att lokalisera eller avgöra hur man ska förfara med de handlingar rörande användning av artilleri som saknas och som efterfrågats av åklagarämbetet vid Icty. Processen för att genomföra Sarajevoförklaringen fick ny fart efter det ministermöte som hölls i Belgrad i mars 2010. I mötet deltog företrädare för Bosnien och Hercegovina, Kroatien, Montenegro och Serbien som enades om att samarbeta för att få klarhet i statistiken rörande flyktingar. Länderna åtog sig också att arbeta för att finna lösningar på flera olösta frågor före årets slut.

Kroatien har fortsatt att delta aktivt i regionala initiativ, bland annat i sydösteuropeiska samarbetsprocessen (SEECP), Regionala samarbetsrådet och Centraleuropeiska frihandelsavtalet (Cefta). Kroatiens president har intagit en proaktiv hållning när det gäller regionalt samarbete. De bilaterala förbindelserna med andra utvidgningsländer och angränsande EU-medlemsstater är under vidareutveckling. Detta gäller även för förbindelserna med Serbien. Förbindelserna med Slovenien har förbättrats i och med undertecknandet av avtalet om ett internationellt skiljeförfarande i gränskonfliktfrågan.

Kroatiens **ekonomi** har drabbats hårt av den globala ekonomiska och finansiella krisen. Landet gick in i recession under det första kvartalet 2009 och i mitten av 2010 syntes inga tecken på återhämtning. Arbetslösheten, underskottet i de offentliga finanserna och skuldsättningen har ökat betydligt. Utlandsskulden har ökat ytterligare och utgör en av ekonomins mest sårbara punkter. Den penningpolitiska stabiliteten har bibehållits tack vare centralbankens politik och den finansiella sektorn har klarat av krisen relativt väl.

När det gäller de **ekonomiska kriterierna** kan det konstateras att Kroatien är en fungerande marknadsekonomi. Landet bör kunna möta konkurrenstrycket och marknadskrafterna inom EU, förutsatt att det med beslutsamhet genomför det övergripande reformprogrammet för att minska de strukturella svagheterna.

Det breda politiska samförståndet om de grundläggande villkoren för en marknadsekonomi har bibehållits. Tack vare programmet för ekonomisk återhämtning har den ekonomiska politiken fått en inriktning på medellång sikt. Programmets positiva inverkan på tillväxten och den internationella konkurrenskraften beror på hur det genomförs i praktiken. Med tanke på de begränsningar som råder har den makroekonomiska politiken på det hela taget varit lämplig för att åtgärda effekterna av den globala ekonomiska och finansiella krisen. Med hjälp av penningpolitiken har man lyckats bibehålla växelkursen och den finansiella stabiliteten

samtidigt som likviditetstrycket lindrats. Underskottet i bytesbalansen har minskat till följd av recessionen och inflationstrycket avtagit ytterligare. Banksektorn har varit motståndskraftig mot chocker.

Strukturreformerna har dock i allmänhet gått mycket långsamt, inte minst när det gäller privatiseringen och omstruktureringen av förlustbringande företag. Arbetsmarknaden har fortsatt att vara mycket inflexibel, med låg sysselsättningsgrad och lågt arbetskraftsdeltagande, som ytterligare sjönk under recessionen. På det finanspolitiska området har myndigheterna gjort måttliga insatser för att begränsa den växande skulden och öka effektiviteten i de offentliga utgifterna. De sociala transfereringarna är fortfarande höga och inte särskilt välriktade, och många statligt ägda företag har fortsatt att få statligt stöd genom direkta och indirekta subventioner och garantier. För att uppnå finanspolitisk hållbarhet på medellång sikt är en förbättring av budgetförfarandet, budgetdisciplinen och effektiviteten i de offentliga utgifterna en viktig utmaning. Investeringsklimatet har fortsatt att lida av en tung regelbörda och många skattelikhande avgifter.

Kroatien har förbättrat sin **förmåga att påta sig de skyldigheter som följer av ett medlemskap**. Förberedelserna för att landet ska uppfylla EU:s krav har fortsatt att gå framåt och anpassningen till EU:s regler har nått relativt långt inom flertalet sektorer. På de flesta områden har det gjorts ytterligare framsteg, inbegripet i fråga om de kapitel där anpassningen redan har kommit långt. På vissa områden krävs ytterligare ansträngningar för att stärka den administrativa kapaciteten för ett korrekt genomförande av EU:s regelverk.

När det gäller *fri rörlighet för varor* har framstegen varit goda och anpassningen till EU:s regelverk är långt framskriden. Det krävs dock ytterligare ansträngningar särskilt i fråga om bedömning av överensstämmelse, metrologi och marknadsövervakning. Kroatien måste slutföra anpassningen till EU:s regelverk och stärka genomförandekapaciteten. Goda framsteg kan rapporteras på området *fri rörlighet för arbetstagare*, och en tillfredsställande nivå av anpassning av lagstiftningen har uppnåtts. Det fordras dock ytterligare ansträngningar särskilt för att stärka samordningen av de sociala trygghetssystemen.

Framsteg har gjorts på området *etableringsrätt och frihet att tillhandahålla tjänster*, särskilt när det gäller ömsesidigt erkännande av yrkeskvalifikationer och posttjänster. Överlag är anpassningen till EU:s regelverk tillfredsställande. Ökade ansträngningar krävs för att slutföra anpassningen, särskilt när det gäller ömsesidigt erkännande av yrkeskvalifikationer och för att införliva tjänstedirektivet. Arbetet för att öka den administrativa kapaciteten måste fortsätta.

Det har gjorts ytterligare framsteg i fråga om anpassningen till EU:s regelverk på området *fri rörlighet för kapital*. Det krävs fortsatta ansträngningar för att slutföra liberaliseringen av kapitalrörelser och att stärka kontrollen av efterlevnaden av lagstiftningen om bekämpning av penningtvätt.

Goda framsteg kan rapporteras i fråga om *offentlig upphandling*, särskilt när det gäller att förbättra de viktigaste aktörernas kapacitet att samordna och genomföra politiken för offentlig upphandling. Förmågan att tillämpa lagen i praktiken måste ytterligare förbättras på upphandlingssystemets alla nivåer.

Vissa framsteg kan rapporteras för kapitlet *bolagsrätt*. Anpassningen till EU:s regelverk har kommit en god bit på väg. Ytterligare ansträngningar måste göras i fråga om revision.

Framsteg kan rapporteras på området *immaterialrätt*. Anpassningen till regelverket har nått en mycket hög nivå och framsteg kan rapporteras när det gäller efterlevnaden. På det hela taget måste medvetenheten om immateriella rättigheter ökas.

Betydande framsteg har gjorts när det gäller *konkurrenspolitik*, särskilt i slutförandet av anbudsförfarandet för omstrukturering av varven. Överlag har anpassningen nått en god nivå. Det krävs dock ytterligare ansträngningar för att anta omstruktureringsplaner som överensstämmer med reglerna för statligt stöd för varv i svårigheter, för att förbättra konkurrensmyndighetens resultat när det gäller karteller och ytterligare förbättra dess administrativa kapacitet, särskilt på antitrustområdet. Anpassningen av den kroatiska radio- och tv-lagen måste slutföras. De nationella omstruktureringsplanerna för stålindustrin måste också uppdateras.

Betydande framsteg kan rapporteras på området *finansiella tjänster*, både när det gäller anpassningen av lagstiftningen och förstärkningen av administrativa resurser. En ytterligare förstärkning av tillsynsmyndigheternas administrativa kapacitet krävs dock.

Kroatien har gjort betydande framsteg på området *informationssamhället och medierna* och har uppnått en hög nivå av anpassning till EU:s regelverk. Det krävs emellertid fortsatta ansträngningar för att stärka kapaciteten hos de två nationella tillsynsmyndigheterna för att den rättsliga ramen ska tillämpas korrekt. Liberaliseringen av alla segment av marknaderna för elektronisk kommunikation måste fortsätta.

Goda framsteg kan rapporteras på området *jordbruk och landsbygdsutveckling*, särskilt när det gäller inrättandet av det utbetalande organet och genomförandet av det integrerade administrations- och kontrollsystemet samt den gemensamma organisationen av marknaden. Det måste dock kontinuerligt göras betydande ansträngningar på dessa viktiga områden inom den gemensamma jordbrukspolitiken. Kroatien måste också till fullo anpassa jordbruksstödsystemet till EU:s regelverk och öka förmågan att utnyttja medel för landsbygdsutveckling.

Goda framsteg har överlag gjorts i anpassningen på området *livsmedelssäkerhet och veterinära och fytosanitära frågor*, särskilt i fråga om antagandet och genomförandet av sekundärlagstiftning. Införlivandet av EU:s regelverk har kommit långt i alla sektorer. Det har gjorts betydande framsteg genom antagandet av det nationella programmet för modernisering av anläggningar för livsmedelsprodukter av animaliskt ursprung och animaliska biprodukter. Det krävs fortsatta ansträngningar i fråga om genomförandet av programmet, samt för att stärka den administrativa kapaciteten och kontrollkapaciteten och inrätta gränskontrollstationer.

Kroatien har gjort goda framsteg i anpassningen av lagstiftningen till EU:s regelverk när det gäller *fiske*. Förberedelserna för tillämpningen av fiskepolitiken har kommit långt. Kroatien måste förbättra genomförandet av lagstiftningen särskilt när det gäller förvaltningen av fiskeflottan, inspektion och kontroll samt strukturpolitik.

Ytterligare framsteg har gjorts på *transportområdet*. Överlag har anpassningen nått en god nivå. Anpassningen måste dock slutföras på luftfartsområdet. Ytterligare ansträngningar måste göras för att genomföra och kontrollera efterlevnaden av EU:s regelverk.

Ytterligare framsteg har gjorts i fråga om kapitlet *energi*, där anpassningen har nått en god nivå. Det krävs betydande ansträngningar för att förbättra administrationens resultat och öka oberoendet för tillsynsmyndigheterna i energisektorn.

Framsteg har gjorts när det gäller *beskattning*, särskilt i fråga om den operativa kapaciteten och datorisering. Kroatien har tagit på området direkt och indirekt beskattning överensstämmer på det hela taget med EU:s regelverk. Trots detta krävs det en viss ytterligare anpassning, i synnerhet på områdena mervärdesskatt och punktskatter. Ansträngningarna måste fortsätta för att stärka den administrativa kapaciteten, däribland IT-samtrafikförmågan.

Ytterligare framsteg har gjorts på området *ekonomisk politik och penningpolitik*, där anpassningen till EU:s regelverk på det hela taget är genomförd i praktiken.

För *statistikens* vidkommande har betydande framsteg gjorts när det gäller moderniseringen av den statistiska infrastrukturen. En god nivå av anpassning har uppnåtts. Ansträngningarna måste fortsätta för att till fullo anpassa den kroatiska statistiken till EU:s krav.

Goda framsteg har gjorts när det gäller *socialpolitik och sysselsättning*. Nivån på anpassningen med EU:s regelverk är god. Det kvarstår dock vissa luckor i anpassningen av lagstiftningen, bland annat när det gäller införlivandet av direktiv rörande arbetsrätt, diskriminering och jämställdhet. Den administrativa kapaciteten måste stärkas ytterligare.

Kroatien har gjort framsteg i fråga om *företags- och industripolitik*, särskilt vad beträffar politiska principer och instrument. Anpassningen till EU:s regelverk har kommit mycket långt. Fortsatta, oförminskade ansträngningar måste inriktas på en förbättring av företagsklimatet. Ansträngningarna måste fortsätta för att omstrukturera stålindustrin, särskilt varvsindustrin.

Kroatien har gjort ytterligare framsteg i fråga om utvecklingen av *transeuropeiska nät*. Anpassningen till EU:s regelverk har slutförts.

Goda framsteg har gjorts i fråga om *regionalpolitik och samordning av strukturinstrumenten*, bland annat när det gäller att förbereda programplaneringsdokumenten och utse de institutioner och mekanismer som ska genomföra EU:s sammanhållningspolitik samt rekrytera och fortbilda personal. Kroatien har kommit relativt långt i sina förberedelser för att tillämpa EU:s sammanhållningspolitik. Kroatien måste slutföra sina förberedelser genom att fokusera på fastställandet av en reserv av fullt utvecklade projekt och på utnyttjandet av medel.

Kroatien har gjort goda framsteg när det gäller *rättsväsendet och de grundläggande rättigheterna*. Reformerna av rättsväsendet har fortsatt, med antagande av ny lagstiftning som stärker rättssystemets oberoende och en ytterligare minskning av eftersläpningen när det gäller handläggningen av mål. Reformerna av rättsväsendet utgör fortfarande en omfattande uppgift och betydande problem kvarstår, särskilt i fråga om domstolsväsendets effektivitet, oberoende och ansvarsskyldighet. Insatserna för att bekämpa korruption har intensifierats och vissa positiva resultat har uppnåtts, men korruptionen är fortfarande utbredd på många håll. Resultaten när det gäller effektiv utredning, åtal och domstolsavgöranden låter ännu vänta på sig, särskilt när det gäller korruption på hög nivå. Det behövs en förstärkning av de förebyggande åtgärderna, t.ex. ökad insyn i de offentliga utgifterna. Skyddet av grundläggande rättigheter har stärkts, men det måste förbättras i praktiken, särskilt för minoriteter och flyktingar.

Kroatien har gjort betydande framsteg på området *rättvisa, frihet och säkerhet*. Asylsystemet har förbättrats betydligt, men uppmärksamhet måste ägnas åt att integrera de personer som har fått beskydd i Kroatien och att bland olagliga migranter skydda de minderåriga. Goda framsteg har gjorts på viseringsområdet. Anpassningen till EU:s regelverk för viseringar måste dock fortsätta. Framsteg har gjorts i fråga om de yttre gränserna. Flera delar av handlingsplanen för den integrerade gränsförvaltningen måste dock ändras och moderniseringen av utrustningen måste intensifieras. Betydande framsteg har gjorts i fråga om civilrättsligt och straffrättsligt samarbete. Framstegen har också fortsatt när det gäller narkotikabekämpning.

Framstegen på området *vetenskap och forskning* har fortsatt, men takten har avtagit till följd av den ekonomiska och finansiella krisen. Det krävs ansträngningar för att ytterligare stärka forskningskapaciteten, tillhandahålla fortbildning och öka investeringarna i forskning från industrin och små och medelstora företag. Ytterligare framsteg har gjorts när det gäller EU:s regelverk på området *utbildning och kultur*. Anpassningen har nått en god nivå. Kroatien måste fortsätta sina ansträngningar för att förbereda förvaltningen av programmen Livslångt lärande och Aktiv ungdom.

Goda framsteg har gjorts när det gäller kapitlet *miljö*, både i fråga om anpassning och genomförande av lagstiftning. Anpassningen av lagstiftningen när det gäller vattenkvalitet, och i viss utsträckning även klimatförändringen, måste slutföras. Genomförandet av det horisontella regelverket och samarbetet med icke-statliga organisationer på miljöområdet måste förbättras. Överlag håller Kroatien på att slutföra sina förberedelser. Kroatien måste fortsätta att stärka sin administrativa kapacitet, särskilt på lokal nivå.

Goda framsteg har gjorts på området *konsumentskydd och hälsoskydd*. En god nivå av anpassning har uppnåtts. Oförminskade ansträngningar är nödvändiga för att ytterligare stärka den administrativa kapaciteten.

Goda framsteg har gjorts när det gäller *tullunionen*. Kroatiens tulllagstiftning har i mycket stor utsträckning anpassats till EU:s regelverk. Kroatien har fortsatt att göra framsteg på IT-området, särskilt när det gäller samtrafikförmågan. Ytterligare framsteg måste göras för att undanröja de sista avvikelserna i Kroatiens lagstiftning, genomföra strategin för korruptionsbekämpning och göra förberedelser med tanke på IT-samtrafikförmågan.

Vissa framsteg har gjorts i fråga om *yttre förbindelser*. Kroatien har kommit långt i anpassningen till EU:s regelverk och fortsätter att samordna och anpassa sina positioner i internationella *forum*. Kroatien måste dock ägna uppmärksamhet åt att fullgöra internationella skyldigheter när landet tvingas vidta skyddsåtgärder. Ytterligare resurser måste anslås till utvecklingspolitik och humanitärt bistånd.

Kroatien har gjort ytterligare framsteg i fråga om *utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik*. Landet har fortsatt att delta i flera militära och civila uppdrag inom EU:s ram. Kroatien har överlag nått en hög nivå av anpassning. Kroatien måste fortsätta att stärka genomförandet av bestämmelserna om vapenkontroll och kontrollen av deras efterlevnad, inbegripet öppenhet när det gäller vapenrelaterad information.

Framsteg kan rapporteras på området *finansiell kontroll*. Det statliga revisionskontorets oberoende stärktes. Ansträngningarna bör nu riktas in på hållbarhet i reformerna. De organ som ingår i strukturen för samordning av bedrägeribekämpning måste intensifiera sina ansträngningar för att effektivt genomföra strategin för bedrägeribekämpning.

Ytterligare framsteg har gjorts på området *finansiella bestämmelser och budgetbestämmelser*. Den institutionella kapaciteten för tillämpningen av reglerna om egna resurser har utvecklats ytterligare. Kroatien har uppnått en god nivå av anpassning till EU:s regelverk och kapacitet för att genomföra det, utom när det gäller sockeravgifter. Kroatien måste ytterligare förbättra sin samordningskapacitet.

F.d. jugoslaviska republiken Makedonien

F.d. jugoslaviska republiken Makedonien fortsätter att uppfylla de **politiska kriterierna** i tillräckligt hög grad. Efter omfattande reformer 2009 har ytterligare framsteg gjorts, om än i ojämn takt. Den styrande koalitionen är stabil och det förekommer samarbete mellan de politiska krafterna. Vissa framsteg har gjorts när det gäller reformerna av parlamentet, polisen, rättsväsendet och den offentliga förvaltningen samt i fråga om respekten för och skyddet av minoriteter. Det behövs dock ytterligare insatser på de flesta områden som rör de politiska kriterierna, särskilt som det finns allvarliga farhågor när det gäller rättsväsendets oberoende, reformerna av den offentliga förvaltningen och yttrandefriheten inom medierna. Den politiska dialogen måste stärkas.

Ohrid-ramavtalet är fortfarande av avgörande betydelse för **demokratin och rättsstatsprincipen** i landet. Vissa framsteg har gjorts när det gäller genomförandet av språklagen, decentralisering och rättvis representation. Kontinuerliga ansträngningar, i form av dialog, måste göras för att uppnå målen i avtalet och se till att det genomförs till fullo.

Det har gjorts ytterligare framsteg när det gäller reformen av *parlamentet*. Ändringar av arbetsordningen som garanterar oppositionens rättigheter har antagits. Parlamentet har vidtagit åtgärder för att stärka sin institutionella kapacitet, särskilt genom att inrätta parlamentsinstitutet. Dialogen om interetniska relationer har hämmats av det faktum att parlamentsutskottet för detta område inte kunnat sammanträda regelbundet.

Partnerna i *regeringskoalitionen* upprätthåller ett konstruktivt samarbete. De har åtagit sig att genomföra reformer för att förbereda landet för en EU-anslutning. Det krävs dock en förstärkt dialog om frågor rörande interetniska relationer. Ytterligare ansträngningar måste göras för att gå vidare med decentraliseringsprocessen i linje med Ohrid-ramavtalet. Den finansiella ramen för den lokala förvaltningen måste präglas av större öppenhet och rättvisa. Regeringens samarbete med det nationella rådet för europeisk integration måste utvecklas ytterligare.

Vissa framsteg gjordes när det gäller *den offentliga förvaltningens* funktion. Lagen om offentliga tjänstemän antogs. Lagen om inrikes frågor som rör reformer av polisväsendet trädde i kraft och största delen av genomförandelagstiftningen har antagits. Det krävs dock betydande ytterligare ansträngningar för att se till att den offentliga förvaltningen är öppen, professionell och oberoende. Otillbörlig politisk inblandning har förekommit vid rekrytering och befordran på alla nivåer i den offentliga förvaltningen. Den rättsliga ramen måste förbättras ytterligare, särskilt när det gäller meritbaserad rekrytering av personal. Då ett stort antal tillfälliga tjänster omvandlades till fasta tjänster rörde det sig i många fall inte om konkurrensutsatt och meritbaserad rekrytering.

Det har gjorts begränsade framsteg när det gäller *reformen av rättsväsendet*. Domstolarnas effektivitet stärktes genom förbättrad budgetförvaltning. Det finns dock farhågor rörande rättsväsendets oberoende och opartiskhet: inga ytterligare framsteg har gjorts när det gäller att se till att befintliga rättsliga bestämmelser genomförs i praktiken. I detta sammanhang är det viktigt att utexaminerade från domar- och åklagarhögskolan ges företräde vid nyrekryteringar.

Framsteg har gjorts på området *politik för bekämpning av korruption*. Omfattande polisinsatser har genomförts varvid särskilda utredningsåtgärder använts. Lagstiftningen och den institutionella ramen har på det stora hela införts, men resultaten måste förbättras när det gäller fällande domar i mål av korruption på hög nivå. De befintliga bestämmelserna om deklaration av tillgångar, intressekonflikter och finansiering av politiska partier genomförs inte i praktiken. Resursbasen för den statliga kommissionen för bekämpning av korruption måste garanteras. Korruptionen är fortfarande allmänt utbredd på många områden och fortsätter att utgöra ett allvarligt problem.

De rättsliga och institutionella ramarna för *mänskliga rättigheter och skydd av minoriteter* har införts, och de *medborgerliga och politiska rättigheterna* respekteras i allmänhet. De befintliga rättsliga garantierna måste dock tillämpas fullt ut.

Den halvöppna avdelningen i Idrizovofängelset, där förhållandena var förnedrande och omänskliga, har stängts. Framstegen sker dock långsamt när det gäller strategin för att åtgärda de återstående bristerna i fängelseförhållandena. Det finns fortfarande luckor i kontrollen av de brottsbekämpande organen. När det gäller yttrandefriheten finns det en växande oro i fråga om politisk inblandning i medierna och otillbörliga påtryckningar på journalister. Det civila samhällets engagemang i utformningen av politiken är fortfarande begränsat.

Ombudsmannaämbetet fortsatte att stå i centrum för skyddet av och främjandet av mänskliga rättigheter. Ombudsmannens arbetsbörda ökade under rapporteringsperioden. Andelen rekommendationer som godtagits av offentliga organ har dock minskat. Ombudsmannens auktoritet och resurser måste stärkas.

De rättsliga bestämmelserna för skydd av *sociala och ekonomiska rättigheter* är överlag på plats. Genomförandet av strategin mot våld i hemmet har fortsatt. Man har enats om ett medlemskap i Ekonomiska och sociala rådet, vilket främjar social dialog. En ramlag för bekämpning av diskriminering har antagits. Sexuell läggning som orsak till diskriminering har dock utelämnats. En strategi rörande lika möjligheter måste utarbetas. Det krävs ytterligare ansträngningar för att genomföra lagen om rättskipning för minderåriga och FN-konventionen om barnets rättigheter.

Framsteg har gjorts när det gäller *respekten för och skyddet av minoriteter och kulturella rättigheter*. Vissa framsteg har gjorts beträffande rättvis representation och regeringen har vidtagit åtgärder för att främja interetnisk integration i utbildningssystemet. Integrationen av etniska grupper är dock fortfarande begränsad och det behövs en utökad dialog för att skapa förtroende särskilt på områdena kultur och språk. När det gäller romernas rättigheter har antalet personer som inte har personliga handlingar minskat. Åtgärder har antagits i syfte att undvika att barn placeras i särskilda skolor på felaktiga grunder. Romerna lever dock fortfarande under mycket svåra förhållanden och utsätts för diskriminering.

När det gäller *regionala frågor och internationella förpliktelser* har f.d. jugoslaviska republiken Makedonien fortsatt att till fullo samarbeta med Internationella krigsförbrytartribunalen för f.d. Jugoslavien (Icty). De fall som Icty har hänskjutit tillbaka till de nationella myndigheterna handläggs inom det nationella rättssystemet.

När det gäller Internationella brottmålsdomstolen är det bilaterala avtalet om immunitet med Förenta staterna inte förenligt med EU:s gemensamma ståndpunkter och vägledande principer. Landet måste anpassa sig till EU:s ståndpunkt.

Landet har fortsatt att delta aktivt i regionala samarbetsinitiativ, bland annat i sydösteuropeiska samarbetsprocessen (SEECP), Regionala samarbetsrådet och Centraleuropeiska frihandelsavtalet (Cefta).

F.d. jugoslaviska republiken Makedonien är en aktiv partner i regionen och dess bilaterala förbindelser med grannländerna är på det hela taget goda. I och med att gränsen till Kosovo slutgiltigt har utstakats återstår inga gränskonflikter att lösa för landet. Förbindelserna med Grekland påverkas dock fortfarande negativt av den olösta namnfrågan. För att lösa frågan deltar landet i förhandlingar under FN:s överinseende. Åtgärder och uttalanden som kan inverka negativt på landets goda grannförbindelser bör undvikas. Direkta möten har hållits på högsta politiska nivå. De utgör ett steg i rätt riktning, men de har ännu inte lett till konkreta resultat. Det är av central betydelse att upprätthålla goda grannförbindelser, inklusive en ömsesidigt godtagbar förhandlingslösning på namnfrågan under FN:s överinseende.

F.d. jugoslaviska republiken Makedoniens **ekonomi** krympte endast obetydligt, tack vare den finansiella sektorns låga exponering mot internationella problemtillgångar, stabila inflöden av privat kapital och en stabil offentlig sektor. Strukturereformerna har fortsatt. Den höga strukturella arbetslösheten, särskilt bland unga och lågutbildade, är dock fortsatt ett stort bekymmer. Vissa mindre förbättringar har gjorts när det gäller att åtgärda de institutionella svagheter, men bristerna i tillämpningen av rättsstatsprincipen inverkar fortfarande negativt på företagsklimatet.

När det gäller de **ekonomiska kriterierna** har f.d. jugoslaviska republiken Makedonien kommit mycket långt. På vissa områden har landet framskridit ytterligare på vägen mot att bli en fungerande marknadsekonomi, bland annat genom att avlägsna hindren för marknadsinträde och marknadsutträde och förbättra domstolarnas kapacitet att handlägga mål som rör ekonomiska frågor. Landet bör kunna hantera konkurrenstrycket och marknadskrafterna inom EU på medellång sikt, under förutsättning att det kraftfullt genomför sitt reformprogram för att undanröja betydande strukturella svagheter.

Det råder fortfarande ett brett samförstånd i landet om vad som är viktigt i den ekonomiska politiken. Penningpolitiken, som bygger på att valutan i praktiken är bunden till euron, har bidragit till den makroekonomiska stabiliteten. Efter det expansiva 2008 fick finanspolitiken en större inriktning på stabilitet under 2009. Landets bytesbalans förbättrades, vilket återspeglar en svag återhämtning när det gäller exporten, en nedgång i importen till följd av svag inhemsk efterfrågan och starka inflöden av privat kapital. Privatiseringen har i stort sett slutförts. Även liberaliseringen av priser och handel har i stort sett genomförts. Vissa ytterligare framsteg har gjorts när det gäller att förbättra marknadsinträdet och registreringen samt att förenkla regelramen. Konkursförfarandena har förkortats ytterligare och registreringen av mark och egendom är långt framskriden. Den finansiella sektorn klarade av krisen väl och oberoendet för vissa av reglerings- och tillsynsmyndigheterna i sektorn har förstärkts.

Till följd av det allt större budgetunderskottet har den offentliga skulden ökat. Kvaliteten i de offentliga finanserna har försämrats, delvis till följd av en minskning av kapitalinvesteringarna på medellång sikt. Arbetslösheten har fortsatt varit mycket hög. Inflödet av utländska direktinvesteringar, som redan var på en låg nivå, har minskat ytterligare. Marknadsekonomin fortsatte att hämmas till följd av institutionella svagheter, bristande stabilitet i administrationen och svagheter när det gäller tillämpningen av rättsstatsprincipen. Företagsklimatet lider av bristande förutsägbarhet till följd av att regeringsbeslut inte föregås av samråd med berörda parter. Rättsväsendet utgör fortfarande en

flaskhals och reglerings- och tillsynsmyndigheterna saknar fortfarande ibland det oberoende och de resurser de behöver för att fungera effektivt. Graden av rättssäkerhet är fortfarande låg, vilket har negativa konsekvenser när det gäller landets förmåga att dra till sig utländska investeringar. Den informella sektorn utgör en betydande utmaning.

F.d. jugoslaviska republiken Makedonien har gjort goda framsteg när det gäller att förbättra **förmågan att påta sig de skyldigheter som följer av ett medlemskap**, särskilt i fråga om fri rörlighet för varor, bolagsrätt, finansiella tjänster samt rättvisa, frihet och säkerhet. Färre framsteg har gjorts på vissa andra områden, såsom offentlig upphandling, informationssamhället och medierna samt socialpolitik och sysselsättning. På det hela taget har det gjorts ytterligare framsteg när det gäller att uppfylla prioriteringarna i anslutningspartnerskapet. Det krävs dock oförminskade ansträngningar för att stärka den administrativa kapaciteten för att genomföra lagstiftningen och kontrollera att den efterlevs. De åtaganden som landet gjort i stabiliserings- och associeringsavtalet har genomförts.

Goda framsteg har gjorts på området *fri rörlighet för varor*. En del av EU:s regelverk beträffande horisontella och sektorsspecifika frågor har införlivats. Den administrativa kapaciteten hos de myndigheter som ansvarar för marknadsövervakningen är inte tillräcklig för att efterlevnaden av den tekniska lagstiftningen ska kunna kontrolleras. Få framsteg kan rapporteras på området *fri rörlighet för arbetsstagare*. Vissa framsteg har gjorts i fråga om *etableringsrätt och frihet att tillhandahålla tjänster*, särskilt när det gäller posttjänster. Förberedelserna för ömsesidigt erkännande av yrkeskvalifikationer befinner sig på ett tidigt stadium. Allmänna framsteg har gjorts på området *fri rörlighet för kapital*. Det finns fortfarande restriktioner i fråga om kortfristiga kapitalrörelser och gränsöverskridande betalningsöverföringar. I fråga om lagstiftningen, den administrativa kapaciteten och resultatet när det gäller bekämpning av penningtvätt har man gjort måttliga framsteg.

Framsteg har gjorts på området *offentlig upphandling*. Byrån för offentlig upphandling har antagit en strategi för utvecklingen av systemet för offentlig upphandling. Lagstiftningen om koncessioner och offentlig-privata partnerskap överensstämmer inte med EU:s regelverk. Den administrativa kapaciteten att tillämpa upphandlingsregler på den operativa nivån är fortfarande inte tillfredsställande. Goda framsteg har gjorts på området *bolagsrätt*. Anpassningen till regelverket i fråga om revision befinner sig däremot fortfarande på ett tidigt stadium. Vissa framsteg har gjorts när det gäller att stärka den rättsliga ramen på området *immateriella rättigheter*. Den nationella strategin om immateriella rättigheter håller på att genomföras. Ytterligare ansträngningar behövs dock när det gäller kontrollen av efterlevnaden.

Vissa framsteg gjordes på *konkurrensområdet*. På området statligt stöd skedde en måttlig ökning av antalet förhandsbeslut. I antitrustsektorn måste emellertid de mänskliga och ekonomiska resurserna för kommissionen för konkurrensskydd stärkas.

På det hela taget var framstegen goda på området *finansiella tjänster*. Ansträngningar har gjorts för att säkerställa regleringen och övervakningen av försäkringssektorn. Vissa finansiella tjänster, t.ex. leasing, omfattas ännu inte av reglering eller övervakning.

Ojämna framsteg har gjorts på området *informationssamhället och medierna*. Anpassningen till EU:s regelverk och liberaliseringen av marknaden håller på att bli bättre. Hållbarheten hos det offentliga radio- och tv-bolaget är dock ännu inte garanterad. Medielagstiftningen har ännu inte anpassats till direktivet om audiovisuella medietjänster.

Framsteg har gjorts på området *jordbruk och landsbygdsutveckling*. Politiken för landsbygdsutveckling håller på att gradvis anpassas till EU:s krav. Även om de operativa strukturerna för byrån för finansiellt stöd till jordbruk och landsbygdsutveckling (Afsard) och instrumentet för föranslutningsstöd för landsbygdsutveckling (Ipard) har stärkts måste kapaciteten förbättras hos andra administrativa organ i sektorn. Anpassningen till EU:s regelverk kräver ytterligare oförminskade ansträngningar. Vissa framsteg har gjorts på området *livsmedelssäkerhet och veterinära och fytosanitära frågor*, framför allt när det gäller lagstiftningsberedskapen och livsmedelsföretagarnas tillämpning av lagstiftningen. Den administrativa kapaciteten måste stärkas, särskilt i fråga om övervaknings- och kontrollsystemens effektivitet.

Vissa framsteg kan rapporteras på området *transportpolitik*. Processen för att öppna marknaden för järnvägstransporter har stött på problem. Det krävs ytterligare ansträngningar för att säkerhetsmyndigheterna, särskilt kommissionen för utredning av flygolyckor, ska fungera bättre.

Vissa framsteg har gjorts i energisektorn. Nya energistrategier har antagits. Den nya övergripande energilagen har dock ännu inte antagits. Eltaxorna motsvarar inte kostnaderna fullt ut. Även om framstegen har varit goda måste man fortfarande komma fram till en slutlig lösning på konflikten med den som ansvarar för distributionssystemet, en större investerare från EU. Tillsynsmyndigheterna för energi och strålningsskydd måste bli funktionellt oberoende.

Inga framsteg har gjorts när det gäller att harmonisera lagstiftningen på området direkt och indirekt *beskattning* med EU:s regelverk. Vissa framsteg kan rapporteras vad beträffar skatteförvaltningens operativa kapacitet när det gäller service för skattebetalare och revisionens effektivitet. Kapaciteten är fortfarande svag i fråga om revision och skatteutredning för att bekämpa skatteflykt.

Begränsade framsteg har gjorts i fråga om den *ekonomiska politiken och penningpolitiken*. Anpassningen till EU:s regelverk är ofullständig och det förekommer stora variationer i den administrativa kapaciteten för genomförandet av politiken. Goda framsteg har gjorts på *statistikområdet*. Den statliga statistikmyndigheten har dock fortfarande otillräckliga resurser och rättvis representation måste garanteras. Det är av största vikt att medel finns tillgängliga för folk- och bostadsräkningen 2011. Ansträngningarna för att förbättra den sektorsindelade statistiken fortsätter, särskilt när det gäller den ekonomiska statistiken.

Få framsteg har gjorts när det gäller anpassningen till EU:s regelverk på området *sysselsättning och socialpolitik*. En ramlag för bekämpning av diskriminering har antagits, men den har betydande luckor och har inte stöd av de berörda grupperna i det civila samhället. Treparts- och tvåpartsdialogen mellan arbetsmarknadens parter fortsätter att vara svag. Integrationen av personer med funktionshinder och andra socialt utestängda personer är långsam.

Vissa framsteg har gjorts på området *företags- och industripolitik*. Goda framsteg har uppnåtts när det gäller att avlägsna de administrativa hindren och kostnaderna för företagsverksamhet. Nya organ har inrättats och betydande resurser har anslagits för deras verksamhet. Strategierna till stöd för företag, särskilt sektorn för små och medelstora företag, behöver dock ytterligare ekonomiskt stöd.

Vissa framsteg har gjorts på området *transeuropeiska nät*. Landet fortsätter att delta aktivt i transportobservationsorganet för sydöstra Europa och energigemenskapen. En betydande försening hämmar dock framstegen i fråga om korridor X.

Vissa ojämna framsteg har gjorts på området *regional utveckling och samordning av strukturinstrumenten*. Genomförandet av det operativa programmet för regional utveckling har försenats betydligt. Den administrativa kapaciteten inom fackministerierna, särskilt den tekniska sakkunskapen, måste stärkas. Även förberedelserna och genomförandet av projekt måste stärkas för att säkerställa förmågan att utnyttja Ipa-medel i framtiden. Allmänt sett befinner sig anpassningen till EU:s regelverk på området regionalpolitik och samordning av strukturinstrumenten på ett tidigt stadium.

Framstegen har varit begränsade när det gäller reformerna av *rättsväsendet* och skyddet av de *grundläggande rättigheterna*. Vissa framsteg har gjorts när det gäller bekämpningen av *korruption*. Det rättsliga rådet och rådet för allmänna åklagare måste garantera att domarkåren i praktiken tillämpar höga normer i fråga om oberoende och opartiskhet. Omfattande korruptionsbekämpande insatser har genomförts av polisen, varvid särskilda utredningsåtgärder använts. Resultatet när det gäller fall av korruption på hög nivå måste dock förbättras. Den nya lagstiftningen om intressekonflikter och finansiering av politiska partier måste genomföras i praktiken. På området grundläggande rättigheter är den rättsliga och institutionella ramen på det stora hela på plats, men de befintliga rättsliga garantierna måste tillämpas fullt ut.

På området *rättvisa, frihet och säkerhet* kan goda framsteg rapporteras i fråga om asyl, viseringspolitik, yttre gränser och Schengen. Åtgärder har vidtagits med anledning av det ökande antalet asylsökande i EU under den första perioden av genomförandet av det viseringsfria systemet. En ny uppgång i antalet ansökningar om asyl noterades dock i augusti och september. Myndigheterna måste fortsätta åtgärda detta problem och informera medborgarna om deras rättigheter och skyldigheter inom systemet med viseringsfria resor. Genomförandet av polisreformen har fortsatt och det internationella polissamarbetet har förbättrats. Inrikesministeriets roll när det gäller att bevilja avlyssningsbeslut måste ses över, och detta gäller också effektiviteten hos den externa övervakningsmekanismen.

Vissa framsteg kan rapporteras på området *vetenskap och forskning*. Deltagandet i EU:s sjunde ramprogram för forskning har ökat. Vissa framsteg har gjorts när det gäller anpassningen till EU:s regelverk på områdena *utbildning, ungdom och kultur*. Förvaltningen av programmen Livslångt lärande och Aktiv ungdom är fortfarande bristfällig.

Ytterligare framsteg har gjorts på *miljöområdet*. Anpassningen av den nationella lagstiftningen har gått framåt särskilt i luftkvalitets- och avfallssektorerna. Det krävs dock betydligt ökade ansträngningar för att anpassa lagstiftningen till EU:s regelverk i vattensektorn. Den administrativa kapaciteten och investeringarna måste ökas betydligt. Vissa framsteg har gjorts på området *konsument- och hälsoskydd*. När det gäller folkhälsa har goda framsteg gjorts på området tobakskontroll.

Vissa framsteg har gjorts på området *tullunionen*, särskilt i fråga om den administrativa och operativa kapaciteten. Man har kommit långt i anpassningen av tullagstiftningen till EU:s regelverk, utom när det gäller transitering. Tullförvaltningens administrativa förmåga måste förbättras när det gäller att genomföra lagstiftning och åtgärda gränsöverskridande brottslighet och korruption.

Framsteg har gjorts i de *yttre förbindelserna*, särskilt när det gäller den gemensamma handelspolitiken. Ytterligare framsteg har gjorts i fråga om *utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik*. F.d. jugoslaviska republiken Makedonien har anslutit sig till de flesta av EU:s förklaringar och gemensamma ståndpunkter, och visat ett fortsatt engagemang för att delta i operationer inom ramen för den europeiska säkerhets- och försvarspolitik. Det krävs oförminskade ansträngningar för att minska antalet illegala vapen.

På området *finansiell kontroll* har vissa framsteg gjorts. Riksrevisionsbyråns (SAO) funktionella och ekonomiska oberoende har stärkts, men byrån saknar förankring i konstitutionen. Ansträngningar krävs för att upprätta system för finansiell förvaltning och kontroll. På området *finansiella bestämmelser och budgetbestämmelser* har vissa framsteg gjorts i riktning mot en förbättrad operativ kapacitet hos tull- och skattemyndigheterna samt den statliga statistikmyndigheten. Det behövs ytterligare insatser för att bekämpa tull- och momsbedrägerier.

Bosnien och Hercegovina

Bosnien och Hercegovina har gjort begränsade framsteg när det gäller de **politiska kriterierna**. Vissa framsteg rörande rättsstaten, bland annat på områdena gränsförvaltning och migration, har gjorts tack vare reformer som syftar till att uppfylla kraven för en liberalisering av viseringsbestämmelserna. Viktiga åtgärder har vidtagits för att främja regional försoning och regionalt samarbete, bland annat när det gäller flyktingars återvändande. Trots detta har det övergripande genomförandet av reformer varit otillräckligt, och det inhemska politiska klimatet under perioden inför valen kännetecknats av nationalistisk retorik. De politiska ledarnas avsaknad av en gemensam vision för vilken riktning landet ska ta utgör ett hinder för viktiga EU-relaterade reformer och vidare framsteg i riktning mot ett EU-medlemskap.

De allmänna valen bedömdes av OSSE/ODIHR och befanns i allmänhet uppfylla internationella standarder för demokratiska val. Valen hölls dock än en gång med begränsningar av rösträtten på grundval av etnicitet och bosättning, till följd av de bestämmelser som fastställs i Dayton/Paris-fredsavtalet. Respekten för demokratiska principer och rätten till lika behandling utan diskriminering, i enlighet med den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna utgör ett väsentligt inslag i interimsavtalet. Landet ligger efter i anpassningen av konstitutionen till denna konvention, vilket krävs enligt domen från 2009 från Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna i målet Sejdić-Finci mot Bosnien och Hercegovina, och dessa eftersläpningar utgör en grundläggande källa till oro.

När det gäller internationella förpliktelser är det avgörande att landet gör framsteg i riktning mot att uppfylla de villkor som fastställts för stängningen av den höga representantens⁵ kansli. Bosniens och Hercegovinas styre präglas fortfarande av en internationell närvaro. Landet har gjort synnerligen få framsteg mot att uppfylla kraven för stängningen av den höge

⁵ Dessa omfattar fem mål: 1) en godtagbar och hållbar lösning på frågan om rimlig fördelning av egendom mellan staten och andra myndighetsnivåer, 2) en godtagbar och hållbar lösning gällande försvarsmateriel, 3) slutgiltigt fastställande av Brčkos ställning, 4) finanspolitisk hållbarhet och 5) bekräftande av rättsstatsprincipen (genom antagande av en nationell strategi för hantering av krigsförbrytelser, en lag om utlännningar och asyl och en nationell strategi för reform av rättsväsendet) samt två särskilda villkor: 1) undertecknande av stabiliserings- och associeringsavtalet, 2) en stabil politisk situation.

representantens kansli. De främsta av dem är en rimlig fördelning av egendom mellan staten och andra myndighetsnivåer, frågan om försvarsmateriel och fullgörandet av skyldigheterna när det gäller att slutgiltigt fastställa Brückos ställning. Övergripande för alla dessa frågor är behovet av ett stabilt och konstruktivt politiskt klimat i landet.

När det gäller **demokrati och rättsstaten** har få framsteg gjorts i riktning mot *konstitutionella* reformer och med att skapa funktionella och effektiva institutionella strukturer. Ministerrådet har antagit en handlingsplan för genomförandet av Europadomstolens dom, men den har inte lett till några resultat.

Verksamheten vid de verkställande och lagstiftande organen på statlig nivå har påverkats negativt av etniska överväganden. *Parlamentets* administrativa kapacitet har förbättrats, men samordningen med ministerrådet och entiteterna har fortfarande varit bristfällig. De *statliga* institutionerna, på olika nivåer, har fortsatt att påverkas till följd av splittrat och dåligt samordnat beslutsfattande. Åtgärder har vidtagits för att förbättra den administrativa kapaciteten, såsom utnämningen av vissa tjänstemän på hög nivå, bland annat vid direktoratet för europeisk integration. Andra viktiga tjänster är dock fortfarande otillsatta. Lagen på statlig nivå om folkräkning, som är avgörande för vidare framsteg i fråga om EU-agendan och för landets sociala och ekonomiska utveckling, måste antas snarast.

Få framsteg har gjorts på området *offentlig förvaltning*, där reformstrategin håller på att genomföras, om än långsamt. Samordningen mellan de olika förvaltningarna är fortfarande svag. Oförminskade ansträngningar måste göras för att förhindra politisk inblandning och begränsa den politiska tillhörighetens betydelse vid tillsättningar. Ytterligare uppmärksamhet måste också ägnas åt att göra framsteg mot en professionell, ansvarig, öppen, effektiv och merit- och kompetensbaserad offentlig förvaltning. Ombudsmannen på statlig nivå har inlett sin verksamhet, men budgetbegränsningar hämmar effektiviteten och måste åtgärdas.

Bosnien och Hercegovina har gjort begränsade framsteg med att förbättra *rättsväsendet*. Ny lagstiftning som hänger samman med straffprocesslagen har antagits, men resultaten är oansenliga när det gäller att minska eftersläpningen när det gäller handläggningen av mål. Genomförandet av strategin för reformen av rättsväsendet och strategin för hantering av krigsförbrytelser var minimal. De komplexa rättsliga ramarna, splittringen av rättsväsendet och avsaknaden av en övergripande budget fortsätter att hämma framstegen mot ett oberoende rättsväsende. Mandaten för internationella domare och åklagare som ägnar sig åt krigsförbrytelser förlängdes av den höge representanten, efter det att myndigheterna inte förmådde nå enighet i frågan. Den nationella domstolens lagföring av krigsförbrytelser har fortsatt varit tillfredsställande men måste förbättras i entiteterna och kantonerna.

Bosnien och Hercegovina har gjort begränsade framsteg när det gäller kampen mot *korruption* som fortfarande utgör ett allvarligt problem och är utbredd på många områden. Genomförandet av strategin och handlingsplanen för bekämpning av korruption har inletts. Organet som ansvarar för övervakningen av genomförandet har inrättats och en tillförordnad direktör har utnämnts. Vissa framsteg har gjorts med att efterkomma rekommendationerna från Gruppen av stater mot korruption (Greco). Den rättsliga uppföljningen av korruptionsfall har fortsatt att skett långsamt och endast ett begränsat antal fall på högre nivå har lett till åtal. Otillräckligt genomförande av lagstiftningen och problem med samordningen mellan entiteterna utgör fortfarande källor till oro. Bosnien och Hercegovina behöver öka engagemanget och vidta beslutsamma åtgärder mot korruption.

Det har gjorts begränsade framsteg i fråga om *mänskliga rättigheter och skydd av minoriteter*. Bosnien och Hercegovina har ratificerat de viktigaste internationella konventionerna om mänskliga rättigheter, men det krävs oförminskade ansträngningar för att sörja för ett bättre genomförande. Verkställandet av inhemska avgöranden, även från Bosnien och Hercegovinas konstitutionsdomstol, måste förbättras.

Medborgerliga och politiska rättigheter respekteras på det hela taget. Vissa framsteg har gjorts med att harmonisera straffrättsliga påföljder i hela landet. Man har ännu inte antagit ramlagen om kostnadsfri rättshjälp, vilket är en förutsättning för att Europadomstolens krav ska uppfyllas. *Tillgången till rättslig prövning* i civil- och straffrättsliga mål måste säkras. Förhållandena i *fängelserna* har förbättrats, men överbeläggning och *misshandel* av fångar är fortfarande bekymmersamma frågor.

I både statens och entiteternas konstitutioner föreskrivs medie- och *ytrandefrihet*, förenings- och *mötesfrihet* samt *religionsfrihet*. Den befintliga lagstiftningen har dock inte genomförts fullt ut. En ökning har konstaterats i fråga om både de politiska påtryckningarna på medierna och mediernas etniska partiskhet. Fallen av hotelser mot journalister har likaså ökat. Genomförandet av reformen av radio och tv i allmänhetens tjänst har försenats. Oberoendet för tillsynsorganet för kommunikation har fortsatt undergrävt. Enheternas regeringar har antagit samarbetsavtal med det *civila samhället*. Det krävs dock ytterligare ansträngningar för att förbättra dialogen med det civila samhället och stödja dess utveckling.

Framstegen har varit få i fråga om *ekonomiska och sociala rättigheter*. De skyddas av den befintliga rättsliga ramen, men fragmenteringen är fortfarande ett problem och genomförandet har fortsatt varit svagt. En övergripande lag mot diskriminering har införts på statsnivå, men lagens räckvidd är begränsad. Skyddet av *kvinnor* mot alla slag av våld måste stärkas, och detsamma gäller skyddet av *barn*. Systemet för sociala förmåner är i huvudsak rättighetsbaserat, vilket ger negativa verkningar för *utsatta grupper*, bland annat personer med psykiska funktionshinder. Den sociala dialogen och utövandet av arbetstagarnas rättigheter hämmas av att arbetsmarknadens parter inte erkänts på statlig nivå och att den rättsliga ramen är fragmenterad.

Vissa framsteg har gjorts vad beträffar *respekten för och skyddet av minoriteter och minoriteters rättigheter*⁶. När det gäller interetniska relationer kan det konstateras att antalet delade skolor ("två skolor under ett tak") har minskat och en gemensam nioårig läroplan har införts i de flesta skolor. Det faktum att skolor grupperar barn efter etniskt ursprung är dock fortfarande ett problem. Trots ökade ekonomiska resurser för genomförandet av strategin för *romer* lever denna minoritet fortfarande under mycket svåra förhållanden och utsätts för diskriminering. Många saknar födelseregistrering, vilket hindrar dem från att utöva grundläggande sociala och ekonomiska rättigheter. Det krävs ytterligare åtgärder för att förbättra genomförandet av lagen om nationella minoriteter.

Vissa framsteg har uppnåtts när det gäller *flyktingar och internflyktingar*. Den strategi för hela landet som syftar till att stödja återvändandeprocessen och sörja för ett korrekt genomförandet av bilaga VII till Dayton/Paris-fredsavtalet har antagits. Dock har få framsteg gjorts när det gäller att sörja för lokal integration och ett hållbart återvändande.

⁶ Enligt lagen om skydd av rättigheterna för personer som hör till nationella minoriteter finns det 17 nationella minoriteter i Bosnien och Hercegovina. De tre konstituerande folken – bosniaker, kroater och serber – utgör inte nationella minoriteter.

När det gäller *regionala frågor och internationella förpliktelser* har genomförandet av Dayton/Paris-fredsavtalet fortsatt. Samarbetet med Internationella krigsförbrytartribunalen för f.d. Jugoslavien har fortsatt varit tillfredsställande. Under perioden fram till valet ifrågasattes emellertid ofta landets territoriella integritet av Republika Srpska. Dessutom förekommer fortfarande uttalanden från Republika Srpskas politiska ledning där det förnekas att massakerna på civila under kriget skulle ha varit av allvarlig karaktär.

Samarbetet mellan domstolar och åklagare från Bosnien och Hercegovina, Kroatien och Serbien har förbättrats. Bilateral avtal har undertecknats om ömsesidigt erkännande och verkställande av domstolsavgöranden i brottmål. Ytterligare ansträngningar behövs för att stärka kapaciteten att handlägga fall av krigsförbrytelser, särskilt i kanton- och distriktsdomstolarna, och för att sörja för tillräckliga ekonomiska resurser. I detta hänseende är det av avgörande betydelse att man upprättar ett regionalt samarbete och inför ett tillräckligt vittnesskydd.

När det gäller Internationella brottmålsdomstolen överensstämmer det bilaterala avtalet om immunitet med Förenta staterna inte med EU:s gemensamma ståndpunkter och vägledande principer. Landet måste anpassa sig till EU:s ståndpunkt.

Processen för att genomföra Sarajevoförklaringen fick ny fart efter det ministermöte som hölls i Belgrad i mars 2010. Mötet förde samman företrädare för Bosnien och Hercegovina, Kroatien, Montenegro och Serbien som enades om att samarbeta för att få klarhet i statistiken rörande flyktingar. Länderna åtog sig också att arbeta för att finna lösningar på flera olösta frågor före årets slut.

Bosnien och Hercegovina har fortsatt att aktivt delta i regionala samarbetsinitiativ, bland annat i sydösteuropeiska samarbetsprocessen (SEECp), Regionala samarbetsrådet och i Centraleuropeiska frihandelsavtalet (Cefta). Bosnien och Hercegovinas förbindelser med grannländerna har utvecklats ytterligare, tack vare några betydande regionala initiativ för att främja försoning. Vissa gränsrelaterade problem är dock fortfarande olösta. Innehavare av pass utfärdade för Kosovo har fortfarande svårigheter att få visering för att delta i regionala möten i Bosnien och Hercegovina.

Bosnien och Hercegovinas **ekonomi** uppvisar en måttlig återhämtning 2010 efter recessionen 2009. Återhämtningen beror i huvudsak på extern efterfrågan. Arbetslösheten har legat kvar på mycket höga nivåer. Den finanspolitiska situationen försämrades betydligt under 2009 eftersom de offentliga finanserna utsattes för ett allvarligt tryck till följd av både minskade intäkter och stora utgiftsåtaganden. Engagemanget för strukturreformer och sunda offentliga finanser varierade fortfarande i olika delar av landet. Vissa åtgärder för finansiella och strukturella reformer har nyligen antagits, med anledning av trycket från obalanser i budgeten och Internationella valutafondens program. Budgeterna är ännu inte hållbara och de offentliga finansernas kvalitet är fortfarande otillräcklig.

När det gäller de **ekonomiska kriterierna** har Bosnien och Hercegovina gjort få framsteg mot att bli en fungerande marknadsekonomi. Ytterligare betydande reformansträngningar måste genomföras med beslutsamhet för att Bosnien och Hercegovina på lång sikt ska kunna hantera konkurrenstrycket och marknadskrafterna i EU.

Genomförandet av det stand-by-avtal som har ingåtts med Internationella valutafonden har varit i stort sett tillfredsställande. Den finansiella och penningpolitiska stabiliteten har bibehållits. Sedelfondssystemet fortsätter att åtnjuta hög trovärdighet. Förtroendet för de

lokala bankerna har återställts och hushållen har styrt över sitt sparande till banksektorn under 2010. Industriproduktionen ökade något under första halvåret 2010. Inflationen återgick till positiva men låga nivåer i början av 2010, främst till följd av inverkan från den internationella prisutvecklingen. Tack vare en synnerligen kraftig export har underskottet i bytesbalansen minskat. Vissa begränsade förbättringar i företagsklimatet kan rapporteras, särskilt när det gäller företagsregistrering.

Den finanspolitiska situationen i Bosnien och Hercegovina, särskilt i federationen, har fortsatt varit svår. Engagemanget för den överenskomna finanspolitiska anpassningen och strukturreformåtgärderna, liksom genomförandet av dessa, har varierat i olika delar av landet. Kvaliteten i de offentliga finanserna har fortsatt varit låg och de löpande utgifterna varit höga i förhållande till BNP. Privatisering, omstrukturering av offentliga företag och avregleringen av nätverksindustrierna har inte gått framåt. Moderniseringen av infrastrukturen har gått framåt, om än långsamt. Produktionskapaciteten och ekonomins konkurrenskraft har förblivit svag, eftersom inhemska källor för tillväxt inte utnyttjats effektivt. Strukturell stelhet, t.ex. höga sociala avgifter och låg rörlighet för arbetskraften fortsätter att lägga hinder i vägen för skapande av arbetstillfällen och arbetsmarknadsdeltagande. De höga och bristfälligt inriktade sociala transfereringarna minskar arbetsbenägenheten och visar på behovet av att reformera systemet för sociala förmåner. Arbetslösheten har fortsatt att vara mycket hög och den informella sektorn utgör fortfarande en stor utmaning. Företagsklimatet påverkas av ineffektivitet inom förvaltningen och den svaga rättsstaten.

Bosnien och Hercegovina har gjort begränsade framsteg när det gäller att anpassa sin lagstiftning och sin politik till **européiska standarder**. Vissa framsteg har gjorts på områden såsom fri rörlighet för kapital, immateriella rättigheter, utbildning och forskning, transport, finansiell kontroll och i en rad frågor med anknytning till rättvisa, frihet och säkerhet. Särskilda ansträngningar krävs fortfarande när det gäller fri rörlighet för varor, personer och tjänster, tullar och skatter, konkurrens och statligt stöd, offentlig upphandling, sysselsättning och socialpolitik, jordbruk och fiske, miljö, energi och informationssamhället samt medierna.

På det hela taget har genomförandet av interimsavtalet varit ojämnt. Landet bryter mot interimsavtalet eftersom det inte uppfyller kraven i Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna i fråga om rätten till lika behandling utan diskriminering⁷ och eftersom landet inte har inrättat en myndighet för statligt stöd. Det krävs en ytterligare förstärkning av den administrativa kapaciteten för att kunna uppnå ett tillfredsställande resultat när det gäller genomförandet av stabiliserings- och associeringsavtalet.

Bosnien och Hercegovina har gjort vissa framsteg på områden som rör den *inre marknaden*. När det gäller *fri rörlighet för varor* har förberedelserna framskridit måttligt. Vissa framsteg har gjorts på området konsumentskydd. Fortsatta ansträngningar är nödvändiga för att anpassa den rättsliga ramen till EU-lagstiftningen och utveckla den administrativa kapacitet som krävs.

På området *rörlighet för personer och tjänster samt etableringsrätt* har det gjorts begränsade framsteg, t.ex. för att skapa ett enda ekonomiskt område. En ytterligare förenkling av domstolsförfarandena och företagsregistreringen har ännu inte uppnåtts.

⁷ Artikel 14 jämförd med artikel 3 i protokoll 1 till Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna, enligt vilken diskriminering är förbjuden i fråga om rätten till fria val, och artikel 1 i protokoll 12 till Europeiska konventionen om mänskliga rättigheter, i vilken rätten till lika behandling utan diskriminering fastställs.

Vissa framsteg har gjorts på området *fri rörlighet för kapital*. En ytterligare anpassning till EU:s regelverk är avgörande för att kapitalmarknaderna ska fungera väl i Bosnien och Hercegovina. Få framsteg kan rapporteras på området *tullar och skatter*.

Bosnien och Hercegovina har gjort vissa framsteg när det gäller efterlevnaden av *konkurrensreglerna*. Inga framsteg har dock gjorts på området statligt stöd till följd av att det inte inrättats någon statlig myndighet för statligt stöd. Begränsade framsteg har gjorts när det gäller *offentlig upphandling*. Vissa framsteg har gjorts i fråga om *immaterialrätt*.

Få framsteg har gjorts med *socialpolitik och sysselsättningspolitik* och med folkhälsopolitik. Landsomfattande strategidokument håller på att utarbetas, men lagstiftningen och politiken är fortfarande fragmenterad. Goda framsteg har gjorts på forskningsområdet. Ramlagar och strategier har införts på området *utbildning och kultur*, men genomförandet har ännu inte påbörjats. Förhandlingarna om anslutning till *WTO* har fortsatt men processen har inte slutförts.

När det gäller den *sektoriella politiken* har Bosnien och Hercegovina gjort vissa begränsade framsteg med att uppnå europeiska standarder på flera områden. Förberedelserna på området *industri och små och medelstora företag* befinner sig fortfarande på ett tidigt stadium. En övergripande industristrategi har ännu inte utarbetats och den statliga strategin för små och medelstora företag har inte genomförts. Få framsteg har gjorts på området *jordbruk och landsbygdsutveckling*, livsmedelssäkerhet, veterinära och fytosanitära frågor och fiske. Genomförandelagstiftningen har antagits, men inga framsteg har gjorts med inrättandet av ett statligt jordbruksministerium. Otillräckligt genomförande av den statliga lagstiftningen i fråga om veterinära och fytosanitära frågor och livsmedelssäkerhet hindrar Bosnien och Hercegovina från att uppfylla EU:s standarder.

Bosnien och Hercegovinas förberedelser på *miljöområdet* och i fråga om klimatförändringen befinner sig ännu i ett tidigt skede. En harmoniserad rättslig ram för miljöskydd måste fastställas och en statlig miljöbyrå måste inrättas. Bosnien och Hercegovina har gjort ojämna framsteg inom *transportsektorn*. Det har skett en viss utveckling när det gäller det transeuropeiska transportnätet, järnvägar och inre vattenvägar, men framstegen har varit begränsade i fråga om vägtransport. Moderniseringen av transportinfrastrukturen har ännu inte påbörjats. I förberedelserna på *energiområdet* har man inte kommit långt. I egenskap av part i fördraget om energigemenskapen måste Bosnien och Hercegovina genomföra relevanta delar av EU:s energilagstiftning. För att garantera en tryggad elförsörjning måste landet ha ett fullt fungerande nationellt överföringsföretag och en övergripande energistrategi måste antas.

Framstegen på områdena *informationssamhället och medierna* har varit begränsade. Harmoniseringen av den rättsliga ramen för radio och tv i allmänhetens tjänst har ännu inte inletts. Problemen med oberoendet för tillsynsorganet i kommunikationsfrågor har fortsatt och den långsamma takten i genomförandet av reformen av radio och tv i allmänhetens tjänst utgör allvarliga källor till oro.

Vissa framsteg kan rapporteras på området *finansiell kontroll*. Internrevision håller på att införas, men systemen för finansiell förvaltning och kontroll måste utvecklas ytterligare. Den externa revisionens oberoende har ännu inte säkrats. Vissa framsteg har gjorts på *statistikområdet* när det gäller klassificeringar och register. Den statliga lagen om folk- och bostadsräkning har dock inte antagits. Statistiken rörande nationalräkenskaper, näringsliv och jordbruk måste förbättras. Samarbetet mellan landets statistiska institut på statlig nivå och entitetsnivå är emellertid fortfarande otillräckligt.

När det gäller *rättvisa, frihet och säkerhet* har det gjorts framsteg, om än ojämna, på de olika områdena. Inom ramen för dialogen om en viseringsliberalisering har det vidtagits åtgärder för att uppnå alla de riktmärken som fastställts i färdplanen. Arbetet med prioriteringarna på området viseringspolitik har fortsatt. Biometriska pass håller på att utfärdas. Avtalet om förenklade viseringsförfaranden mellan EU och Bosnien och Hercegovina och återtagandeavtalet har fortsatt att genomföras smidigt.

Landets förberedelser på områdena *gränsförvaltning, asyl och migration* har framskridit. Systemet för asyl och internationellt skydd, övervakningen av migrationsströmmar och samarbetet mellan organ har förbättrats. Infrastrukturen vid vissa gränsövergångar måste dock stärkas. Begränsade framsteg har gjorts när det gäller att förebygga *penningtvätt*. Det krävs ytterligare ansträngningar, särskilt när det gäller efterlevnaden av rättsliga bestämmelser. Vissa framsteg har gjorts i kampen mot *narkotika*. Bristen på en verkningsfull rättslig uppföljning hämmar dock kampen mot narkotikahandel, som fortfarande utgör ett allvarligt problem.

Bosnien och Hercegovina gör framsteg, om än ojämna, när det gäller förberedelserna på *polisområdet*. Splittringen av Bosnien och Hercegovinas polisstyrkor fortsätter att undergräva effektiviteten och resultaten, samarbetet och informationsutbytet. *Kampen mot organiserad brottslighet* är otillräcklig till följd av bristen på en sammanhängande institutionell ram. Den organiserade brottsligheten inger fortfarande allvarlig oro och har konsekvenser för rättsstaten och företagsklimatet. Vissa framsteg har gjorts i kampen mot *människohandel* när det gäller identifiering av offer. Det krävs ytterligare insatser i fråga om stöd till offer och vittnesskydd. Bosnien och Hercegovina har tagit itu med frågan om *bekämpning av terrorism* genom att anta en övergripande strategi.

När det gäller *skydd av personuppgifter* har förberedelserna fortsatt, men det krävs ytterligare ansträngningar i fråga om kontrollen av efterlevnaden. Ett välfungerande skydd av personuppgifter är avgörande för att Bosnien och Hercegovina ska kunna ingå avtal med Europol och Eurojust.

Serbien

Serbien har gjort framsteg när det gäller att uppfylla de **politiska kriterierna**. Serbien ansökte om medlemskap i EU i december 2009. Interimsavtalet trädde i kraft i februari 2010 och Serbien har gjort ytterligare framsteg med att uppfylla kraven i stabiliserings- och associeringsavtalet. Ratificeringsprocessen för stabiliserings- och associeringsavtalet inleddes i juni 2010. Reformerna av rättsväsendet har fortsatt, men det har förekommit allvarliga brister i förfarandet för återutnämning av domare och åklagare. Trots att Serbien aktivt samarbetar med Internationella krigsförbrytartribunalen för f.d. Jugoslavien (Icty) har de två återstående personer som befinner sig på flykt efter att ha åtalats av tribunalen, Ratko Mladić och Goran Hadžić, fortfarande inte gripits.

Den 9 september antog FN:s generalförsamling en gemensam resolution, som lagts fram av Serbien med EU som medförslagsställare, som en uppföljning till Internationella domstolens rådgivande yttrande om Kosovo. I resolutionen erkändes innehållet i Internationella domstolens rådgivande yttrande och välkomnades EU:s beredskap att främja en dialog mellan parterna. Avsikten är att dialogen i sig ska bli en faktor för fred, säkerhet och stabilitet i regionen, och att den ska främja samarbete, leda till framsteg på vägen till EU och förbättra människors levnadsförhållanden. Det krävs beslutsamma ansträngningar av alla parter för att de regionala forumen ska fungera effektivt och få ett brett deltagande.

Demokratien och rättsstaten har stärkts ytterligare. Genomförandet av de nya bestämmelserna i konstitutionen, t.ex. om Vojvodinas status, har gått framåt. Det krävs ytterligare insatser för att se till att vissa av bestämmelserna i konstitutionen är förenliga med europeiska standarder, särskilt när det gäller rättsväsendet.

Ytterligare åtgärder har vidtagits för att förbättra *parlamentets* funktion, antagandet av en ny lag om nationalförsamlingen och en ny arbetsordning. Det krävs dock ansträngningar för att ytterligare förbättra kvaliteten i lagstiftningsarbetet. Vallagstiftningen måste till fullo anpassas till europeiska standarder.

Koalitionsregeringen har förblivit stabil och visat en hög grad av konsensus i fråga om EU-integrationen som en strategisk prioritering. Utarbetandet och genomförandet av ny lagstiftning måste dock bli effektivare.

Den *offentliga förvaltningens* kapacitet är på det hela taget god, men reformerna på detta område går framåt i långsam och ojämn takt. Det krävs ett kraftfullare engagemang när det gäller att respektera de oberoende tillsynsorganens mandat och ge dem de resurser de behöver.

Det har gjorts goda framsteg mot ett antagande av lagstiftning för *civil kontroll av säkerhetsstyrkorna* och genomförande av rättigheter som garanteras i konstitutionen. Den civila kontrollen, bland annat genom det behöriga parlamentsutskottet, måste dock stärkas.

Serbien har fortsatt reformen av landets *rättssystem* med att återutnämna alla domare och åklagare och införa av ett nytt domstolsnätverk. Återutnämningförfarandet var dock behäftat med allvarliga brister och möjlighet till insyn saknades. Medlemmarna i de två råd som ansvarade för förfarandet var tillfälligt tillsatta och tillämpade inte objektiva kriterier. Domare och åklagare fick inte framföra synpunkter under förfarandets gång och gavs inte tillräckliga motiveringar till besluten. Detta innebär att rättsväsendets oberoende är ifrågasatt och att det löper risk att utsättas för politisk påverkan. De två råden måste få sin slutgiltiga sammansättning. Den betydande eftersläpningen av icke avgjorda mål utgör fortfarande en bekymmersam fråga. Generellt sett uppfyller Serbiens rättssystem endast delvis sina prioriteringar.

Framstegen i kampen mot *korruption* har fortsatt, och byrån för bekämpning av korruption inledde sin verksamhet i januari 2010. I enlighet med de krav som fastställts har en majoritet av de offentliga tjänstemännen lämnat in deklARATIONER av tillgångar till den nya byrån. Korruptionen är dock fortfarande allmänt utbredd på många områden och fortsätter att utgöra ett allvarligt problem. Kontrollen av finansieringen av de politiska partierna och *finansieringen av valkampanjer* är fortfarande svag, eftersom det inte har antagits någon ny lag på området. Byrån för bekämpning av korruption har ännu inte uppnått resultat när det gäller att kontrollera deklARATIONER av tillgångar och att utföra sitt uppdrag på ett effektivt sätt. Antalet fällande domar, särskilt i mål på hög nivå, är fortfarande lågt. Områdena offentlig upphandling, privatisering och offentliga utgifter utgör fortfarande källor till oro. Skyddet av personer som fungerar som ”väckarklockor” måste förbättras.

När det gäller *mänskliga rättigheter och skyddet av minoriteter* har den nödvändiga lagstiftningen införts. Konstitutionen garanterar *medborgerliga och politiska rättigheter*, som i det stora hela respekteras, men kontrollen av efterlevnaden måste till fullo säkerställas. Den relevanta lagstiftningen måste ytterligare anpassas till europeiska standarder.

Få framsteg har gjorts när det gäller *förebyggande av tortyr, misshandel och straffrihet*, där flera fall fortsatt rapporterats. *Tillgången till rättslig prövning* är i allmänhet säkrad. Emellertid saknas fortfarande lagstiftning och finansiering för ett effektivare system för kostnadsfri rättshjälp. Serbien har gjort få framsteg när det gäller reformer av landets *fångvårdssystem*. En strategi för att förebygga överbeläggning har antagits, men de dåliga förhållandena i fängelserna är fortfarande bekymmersamma.

Bestämmelser finns i konstitutionen och övrig lagstiftning rörande *skyddet av yttrandefriheten*. Det finns lagstiftning som föreskriver *mediernas* rättighet att verka fritt. Incidenterna med hatiska uttalanden, hot och angrepp, särskilt mot journalister, har dock fortsatt. *Mötes- och föreningsfriheten* garanteras i konstitutionen och respekteras i allmänhet.

Organisationerna i det civila samhället har fortsatt varit aktiva i Serbiens sociala, ekonomiska och politiska liv och är fortfarande viktiga när det gäller att främja demokratiska värden. En byrå för samarbete med det civila samhället har nyligen inrättats.

Det finns konstitutionella garantier för *religionsfrihet*. Förhållandena mellan trossamfunden har förbättrats. Bristen på insyn och konsekvens i registreringsprocessen utgör dock fortfarande det största hindret för vissa mindre religiösa grupper utövande av sina religiösa rättigheter.

Lagstiftningen för skydd av *sociala och ekonomiska* rättigheter är överlag på plats. Skyddet av kvinnor och barn mot våld måste stärkas. Lagen om jämställdhet, som syftar till att förbättra *kvinnors* ställning, antogs. Uppföljningen av fall av våld i hemmet är dock fortfarande otillräcklig. När det gäller *barns rättigheter* har framsteg gjorts med att stärka skyddet av barn mot övergrepp och försummelse. En rättslig ram finns på plats som förbjuder alla slag av *diskriminering* på arbetsplatsen och upprättar en mekanism för skydd mot diskriminering. I praktiken fortsätter diskrimineringen dock, särskilt mot romer, hbt-personer, kvinnor, nationella minoriteter och personer med funktionshinder.

Inga framsteg har gjorts i fråga om *äganderätt*, eftersom det fortfarande saknas en rättslig grund för återlämnande av egendom.

Lagstiftning om *respekt för och skydd av minoriteters rättigheter och kulturella rättigheter* har införts. Val till de 19 nationella minoritetsråden hölls i juni 2010 och genomfördes generellt sett väl. Råden är dock ännu inte fullt fungerande.

Situationen i när det gäller relationer mellan folkgrupperna i *Vojvodina* har varit stabil. Man har inlett genomförandet av den nyligen antagna statusen och av lagen om fastställande av behörigheter, enligt vilken provinsen ges en omfattande autonomi när det gäller lokala finanser och ekonomisk utveckling. Ytterligare lagstiftning måste antas. Situationen i *södra Serbien* är i allmänhet stabil men spänd. Sammandrabbningarna mellan etniska grupper och inom den muslimska befolkningsgruppen i *Sandžak* har på det hela taget minskat. Spänningar förekommer dock fortfarande, särskilt mellan de två befintliga islamska organisationerna och i anslutning till inrättandet av det nationella minoritetsrådet för bosniaker.

Vissa framsteg har gjorts när det gäller att åtgärda frågan om *flyktingars* och *internflyktingars* status, men det krävs ytterligare betydande ansträngningar. Trots en positiv utveckling på flera områden fortsätter majoriteten av den *romska* befolkningen att leva i extrem fattigdom. De är också utsatta för diskriminering, särskilt när det gäller tillgång till utbildning, socialt skydd, hälso- och sjukvård, sysselsättning och lämpliga bostäder.

På området *regionala frågor och internationella förpliktelser* har Serbien visat en konstruktiv hållning när det gäller utvecklingen i Bosnien och Hercegovina. Åklagaren vid Internationella krigsförbrytartribunalen för f.d. Jugoslavien (Icty) noterade i sin senaste rapport till FN:s säkerhetsråd att Serbiens svar på åklagarämbetets förfrågan om tillgång till dokument, arkiv och vittnen har givits i god tid och på lämpligt sätt och att ingen förfrågan har lämnats obesvarad. Han poängterade även professionalismen och engagemanget hos den operativa tjänst som ägnar sig åt eftersökning av efterlysta personer. Han gjorde dock flera rekommendationer rörande verksamheten. Trots att Serbien aktivt samarbetar med Icty har de två återstående personer som befinner sig på flykt efter att ha åtalats av Icty fortfarande inte gripits. Fullständigt samarbete med tribunalen utgör en viktig förutsättning för ett EU-medlemskap, i enlighet med rådets slutsatser av den 25 oktober 2010.

Ett gott samarbete med Eulex har upprättats när det gäller krigsförbrytelser i Kosovo. Problem med utlämning och erkännande av domar har dock fortsatt att förekomma med avseende på vissa länder i regionen.

Processen för att genomföra Sarajevoförklaringen fick ny fart efter det ministermöte som på Serbiens initiativ hölls i Belgrad i mars 2010. I mötet deltog företrädare för Bosnien och Hercegovina, Kroatien, Montenegro och Serbien som enades om att samarbeta för att få klarhet bland annat i statistiken rörande flyktingar och återstående olösta frågor. Länderna åtog sig också att arbeta för att finna lösningar på flera olösta frågor före årets slut.

Serbien har fortsatt att delta aktivt i regionala initiativ, bland annat i sydösteuropeiska samarbetsprocessen (SEECP), Regionala samarbetsrådet och Centraleuropeiska frihandelsavtalet (Cefta). Serbien innehade ordförandeskapet i Cefta 2010. Landet har deltagit aktivt i förberedelserna för den kommande Donaustrategin. Serbien har gjort betydande framsteg i sina bilaterala förbindelser med andra utvidgningsländer, särskilt Kroatien och Bosnien och Hercegovina, och har haft fortsatt goda förbindelser med angränsande EU-medlemsstater. Inom ramen för det straffrättsliga samarbetet har ett utlämningsavtal undertecknats med Kroatien. Det regionala samarbetet har dock påverkats av bristen på enighet mellan Serbien och Kosovo när det gäller Kosovos deltagande i regionala möten. En godtagbar och hållbar lösning för både Serbiens och Kosovos deltagande i regionala forum måste uppnås så snart som möjligt. Detta är viktigt för ett fungerande regionalt samarbete som inbegriper alla. Serbien erkänner fortfarande inte Kosovos tullstämplor, som har anmälts av Unmik. Serbien har upprätthållit parallella strukturer i Kosovo och anordnat parallella lokala fyllnadsval.

Efter en svår recession till följd av den globala krisen har Serbiens **ekonomi** gradvis återfått sin stabilitet tack vare ett anpassningsprogram som överenskommits med Internationella valutafonden och stötts av EU och Världsbanken. Under det första halvåret 2010 började ekonomin att ta fart, men återhämtningen är fortfarande långsam och svag. De offentliga finanserna har fortsatt försämrats trots att flera finanspolitiska anpassningsåtgärder införts för att begränsa budgetavvikelseerna. Regeringen har antagit ändringar av budgetlagen och pensionslagen, vilket är ett viktigt steg mot att förbättra de offentliga finansernas kvalitet. Andra strukturreformer, särskilt privatisering och omstrukturering av företag, har än en gång försenats till följd av ihållande ogynnsamma marknadsvillkor.

När det gäller de **ekonomiska kriterierna** har Serbien gjort ytterligare framsteg mot att upprätta en fungerande marknadsekonomi. Serbien måste göra fortsatta ansträngningar för att omstrukturera sin ekonomi så att landet på medellång sikt kan hantera konkurrenstrycket och marknadskrafterna i EU.

Det finns ett brett politiskt samförstånd om de grundläggande villkoren för en marknadsekonomi. För att återställa den makroekonomiska stabiliteten var det avgörande att lämpliga åtgärder vidtogs i rätt tid enligt överenskommelse med Valutafonden. Serbiens position i förhållande till omvärlden har förbättrats under recessionen. Uppgången i ekonomin 2010 har lett till en ökning av underskottet i bytesbalansen, men det har begränsats tack vare en kraftig export och en minskad importtillväxt. Valutareserven har förblivit relativt stor trots regelbundna ingripanden från centralbanken för att stabilisera växelkursen. Inflationstakten bibehölls på det stora hela inom målintervallet eftersom centralbanken återgick till en stram penningpolitik. Bankerna har förblivit likvida och har haft tillräcklig kapitaltillgång. Ändringen av budgetlagen och pensionslagen innebär att regeringen måste genomföra en konsolidering av de offentliga finanserna på medellång sikt.

Serbien har dock ytterligare uppskjutit reformerna för att ta itu med de största strukturella bristerna. Trots en gradvis ekonomisk återhämtning har arbetsmarknaden fortsatt att försämrats, med en minskande sysselsättning och ökande arbetslöshet, trots de korrigerande åtgärderna för att begränsa försämringen av de offentliga finanserna under krisen och ändringen av budget- och pensionslagarna i syfte att förbättra budgetdisciplinen måste hållbarheten i de offentliga finanserna på medellång sikt stärkas genom reformer av hälso- och sjukvårdssystemet och den offentliga förvaltningen. Privatiseringen av de socialt ägda företagen har inte gått framåt till följd av att flera försäljningskontrakt hävts. Privatiseringen av statligt ägda företag har ytterligare försenats. Företagsklimatet hämmas fortfarande av byråkrati och svag rättslig förutsägbarhet, särskilt när det gäller efterlevnaden av lagstiftningen om äganderätt i praktiken, och detta försvårar marknadsinträde och marknadsutträde. Bristande konkurrens och flaskhalsar när det gäller infrastrukturen utgör också hinder för näringslivet. Den informella sektorn utgör en betydande utmaning.

Serbien har gjort ytterligare framsteg med anpassningen av lagstiftningen till **europiska standarder**. Landet har också fortsatt att genomföra bestämmelserna i interimsavtalet och gjort ytterligare framsteg i uppfyllandet av kraven i stabiliserings- och associeringsavtalet. Den administrativa kapaciteten är god. Det krävs dock ytterligare insatser för att anpassa lagstiftningen och politiken till EU:s regelverk. Genomförandet och kontrollen av efterlevnaden av den EU-relaterade lagstiftning som antagits måste säkerställas.

När det gäller *den inre marknaden* har Serbien gjort framsteg med att uppfylla EU:s normer för *fri rörlighet för varor*. Lagstiftningen om metrologi och om vissa nya direktiv enligt ”den nya metoden” har antagits. Det saknas dock fortfarande en ny rättslig ram för marknadsövervakning. Den administrativa kapaciteten hos de statliga organen och samarbetet mellan dem måste stärkas ytterligare. Det krävs ytterligare ansträngningar för att fortsätta införlivandet av EU:s produktspecifika regelverk i den serbiska lagstiftningen.

Serbien har gjort måttliga framsteg när det gäller att uppfylla EU:s standarder på områdena *rörlighet för personer och tjänster, etableringsrätt och bolagsrätt*. Flera rättsakter har ännu inte antagits. Serbiens framsteg på området *fri rörlighet för kapital* är fortfarande på en måttligt avancerad nivå. Utomlands bosatta personer har rätt att göra direkta investeringar med vissa begränsningar. Serbien måste fortsätta sina ansträngningar att uppfylla de krav på en gradvis liberalisering som fastställs i stabiliserings- och associeringsavtalet.

Serbien är redan på god väg att anpassa lagstiftningen till EU:s regelverk och har åtagit sig att genomföra reformer på områdena *tullar och skatter*. De skyldigheter som följer av interimsavtalet har iakttagits. Det krävs ytterligare insatser när det gäller förfaranden och den administrativa kapaciteten. Förbättringar har skett i fråga om skatteförvaltningens kapacitet att

kontrollera efterlevnaden och skatteuppbörden, men det krävs ytterligare framsteg i detta hänseende. Serbien måste vidta uppföljande åtgärder för att se till att landets skattelagstiftning är förenlig med uppförandekoden för företagsbeskattning.

Serbien har gjort vissa framsteg med att uppfylla de europeiska standarderna på *konkurrensområdet*. Lagstiftningen för genomförandet av konkurrenslagen har antagits. Serbien bör också fortsätta att förbättra sitt resultat när det gäller efterlevnaden. Kunskaperna i konkurrensrätt och ekonomi är fortfarande svaga inom domstolsväsendet. Vissa framsteg har gjorts på området *statligt stöd*. En myndighet för statligt stöd har inrättats. Den administrativa kapaciteten hos myndigheten för statligt stöd måste dock stärkas. Det bör säkerställas att lagen genomförs i praktiken.

Serbiens har framskridit måttligt i sina förberedelser för att upprätta ett effektivt och helt oberoende system för *offentlig upphandling* med rationaliserade upphandlingsförfaranden. Det krävs fortfarande betydande ansträngningar för att stärka kapaciteten att genomföra kraven enligt EU:s regelverk. Framsteg har gjorts i fråga om *immateriella rättigheter*, men det krävs ytterligare insatser i fråga om anpassningen till EU:s regelverk. När det gäller kontrollen av efterlevnaden krävs bättre samordning mellan de berörda byråerna, och en betydande investering i juridisk fortbildning.

Förberedelserna fortsätter för att uppfylla europeiska standarder på områdena *syssetsättning och socialpolitik*. Framsteg har gjorts på *folkhälsoområdet*. Regeringen har antagit den strategiska utvecklingsplan för hälsoskydd för 2010–2015 som utarbetats av Serbiens nationella hälsoråd.

Serbien har gjort vissa framsteg med anpassningen till de europeiska standarderna på *utbildningsområdet*. En övergripande strategi för utbildning på alla nivåer, inbegripet livslångt lärande, har ännu inte utarbetats. Goda framsteg har gjorts när det gäller anpassningen i fråga om *vetenskap och forskning*. Serbien måste dock göra omfattande insatser för att underlätta landets integration i det europeiska området för forskningsverksamhet och stärka den nationella forskningskapaciteten.

Förhandlingarna om Serbiens anslutning till *Världshandelsorganisationen* (WTO) håller på att slutföras. De bilaterala förhandlingarna har redan avslutats med flertalet WTO-partner.

När det gäller *sektoriell politik* har Serbien framskridit långt på området *industri och små och medelstora företag*, och uppfyller europeiska standarder. Utarbetandet av en industristrategi är på ett mycket tidigt stadium.

Serbien har gjort goda framsteg mot att uppfylla europeiska standarder på områdena *jordbruk, landsbygdsutveckling, livsmedelssäkerhet och veterinära och fytosanitära frågor*. Den rättsliga ramen har fortsatt förbättrats. Genomförandet och kontrollen av efterlevnaden måste dock förbättras, särskilt i fråga om livsmedelssäkerhet. Den administrativa kapaciteten är svag och resurserna måste fördelas effektivare. Inspektionstjänsten är i behov av ytterligare fortbildning. De nyligen inrättade organen måste rekrytera kvalificerad personal. Framsteg har gjorts när det gäller officiell kontroll av laboratorier.

När det gäller uppfyllandet av europeiska standarder på *miljöområdet* befinner sig Serbien fortfarande på en måttligt avancerad nivå. Det nationella programmet för miljöskydd 2010–2019 och flera lagar om luft- och vattenkvalitet samt naturskydd och klimatförändring har

antagits. Den nya kemikaliebyrån har inlett sin verksamhet. Byråns kapacitet att genomföra och kontrollera efterlevnaden av lagstiftning måste dock fortfarande stärkas.

Serbien har gjort goda framsteg på *transportområdet*. Tillämpningen av bestämmelserna om marknadstillträde i avtalet om inrättandet av ett gemensamt europeiskt luftrum (ECAA) har inletts. I järnvägssektorn har dock ramlagstiftning ännu inte antagits. Den administrativa kapaciteten måste stärkas.

I *energisektorn* har Serbien gjort vissa framsteg när det gäller anpassningen till europeiska standarder. Framstegen är dock ojämna. Det behövs ytterligare ansträngningar för att åstadkomma åtskillnad mellan verksamhetsgrenarna, en verklig marknadsöppning och en prispolitik som leder till hållbara energitaxor som motsvarar kostnaderna. Ytterligare ansträngningar krävs för att stärka tillsynsmyndigheten på det kärntekniska området.

Vissa framsteg har gjorts på området *informationssamhället och medierna*. Lagstiftningsramen har stärkts, men genomförandet går fortfarande långsamt och den svaga utvecklingen när det gäller marknader och tillsyn inom sektorn elektronisk kommunikation är särskilt bekymmersam. Förberedelserna på området informationssamhällets tjänster har framskridit måttligt. I den audiovisuella sektorn måste medielagstiftningen anpassas till EU:s regelverk, och flera bestämmelser i lagen om offentlig information fortsätter att inge oro.

Även om Serbien fortfarande befinner sig på ett tidigt stadium när det gäller att införa goda metoder i **intern finansiell kontroll** och extern revision **inom den offentliga sektorn** kan vissa framsteg rapporteras, nämligen inrättandet av den centrala harmoniseringsenheten och den statliga revisionsenhetens första revision av statens räkenskaper.

Serbien har gjort goda framsteg när det gäller att närma sig ett uppfyllande av europeiska standarder på *statistikområdet*, genom att anta lagar om statistik och folk- respektive jordbruksräkning. Förberedelserna för folkräkningen har framskridit väl, men finansieringen måste säkras. Ytterligare framsteg krävs dock på flera statistiska områden och ytterligare ansträngningar är nödvändiga för att stärka statistikmyndighetens kapacitet.

Framstegen har fortsatt på området **rättvisa, frihet och säkerhet**. Systemet med viseringsfria resor trädde i kraft i december 2009 för serbiska medborgare som har biometriska pass.

Vissa framsteg har gjorts när det gäller *gränsförvaltning*, främst genom modernisering av utrustning och infrastruktur. Det krävs dock ytterligare insatser för att avlägsna skillnaderna mellan enskilda gränsövergångar och förbättra kontrollen vid gränserna till f.d. jugoslaviska republiken Makedonien, Montenegro, Bosnien och Hercegovina och Kroatien, och i synnerhet vid den administrativa gränsen mot Kosovo.

Serbien har gjort få framsteg på området *asyl*. En förteckning över säkra länder för asylsökande har antagits. Asylkontoret, det organ som ska fungera som första instans för ansökningar om asyl, har dock ännu inte inrättats. Många ärenden förklaras avslutade eftersom de asylsökande lämnar Serbiens territorium eller försvinner. Serbien har gjort vissa framsteg i fråga om *migration*. Genomförandet av återtagandeaftalet mellan Serbien och EU har fortsatt utan större problem. Strategin för hantering av migration har dock inte genomförts i praktiken. Ansträngningar krävs för att förbättra samordningen mellan de ansvariga organen och stärka deras kapacitet.

Vissa framsteg har gjorts när det gäller att förebygga *penningtvätt*. En handlingsplan har antagits och ett samordningsorgan har inrättats. Ansträngningarna har fortsatt för att förbättra

det nationella och internationella samarbetet för att utreda och handlägga brott. I praktiken har resultaten fortsatt varit svaga. Den myndighet som ansvarar för förebyggande av penningtvätt saknar kapacitet att systematiskt identifiera misstänkta fall. Rapporteringen måste förbättras, särskilt utanför banksektorn. Rättsväsendet och de brottsbekämpande organen saknar den sakkunskap som behövs för utredning av fall av penningtvätt och ekonomiska utredningar. Slutgiltiga fällande domar är sällsynta.

Goda framsteg kan rapporteras när det gäller kampen mot *narkotika*. De brottsbekämpande organen har fortsatt att genomföra undersökningar och förbättrat sitt internationella samarbete, vilket har lett till stora beslag av olaglig narkotika. Brister kvarstår dock i fråga om övervakningen av gränserna mot f.d. jugoslaviska republiken Makedonien, Montenegro, Bosnien och Hercegovina och Kroatien samt den administrativa gränsen mot Kosovo.

Kapacitetsuppbyggnaden inom *polisväsendet* har fortsatt med en modernisering av kriminalpolisens specialenheter. Samarbetet mellan olika strukturer inom polisväsendet, och det regionala och internationella samarbetet, har förbättrats. Den strategiska planeringen och personalförvaltningen måste dock moderniseras och rekryteringsförfarandena bli öppnare. Den interna kontrollen måste stärkas.

Goda framsteg har gjorts när det gäller att bekämpa *organiserad brottslighet*. Samarbetet mellan de berörda organen har förbättrats inom landet, inom regionen och internationellt. Detta har lett till goda resultat i utredningar i högprofilmål och häktningar av flera misstänkta. Beslagtagande av tillgångar sker på ett mer systematiskt sätt än tidigare och beslagtagande har genomförts i flera fall. En ny och väsentligt omarbetad straffprocesslag har ännu inte antagits. De brottsbekämpande organens kapacitet att använda moderna utredningsmetoder, särskilt när det gäller ekonomiska utredningar, måste stärkas ytterligare.

Förfaranden för att identifiera offer för *människohandel* har antagits och antalet identifierade offer har fortsatt att öka. Den strategiska ramen måste dock ändras för att politiken bättre ska kunna ta hänsyn till den senaste utvecklingen och för att öka samarbetet mellan polisväsendet, åklagarväsendet och domstolarna. Serbien har gjort vissa framsteg i kampen mot *terrorism* genom antagandet av lagen om militär säkerhet och militära underrättelseorgan. De förebyggande strategierna måste dock förbättras. En databas över misstänkta terrorister har ännu inte upprättats.

Framstegen har varit få när det gäller *skydd av personuppgifter*. Strategin för genomförandet av lagen om skydd av personuppgifter antogs i augusti 2010. Trots vissa förbättringar saknar kommissionären för information av betydelse för allmänheten och skydd av personuppgifter fortfarande de ekonomiska och mänskliga resurserna för sitt arbete. Skyddet av personuppgifter är ett nyckelvillkor för att Serbien ska kunna ingå ett avtal med Eurojust och ett operativt avtal med Europol.

Kosovo

Kosovo har gjort framsteg med avseende på de **politiska kriterierna**. Landet har stärkt sitt engagemang för EU-agendan och reformen av det politiska systemet samt inrättat ett ministerium för europeisk integration. Regeringen har framgångsrikt fullföljt dialogen med Europeiska unionen inom ramen för stabiliserings- och associeringsprocessen. Myndigheterna måste nu öka reformtakten. Den offentliga förvaltningens kapacitet är fortsatt svag och rättsväsendet fungerar inte effektivt. Efterlevnaden av rättsstatens principer är fortfarande en källa till oro. Samarbetet med EU:s rättsstatsuppdrag (Eulex) har förbättrats och

myndigheterna har inlett ett antal korruptionsbekämpande insatser med stöd av Eulex. Dessa ansträngningar måste fortsätta och omfatta organiserad brottslighet, narkotika och penningtvätt. Allmänna val har utlysts till följd av att Kosovos president avgått.

Kosovo har gjort avsevärda framsteg i decentraliseringsarbetet. Fyra nya kommuner har bildats och är nu fullt fungerande. Lokalval hölls i slutet av 2009. En grupp utsända ledamöter av Europaparlamentet ansåg att valet ägde rum under fredliga former med ett betydande valdeltagande, bl.a. från serbiska befolkningsgruppen i Kosovo. Ändå förblir norra Kosovo en källa till oro. Där har ett antal våldsamma incidenter ägt rum. En förutsättning för att klara av decentraliseringen är deltagande från lokalbefolkningens sida. Ytterligare insatser krävs för att säkerställa att alla lokalsamhällen integreras och att offentliga tjänster erbjuds i samtliga kommuner. Stöd från det lokala samhället är i detta avseende viktigt, också att det spelar en viktig roll i konsolideringen av rättsstatens principer. Parallellstrukturer är fortsatt verksamma och förhindrar decentraliseringsprocessen.

I juli lämnade Internationella domstolen ett rådgivande yttrande, enligt vilket Kosovos självständighetsförklaring inte stred mot allmän folkrätt eller FN:s säkerhetsråds resolution 1244 (1999). I enlighet med FN:s generalförsamlings resolution av den 9 september har EU förklarat sig redo att skapa förutsättningar för en dialog mellan Priština och Belgrad för att främja samarbete, göra framsteg på vägen mot Europeiska unionen och förbättra människors livsvillkor. Målinriktade ansträngningar från samtliga parter krävs för att de regionala mötesarenorna ska fungera på ett inkluderande och effektivt sätt.

Vad gäller *demokratin och rättsstatens principer*, har framsteg gjorts i arbetet med att stärka verkställande och parlamentariska strukturer, särskilt i fråga om europeisk integration. Rättsstatens principer måste stärkas ytterligare och utgör en källa till allvarlig oro.

I september fastslog konstitutionsdomstolen att det strider mot konstitutionen att inneha ämbetet som Kosovos president samtidigt som man är ordförande/ledare för ett politiskt parti. Efter detta beslut avgick Kosovos president. Hans parti, LDK, lämnade sedan den sittande koalitionsregeringen. Val har utlysts till den 12 december 2010.

Parlamentet har inrättat ett utskott för offentliga räkenskaper. Utskottet för europeisk integration har stramat upp sina regler och förfaranden. Kapaciteten att granska lagförslagen och övervaka genomförandet sedan de antagits är dock svag. Den parlamentariska uppföljningen av regeringsarbetet måste stärkas ytterligare.

De viktigaste *statliga* strukturerna finns på plats och fungerar i linje med berörda konstitutionella regler. Ministeriet för europeisk integration har inledningsvis fungerat väl, men måste nu stärka sin kapacitet och konsolidera sin roll som samordnare för andra ministerier och statliga organ.

Reformen av den offentliga förvaltningen i Kosovo innebär fortfarande en stor utmaning. Regelverket har vidareutvecklats i och med antagandet av lagarna om offentlig förvaltning och om lönerna inom denna. Den offentliga förvaltningens kapacitet att erbjuda alla människor i Kosovo nödvändiga tjänster måste stärkas avsevärt. Kosovos offentliga förvaltning är fortfarande svag.

Kosovo har gjort framsteg i fråga om *rättsväsendet*. Betydande reformer av rättsväsendet har inletts genom antagande av fyra reformlagar om domstolarna, åtal, Kosovos rättsliga råd och Kosovos åklagarråd. Genom lagen om domstolarna införs ett nytt lönesystem som avsevärt

förbättrar domarnas situation. Säkerhetsprövningen av domare och åklagare har också avslutats. Presidenten har utsett över 340 domare och åklagare för att tillträda tjänster på alla nivåer inom domstolsväsendet. Detta inbegriper tillsättandet av de lokala ledamöter av Kosovos rättsliga råd som har valt ordförande för rådet. Efter att ha avlagt juristexamen har de första blivande domarna och åklagarna gått ut Kosovos juridiska institut. Det har emellertid förekommit fall av politisk inblandning inom rättsväsendet, särskilt i samband med förlängningen av domares och åklagares uppdrag. Det finns fortfarande ett avsevärt antal icke avgjorda mål, särskilt i civilrättsliga ärenden, inbegripet äganderätt. Kosovos institutioner måste fästa tillräcklig vikt vid att stödja förundersökningar om dessa och rättslig uppföljning av krigsförbrytelser. Planer för reformen av domstolsväsendet måste utarbetas och medel anslås. Kosovo har ännu bara börjat ta itu med prioriteringar inom rättsväsendet.

Regelverket om *korruptionsbekämpning* har förbättrats genom antagandet av lagar om myndigheten för korruptionsbekämpning och om egendom och dess ursprung samt om gåvor till högre statstjänstemän. Lagen om förebyggande av intressekonflikter i utövandet av offentliga ämbeten har ändrats. Lagen om finansiering av politiska partier ligger inte helt i linje med europeisk standard. Resultaten i kampen mot korruption är begränsade. De främsta källorna till oro är fortfarande förfarandena i samband med offentlig upphandling och rättssystemet och brottsbekämpningssystemet. Eulex tvingades fortsätta att utöva sitt verkställande mandat i mål av särskild vikt. Förundersökningar pågår i ett antal korruptionsärenden. I april genomfördes undersökningar vid transportministeriet och i juli grep den kosovanska polisen i samarbete med Eulex centralbankens ordförande. Regeringen har samarbetat i dessa undersökningar. Korruption är fortfarande allmänt förekommande i Kosovo, vilket är ett allvarligt problem. Regelverket är fortfarande otillräckligt och följer inte till fullo europeisk standard.

Konstitutionen garanterar *mänskliga rättigheter och respekt för skydd av minoriteter*; dessutom innehåller den en förteckning över de viktigaste internationella avtal och instrument som är direkt tillämpliga i Kosovo. Den institutionella strukturen och avsaknaden av politisk vilja kommer att hindra ett effektivt genomförande av rättslig standard på detta område. Processen för att integrera den serbiska folkgruppen pågår. Myndigheterna måste göra mer för att ta itu med centrala problem såsom tillgång till egendom, försvunna personer, återvändanden och utbildning.

Vissa framsteg har gjorts när det gäller de *medborgerliga och politiska rättigheterna*. Regeringen måste göra mer för att *förhindra tortyr* och undersöka anklagelserna om *misshandel* och bruket av övervåld från polisen och *fängelsepersonal*. Förhållandena i *fängelserna* är fortfarande en källa till oro. Begränsade framsteg har gjorts när det gäller *möjligheterna till rättslig prövning*.

Yttrandefriheten garanteras inte fullt ut i praktiken. Public service-bolagets oberoende och opartiskhet måste förstärkas. Journalister hotas fortfarande till följd av sin rapportering. De ställs också inför svårigheter då de vill ha tillgång till offentliga handlingar. Lagstiftningen om *föreningsfriheten* underlättar inte hållbar utveckling och finansiering av icke-statliga organisationer. Det *civila samhällets* kapacitet att övervaka och bedöma regeringens arbete befinner sig i tilltagande. Det civila samhället är emellertid svagt och rådfrågas inte systematiskt av kommunerna och regeringen inom ramen för lagstiftningsprocessen.

Ekonomiska och sociala rättigheter är fortfarande inte till fullo garanterade. Regelverket till skydd för *kvinnor* har stärkts. Det har gjorts vissa framsteg på området lagföring av minderåriga. Skyddet av *barnens* rättigheter är emellertid fortfarande svagt. Regeringen måste

effektivare ta itu med barnarbete och barnhandel. Den sociala integrationen och skyddet av utsatta grupper, i synnerhet övergivna barn, återvändande och människor med funktionshinder måste förbättras. Kosovo har inlett en kampanj för att öka medvetenheten om *kampen mot diskrimineringen* med särskild betoning på diskriminering på grund av ålder och sexuell läggning. Genomförandet av lagstiftningen mot diskriminering är fortsatt otillräckligt. Genomförandet av domstolsbeslut som garanterar utövandet av *äganderättigheter* har förbättrats. Det betydande antalet oavgjorda fall och andra frågor som dras i långbänk utgör emellertid ett allvarligt hinder mot återlämnandet av egendom.

Det har gjorts begränsade framsteg i fråga om *respekten för och skyddet av minoriteter* samt *kulturella rättigheter*. Kulturministeriet har inrättat ett kulturarvsrivedektorat. Återuppbyggnaden av religiösa byggnader och platser fortsätter. Kosovos polis har övertagit ansvaret från KFOR för skyddet av vissa religiösa och kulturella märkesplatser. Kulturarvslagen är emellertid inte till fullo genomförd. Det övervakningsråd som planerades i och med 2008 års lag om särskilda skyddsområden har ännu inte inrättats. Folkgrupps- och återvändandeministeriet har ökat sina ansträngningar för att bistå när *flyktingar* och *internflyktingar* som tillhör minoriteter ska återvända. Antalet frivilligt återvändande ökar i hela Kosovo.

I december 2009 antog Kosovo en handlingsplan för genomförandet av en strategi för integrering av de romska, ashkaliska och egyptiska folkgrupperna. Regeringen har inrättat nödvändiga strukturer för att genomföra denna strategi. Arbetet med omlokaliseringen av familjer från de blykontaminerade områdena i norra Kosovo har inletts och tack vare detta har lägret i Cesmin Llug/Česmin Lug kunnat stängas. Arbetet måste fullföljas snarast möjligt. Levnadsvillkoren för de romska, ashkaliska och egyptiska folkgrupperna och deras tillgång till skolgång, hälsovård och socialt skydd är fortfarande källor till allvarlig oro. Kosovos deltagande i Decenniet för romsk integration måste befastas.

Vad gäller *regionala frågor och internationella skyldigheter* fortsatte Kosovo under den period rapporten avser att samarbeta med Internationella krigsförbrytartribunalen för f.d. Jugoslavien (Icty). Mer än tio år efter det att den väpnade konflikten upphörde, uppskattas 1 800 personer vara försvunna. Myndigheterna måste göra större ansträngningar på detta område. Kosovo deltog i högnivåmötet mellan EU och länderna på västra Balkan i Sarajevo i juni. Kosovo måste emellertid inta ett positivt förhållningssätt för att säkerställa landet faktiskt deltar i sådana samarbetsinitiativ som det regionala samarbetsrådet och centraleuropeiska frihandelsavtalet (Cefta). Vad gäller Cefta, måste Kosovo vara pragmatiskt och på ett konstruktivt sätt söka sig framåt för att säkerställa att avtalet faktiskt genomförs. Kosovos tullstämplor, som enligt bekräftelse från FN:s generalsekreterares särskilde representant är förenliga med FN:s säkerhetsråds resolution 1244/99, har inte erkänts av Serbien och Bosnien och Hercegovina. En godtagbar och hållbar lösning för att både Kosovo och Serbien ska kunna delta i regionala samarbetsorgan måste hittas snarast möjligt. Detta är avgörande för ett inkluderande och väl fungerande regionalt samarbete.

Den ekonomiska krisens inverkan på Kosovos **ekonomi** har varit begränsad. Den reala BNP-tillväxten fortsatte huvudsakligen tack vare offentliga utgifter. Denna tillväxtprofil löper en tilltagande risk att avmattas. Arbetslösheten är fortsatt mycket hög. Inflationen har varit instabil till följd av fluktuerande livsmedels- och bränslepriser. Politikens utformning och genomförandet av den saknar förutsägbarhet. En överenskommelse har träffats med IMF om ett program som syftar till att begränsa de finanspolitiska riskerna och återgå till skattepolitisk hållbarhet. Företag har fortfarande problem med rättsstatsprincipens svaga ställning, bristen

på pålitliga elleveranser, dålig infrastruktur och begränsad tillgång till finansiering. Detta innebär hinder för en faktisk utveckling av affärsverksamheten och ekonomin.

Vad gäller de **ekonomiska kriterierna**, har Kosovo gjort begränsade framsteg i riktning mot en fungerande marknadsekonomi. Det fordras betydande reformer och investeringar för att man på lång sikt ska kunna hantera konkurrenstrycket och marknadskrafterna inom unionen.

Ett brett samförstånd råder fortfarande i fråga om de grundläggande villkoren för en marknadsinriktad ekonomisk politik. Användningen av euron, den låga utlandsskulden och den ringa exporten har skyddat ekonomin från negativa ekonomiska återverkningar utifrån och efterfrågefall. Banksektorn har fortsatt att expandera och har förblivit stabil och lönsam. Kosovos privatiseringsbyrå har fortsatt med privatiseringen av samhällsägda företag. Det första framgångsrika offentlig-privata partnerskapsprojektet har ingåtts, och ett internationellt konsortium har fått tjugo års koncession för att utveckla Pristinas internationella flygplats.

Nuvarande kombination av politiska strategier är emellertid alltmer sårbar på grund av de omfattande statliga utgiftsökningarna. Bygget av en ny motorväg innebär en särskilt stor börda för de offentliga finanserna. Bristerna i policyutformningen och genomförandet av den har spätt på den redan stora osäkerheten i ekonomin. Den ekonomiska statistiken har förbättrats något, men är fortfarande bristfällig. Arbetslösheten är fortsatt mycket hög, särskilt bland ungdomar. Nuvarande underskott i bytesbalansen har ökat på grund av stark inhemsk efterfrågan och en underutvecklad produktionsbas. Det statliga elbolaget har fortsatt att erhålla avsevärt stöd från statsbudgeten för elimport och lån för att finansiera sina investeringsprogram. Den svaga rättsstaten, osäkerheten i fråga om äganderätten och höga räntenivåer har fortsatt en negativ inverkan på företagsklimatet och den ekonomiska utvecklingen. Den informella sektorn utgör en betydande utmaning.

Framstegen med att anpassa Kosovos lagstiftning till **EU-standard** är av blandat slag. Regelverket har utvecklats ytterligare på områdena tull, beskattning, fri rörlighet för varor, statistik, migration, utbildning och terrorbekämpning. Anpassningen i fråga om konkurrens, immateriella rättigheter, miljö, jordbruk och livsmedelssäkerhet, integrerad gränsförvaltning, asyl, penningtvätt och personuppgiftsskydd befinner sig på ett tidigt stadium. Anpassningen till europeiska standarder är fortfarande begränsad på områdena sysselsättning och socialpolitik, finansiell kontroll, narkotikahandel, människohandel och organiserad brottslighet.

I fråga om EU:s **inre marknad** har vissa framsteg noterats vad gäller utarbetandet av ett regelverk för *varors fria rörlighet och för konsumentskydd*. Emellertid måste det övergripande regelverket stärkas. Anpassningen till europeiska standarder är begränsad på områdena *fri rörlighet för personer* samt *frihet att tillhandahålla tjänster och etableringsrätten*. På området *kapitalets fria rörlighet* har utvecklingen redan kommit långt. Ytterligare ansträngningar krävs emellertid för en effektiv reglering.

De rättsliga bestämmelserna för *tullar* är generellt förenliga med europeiska standarder och åtgärder för att bekämpa korruptionen har vidtagits. Insatserna mot smuggling måste förstärkas. Tullkontrollerna måste skärpas i norra Kosovo. Den administrativa kapaciteten har förbättrats men är fortfarande otillräcklig. På *beskattningsområdet* har utvecklingen varit positiv i fråga om lagstiftning och kapacitetsuppbyggnad. Dessutom måste ytterligare åtgärder till för att säkerställa att gällande lag verkligen efterlevs, att skatter drivs in, att skatteunderlaget breddas och, till följd därav, att den omfattande informella ekonomin minskas. Eftersläpningen när det gäller överklaganden mot beslut som fattats av tullen och skattemyndigheten har ökat.

På *konkurrensområdet* saknas helt framsteg vad gäller anti-trustpolitik och regler om statligt stöd. Den administrativa kapaciteten har förbättrats men genomförandet av konkurrenspolitiken befinner sig generellt i sin linda. Samarbetet mellan institutioner som arbetar med konkurrensfrågor måste stärkas. Konkurrenskommissionen måste bli djupare engagerad i stora privatiserings- och omstruktureringsinitiativ.

Kosovo måste fortfarande anta en ny upphandlingslag. Regeringen har vidtagit åtgärder i detta avseende. Det praktiska genomförandet av befintlig lagstiftning är en källa till oro. Upphandlingstjänstemännens roll måste bli tydligare för att stärka övervakningen av genomförandet av upphandlingsavtal. Oberoendet och professionaliteten inom upphandlingssystemet måste stärkas. Myndigheterna måste göra mer för att ta itu med korruptionen på området. Kosovos koncessionsregler avviker avsevärt från europeiska standarder.

Central *immaterialrättslig* lagstiftning måste införas. Det krävs betydande ansträngningar i fråga om genomförande och ökad medvetenhet. Kosovos immaterialrättsliga regelverk befinner sig i sin linda och genomförandet är mycket bristfälligt.

Det har gjorts begränsade framsteg med att anpassa reglerna på *sysselsättnings-* och *folkhälsoområdena*. En svagt utvecklad administrativ kapacitet och ett otillräckligt regelverk är källor till oro. Det sociala skyddet och integrationen, precis som den *sociala dialogen* i Kosovo, måste förbättras. Regelverket på *utbildningsområdet* har tillnärmats europeiska standarder; ökad administrativ kapacitet krävs för att genomföra reformerna. Kosovo har utvecklat ett femårigt *forskningprogram* som väntas öka kapaciteten inom denna sektor. Området har prioriteras.

I fråga om **den sektoriella politiken** bör utvecklingen och de små och medelstora företagen främjas mer effektivt och olika strategier som påverkar området bör samordnas bättre. Ansträngningarna bör ökas på *jordbruks-* och *livsmedelssäkerhetsområdena*, särskilt i fråga om genomförandet av antagen lagstiftning och uppgraderingen av agroalimentära inrättningar. Ett antal *miljölagar* har antagits. Genomförandet av EU:s miljönormer befinner sig emellertid fortfarande på ett tidigt stadium.

Den *transportinfrastrukturen* är fortfarande underutvecklad. Kosovo har påbörjat ett vägbyggnadsprogram som inte motsvarar de väntade trafikflödena, och programmets omfattning tränger undan investeringar i andra transportformer, särskilt järnvägar. Anpassningen till europeiska standarder på flygområdet har förbättrats. I december 2009 antog Kosovo programmen för säkerhets- och kvalitetskontroll på flygområdet.

Inom *energisektorn* återstår stora utmaningar i fråga om indrivning av elräkningar och förvaltningen av ohållbart stor ökning av efterfrågan på el. I april antog Kosovo en energistrategi som omfattar perioden 2009–2018. I oktober 2010 antogs, efter avsevärda förseningar, paketet med centrala lagar på området (om energi, om el och om energitillsynsmyndigheten).

Framstegen har varit begränsade på området *informationssamhället och medierna*. Tillsynsmyndighetens (telekommunikation) oberoende och resurser måste stärkas och det oberoende medierådets oberoende måste säkerställas i samband med översynen av nuvarande lag om det oberoende medierådet. En långsiktig lösning krävs för finansieringen av landets public service-bolag.

Vissa framsteg har gjorts i fråga om *finansiell kontroll*. Kosovo befinner sig emellertid fortfarande på ett tidigt stadium i sitt arbete med att införa internationella normer. Riksrevisionsmyndighetens bristande finansiella oberoende är fortfarande en källa till oro. I juli antog Kosovo en lag om officiell *statistik*. Den administrativa kapaciteten är emellertid fortfarande svag och vidare ansträngningar behövs för att förbättra den sektoriella statistiken och, i synnerhet, statistik om företag och makroekonomisk statistik.

Framstegen har varit blandade på området **rättvisa, frihet och säkerhet**. Kosovo har gjort vissa framsteg i fråga om *integrerad gränsförvaltning*. Kosovo har övertagit ansvaret från KFOR för förvaltningen av gränsen med Albanien. Avsevärda ansträngningar krävs emellertid för att säkerställa förvaltningen av gränserna i linje med EU-normer. Landets norra delar förblir en särskild utmaning. Eulex har intensifierat sin verksamhet på gränsövergångarna 1 och 31. Kosovo har gjort vissa framsteg på *asylområdet*. Antalet asylansökningar har ökat avsevärt, men är totalt sett lågt. De flesta asylsökande som lämnade Kosovo för andra länder gjorde detta utan att ha genomgått adekvat kontroll från de kosovanska myndigheternas sida.

Framsteg har gjorts i fråga om anpassningen av *migrationslagstiftningen* till europeiska standarder. Kosovo har antagit en återtagandelag som i stort ligger i linje med EU:s krav. Kosovo har undertecknat ett antal bilaterala återtagandavtal. Myndigheterna har fortsatt att effektivt hantera återtagandeförfrågningar från europeiska länder. Detta måste fortsätta. En reviderad strategi för integration av repatrierade personer och en handlingsplan för genomförandet av den har antagits.

Penningtvätt utgör fortfarande en källa till allvarlig oro. Kosovo har antagit en lag mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Samarbetet mellan tullen och finansunderrättelseenheten har förbättrats. Enheten har också förbättrat sitt samarbete med bankerna. Kosovo befinner sig emellertid fortfarande på ett tidigt stadium i arbetet med att anta och genomföra europeiska standarder på detta område. Kapaciteten att genomföra förundersökningar och lagföra penningtvättsbrott är svag. Kosovos myndigheter har inte tillräcklig kapacitet att ta på sig ansvaret för att handlägga penningtvättsmål. På det hela taget har begränsade framsteg gjorts med att ta itu med ekonomisk och finansiell brottslighet.

Det har gjorts begränsade framsteg med att förhindra *narkotikahandeln*. Säkerheten i magasinerna för beslagtagna narkotika har förbättrats. Myndigheterna har genomfört ett antal framgångsrika insatser. Antalet beslag, gripanden och åtal förblir emellertid litet. Ansträngningarna för att angripa narkotikahandeln befinner sig i sin linda.

Kosovo har gjort vissa framsteg i fråga om *polisens arbete*. Den allmänna ordningen upprätthållits. Installationen av serbiskortodoxa kyrkans patriark ägde rum i en fredlig atmosfär. Den kosovanska polisens nya organisatoriska struktur har godkänts, inbegripet tjänstebeskrivningar för högre ledningsfunktioner. Strategi- och åtgärdsplanen om kontroll av små och lätta handeldvapen och insamling av dessa har antagits. Insamlingen av olagliga vapen har ökat. Kosovos polis måste emellertid bygga upp en polisiär förmåga grundad på underrättelseverksamhet för att effektivare kunna angripa allvarlig brottslighet.

Det har gjorts begränsade framsteg i fråga om *den organiserade brottsligheten*. Kosovo har antagit en strategi för brottsförebyggande arbete. Särskilda åklagare har utsetts för att arbeta med organiserad brottslighet. En rad bilaterala avtal med tredjeländer har undertecknats på området. Kosovo måste emellertid inrätta ett effektivt system för vittnesskydd. Det har inte förekommit några fällande domar i några mål av hög dignitet. Det har förekommit fall av hot

mot domare och åklagare. Organiserad brottslighet är fortfarande en källa till mycket allvarlig oro. Myndigheterna måste öka sina ansträngningar för att angripa den organiserade brottsligheten på västra Balkan och i Europa, särskilt genom förundersökningar, gripanden, förverkande av tillgångar och fällande domar. Kosovo måste leverera konkreta resultat på området.

Begränsade framsteg har gjorts i fråga om *människohandel*. Det har gjorts ett antal gripanden i ett mål som rör människosmuggling. Kosovo har antagit internationella normer för omhändertagande av offer för människohandel. Antalet upptäckta fall och identifierade offer för människohandel är emellertid fortfarande lågt och återspeglar inte till fullo fenomenets omfattning. Straffskalan är inte alltid adekvat. De kosovanska institutionernas kapacitet att genomföra förundersökningar, åtala och nå fällande domar i mål som rör människohandel måste stärkas. Vad gäller *terrorbekämpningsåtgärder* har vissa framsteg gjorts. Den kosovanska polisens terrorenhet har fått ökad kapacitet.

Kosovo har gjort begränsade framsteg i fråga om *personuppgiftsskyddet*. En lag om personuppgiftsskydd har antagits. En tillsynsmyndighet med ansvar för personuppgiftsskydd har ännu inte tillsatts. Enskilda personer i Kosovo är inte tillräckligt informerade om sina rättigheter när det gäller skydd av deras personuppgifter. Framsteg på detta område är av central betydelse för Kosovos internationella samarbete på området rättsliga och inrikes frågor.

Turkiet

Turkiet fortsätter att uppfylla de **politiska kriterierna** i tillräckligt hög grad. Den nyligen genomförda konstitutionsreformen har skapat förutsättningar för framsteg flera områden, såsom rättsväsendet och grundläggande rättigheter. Nu måste de genomföras i linje med europeiska standarder. Den demokratiska öppningen, som särskilt syftar till att ta itu med den kurdiska frågan, har ännu inte uppfyllt förväntningarna.

Det paket med ändringar av konstitutionen som godkändes i en folkomröstning den 12 september är ett steg i rätt riktning. Det avser flera prioriteringar i anslutningspartnerskapet på områdena rättsväsendet, grundläggande rättigheter och offentlig förvaltning. Utarbetandet och antagandet av konstitutionsreformerna föregicks inte av någon samrådsprocess med politiska partier och det civila samhället i stort. Genomförandet av paketet i linje med europeiska standarder och på ett öppet och inkluderande sätt kommer att vara av central betydelse. Betydande insatser krävs fortfarande på området grundläggande rättigheter. Antalet rättsliga åtgärder mot journalister och otillbörliga påtryckningar på medierna underminerar pressfriheten i praktiken. Den demokratiska öppning som tillkännagavs av regeringen i augusti 2009 för att särskilt ta itu med den turkiska frågan har endast delvis fullföljts av regeringen. Konstitutionsdomstolens beslut att förbjuda demokratiska samhällspartiet (DTP) och en våg av terrorattacker utförda av PKK bidrar också till att underminera denna politik.

När det gäller *demokratien och rättsstaten* i Turkiet, fortsatte förundersökningen mot det påstådda kriminella nätverket Ergenekon. Denna förundersökning och granskningen av flera andra kupplaner är ett tillfälle för Turkiet att stärka tilltron till att dess demokratiska institutioner och rättsstatsprincipen fungerar korrekt. Det finns emellertid anledning till oro när det gäller rättssäkerheten för alla misstänkta. Turkiet måste fortfarande anpassa sin lagstiftning om förfarandet vid och skälen till förbud mot politiska partier till europeiska standarder.

Vad gäller *reformeringen av den offentliga förvaltningen*, har vissa framsteg gjorts i fråga om antagandet av konstitutionsändringar, i synnerhet sådana som banar vägen för inrättandet av en ombudsmannainstitution, personuppgiftsskydd och tillgång till information. Ytterligare ansträngningar krävs, särskilt för att reformera den offentliga förvaltningen.

Framsteg har gjorts i fråga om den *civila kontrollen av säkerhetsstyrkorna*. Genom konstitutionspaketet begränsas de militära domstolarnas behörighet samtidigt som besluten i högsta försvarsrådet öppnas för juridisk granskning. Höga officerare inom försvaret har emellertid fortsatt att göra uttalanden, särskilt i rättsliga frågor, som ligger utanför deras behörighet. Inga framsteg har gjorts för att öka den parlamentariska överblicken över försvarsbudgeten.

Inom *rättsväsendet* har framsteg gjorts i genomförandet av strategin för reform av rättsväsendet. Antagandet av konstitutionsändringar avseende sammansättningen av Högsta rådet för domare och åklagare är ett positivt steg. Justitieministern är emellertid fortfarande ordförande för Högsta rådet och har sista ordet i de undersökningar som görs. Under arbetet med att utarbeta och anta den lagstiftning som ska genomföras kommer det att krävas en grundlig dialog med samtliga berörda parter. Detta skulle bidra till ett genomförande av reformerna i linje med europeiska standarder på ett öppet och inkluderande sätt.

Framsteg har gjorts i utvecklingen av en övergripande strategi och åtgärdsplan mot korruption. Korruptionen är emellertid fortfarande utbredd på många områden. Turkiet måste uppvisa resultat när det gäller utredningar, åtal och fällande domar.

I fråga om *mänskliga rättigheter och skyddet av minoriteter* har vissa framsteg gjorts, särskilt i fråga om mötesrätten, kvinnors och barns rättigheter samt kulturella rättigheter. Betydande ansträngningar krävs emellertid fortfarande, särskilt i fråga om yttrande- och religionsfriheten.

Vad gäller iakttagandet av *internationell rätt avseende mänskliga rättigheter*, måste människorättsinstitutionerna till fullo följa FN:s principer.

Den positiva utvecklingen i arbetet med att förebygga tortyr och misshandel fortsätter. Vissa viktiga mål rörande brott mot de mänskliga rättigheterna har lett till fällande domar. Oproportionerligt bruk av våld inom de brottsbekämpande myndigheterna fortsätter emellertid att inrapporteras, vilket är en källa till oro.

Genomförandet av programmet för fängelsereformer fortsätter. Den stora andelen häktade är emellertid fortfarande ett av de främsta problemen. Hälsovården i fängelserna måste förbättras.

Den turkiska lagen garanterar inte *yttrandefriheten* i enlighet med den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna och med rättspraxis från Europeiska domstolen för mänskliga rättigheter. Det stora antalet mål mot journalister är oroande. Det otillbörliga politiska trycket på medierna och rättsosäkerheten påverkar utövandet av pressfriheten i praktiken. De ofta förekommande stängningarna av webbplatser är oroande.

Vissa framsteg har gjorts i fråga om mötesfriheten. Demonstrationer som tidigare lett till oro, exempelvis i samband med newrozhögtiden (det kurdiska nyåret) eller första maj, var i år fredliga och väl samordnade med myndigheterna. Vissa demonstrationer i de sydöstra delarna

av landet med koppling till den kurdiska frågan utmärktes fortsatt av en överdriven våldsanvändning från säkerhetsstyrkornas sida.

När det gäller *föreningsfriheten* uppfyller den rättsliga ramen i stora drag europeiska standarder. Myndigheterna utövar emellertid långtgående kontroll och fortsätter att driva mål för att förbjuda HBT-organisationer.

Vad gäller *religionsfriheten* respekteras den fria religionsutövningen generellt. Arbetet med genomförandet av lagen om föreningar har fortsatt, om än med vissa förseningar och procedurproblem. Dialogen med aleviter och icke-muslimer har fortsatt, men inga resultat har ännu nåtts. De som tillhör minoritetsreligioner är fortsatt utsatta för hot från extremister. Det har ännu inte införts någon rättslig ram som överensstämmer med den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, så att alla icke-muslimska religiösa grupper och aleviterna kan bedriva sin verksamhet utan otillbörliga restriktioner, bl.a. utbilda präster.

Den rättsliga ram som garanterar *kvinnors rättigheter* och jämställdhet mellan könen är i stort sett på plats. Denna ram har stärkts tack vare konstitutionsändringarna och medger nu att åtgärder för positiv särbehandling av kvinnor tillåts. Ytterligare åtgärder behövs emellertid fortfarande för att den rättsliga ramen ska kunna bli en politisk, social och ekonomisk realitet. Säkerställandet av kvinnors rättigheter och jämställdhet mellan könen i praktiken förblir en av de centrala utmaningarna för Turkiet. Hedersrelaterade mord och tidiga och påtvingade äktenskap samt våld i hemmet utgör fortfarande allvarliga problem. Lagarna måste genomföras på samma sätt i hela landet. Det krävs ytterligare insatser för att höja medvetenheten om kvinnors rättigheter och jämställdhet mellan könen.

Vissa framsteg har gjorts när det gäller *barns rättigheter*. Turkiet har anpassat sin rättsliga ram för lagföring av minderåriga till internationella standarder. Klyftan mellan könen i grundskolan fortsätter att minska, men kvarstår i vissa delar av landet. Avhoppet från grundskolan är fortsatt en källa till oro. Ytterligare ansträngningar krävs på alla områden, bl.a. utbildning, barnarbete, hälso- och sjukvård, administrativ kapacitet och samordning samt inrättandet av ett effektivt rättssystem för minderåriga i hela landet.

Genom konstitutionsändringarna stärks *fackföreningarnas rättigheter* i Turkiet, särskilt för anställda inom den offentliga sektorn. Det finns emellertid restriktiva bestämmelser inom nuvarande rättsliga ram som inte ligger i linje med EU-standarder och ILO-konventioner. Bristande samsyn mellan parterna på arbetsmarknaden och regeringen är ett hinder för antagande av ny lagstiftning.

Turkiets inställning till *respekten för och skyddet av minoriteter samt kulturella rättigheter* är fortsatt restriktiv. Turkiet har ännu inte uppnått fullständig respekt för och skydd av språk, kultur och grundläggande rättigheter i enlighet med europeiska standarder. Turkiet måste göra ytterligare ansträngningar för att öka toleransen och integrationen av minoriteter.

Vissa positiva steg har tagits för att stärka kulturella rättigheter, särskilt i förhållande till Turkiets politik i fråga om radio- och tv-utsändningar på andra språk än turkiska. Restriktioner finns emellertid kvar, särskilt rörande användningen av dessa språk inom politiken, utbildningsväsendet och offentliga tjänster.

Frågan om *romernas* situation har börjat diskuteras mer offentligt och konkreta åtgärder för att ta itu med några av deras problem är på väg. I avsaknad av en övergripande politik för att

förbättra romernas sociala situation möts dessa emellertid fortfarande av diskriminering i fråga om tillgång till utbildning, bostäder, hälsovård och offentliga tjänster.

Vad gäller *landets södra och sydöstra delar*, har regeringens demokratiska öppning inte motsvarat förväntningarna eftersom få åtgärder har vidtagits. Det är viktigt att åtgärder för att ta itu med den kurdiska frågan fortsätter genom brett samråd. Terrorlagstiftningen måste ändras för att undvika otillbörliga restriktioner på utövandet av grundläggande rättigheter. Den stora förekomsten av landminor fortsätter att vara en källa till oro. Byvaktsystemet har ännu inte avvecklats.

En våg av terrorattacker från PKK:s sida har svept fram sedan juni och kostat många människor livet. PKK finns på EU:s förteckning över terrororganisationer. Turkiet och EU har fördjupat dialogen om terrorbekämpning.

Systemet med ersättning till *internflyktingar* har fortsatt. Det praktiska genomförandet är emellertid inte effektivt. Regeringen har inte utvecklat någon övergripande nationell strategi för att åtgärda internflyktingfrågan, och måste öka sina ansträngningar för att tillgodose dessa flyktingars behov. Den rättsliga ramen för flyktingar och asylsökande samt användningen av cirkulär om förfaranden för ansökningar måste stärkas. Ytterligare förbättringar av de allmänna förhållandena i flyktingförläggningar är av stor vikt.

Vad gäller *regionala frågor och internationella åtaganden*, har Turkiet offentligt fortsatt att uttrycka sitt stöd för förhandlingarna mellan ledarna för de båda cypriotiska folkgrupperna under FN:s generalsekreterares ledning, som pågår i syfte att finna en heltäckande lösning på Cypernproblemet. Trots upprepade uppmaningar från rådet och kommissionen har Turkiet ännu inte fullgjort sina skyldigheter enligt deklARATIONEN från Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater av den 21 september 2005 och enligt rådets slutsatser, bl.a. från december 2006 och december 2009. Turkiet har inte till fullgjort sina skyldigheter att till fullo och på ett icke-diskriminerande sätt genomföra tilläggsprotokollet till associeringsavtalet och har heller inte avlägsnat alla hinder för den fria rörligheten för varor, exempelvis begränsningarna när det gäller de direkta transportförbindelserna med Cypern. Inga framsteg har gjorts när det gäller en normalisering av de bilaterala förbindelserna med Republiken Cypern.

Vad gäller *förbindelserna med Grekland*, finns det nytt hopp om förbättrade bilaterala förbindelser. Detta har lett till en del positiva resultat på områdena handel, utbildning, transport, energi, kultur och miljö. De bilaterala sonderande samtalen har intensifierats. Grekland har framfört ett betydande antal formella klagomål om att Turkiet vid upprepade tillfällen kränkt landets luftrum, bland annat med flygningar över de grekiska öarna. Grekland har också framfört klagomål om kränkningar av landets territorialvatten.

EU och Turkiet har fört en dialog på områden av gemensamma intressen på *västra Balkan*. Turkiet har tagit ett antal initiativ i regionen, bland annat till trepartssamtal med Serbien och Bosninen och Hercegovina. Förbindelserna med Bulgarien är fortsatt positiva.

Den turkiska **ekonomin** drabbades hårt av den globala finanskrisen, men återhämtade sig snabbt från sina förluster då den på bred front åter började visa starka tillväxtsiffror under andra kvartalet 2009. Statsbudgeten och centralbanken har framgångsrikt stöttat den totala efterfrågan, i synnerhet genom en betydande lättnader i budget- och penningpolitiken. Den höga tillväxten åtföljs av snabbt växande underskott i handels och bytesbalansen, minskande arbetslöshet – som dock fortfarande ligger över de nivåer som rådde före krisen – och ett

stigande inflationstryck. Strategin för att fasa ut de krisrelaterade insatserna är inriktad på att uppnå en stark, varaktig och balanserad tillväxt. Nya skatteregler har utarbetats, vilket skapar utsikter för avsevärt förbättrade offentliga finanser framöver. Antagandet av dem i parlamentet har emellertid försenats. Framstegen med strukturreformen har varit blandade, men lägre realräntesatser och starkare ekonomiska fundamenta bör vara tillräckligt för att påskynda strukturreformerna.

Vad gäller de **ekonomiska kriterierna** är Turkiet en fungerande marknadsekonomi. Landet bör kunna hantera konkurrenstrycket och marknadskrafterna inom unionen på medellång sikt, förutsatt att det fortsätter att genomföra sitt omfattande strukturreformprogram.

I krisens kölvatten har samsynen om kärnan i den ekonomiska politiken kunnat bibehållas. Åtgärderna för att motverka krisen har mildrat den ekonomiska nedgången, fastän de har ökat Turkiets budgetunderskott och offentliga skuld. Åtgärderna fahas nu gradvis ut. En i god tid genomförd målinriktad och väl förankrad avveckling av stimulansåtgärderna förblir en utmaning om landet ska kunna maximera fördelarna från tidigare års finanspolitiska konsolidering och uppnå övergripande finanspolitisk hållbarhet på medellång sikt samt skapa en stark, ihållande och balanserad tillväxt. Privatiseringarna har ökat, om än i lägre takt till följd av den globala ekonomiska situationen. Finanssektorn har uppvisat en påfallande styrka tack vare tidigare reformer. Investeringarna uppvisade en stark ökning och vissa begränsade framsteg gjordes i uppgraderingen av landets humankapital och fysiska kapital. Turkiet har i någon mån kunnat diversifiera sin handel och kommit in på nya marknader, och har på så sätt delvis lindrat krisens verkningar. Landets handel och ekonomiska integration med EU är fortsatt hög.

De externa obalanserna och finansieringsbehoven har emellertid avsevärt ökat till följd av återhämtningarna i tillväxten och trots att tillgången på utländskt kapital inte har varit något problem. Inflationstrycket har stigit avsevärt, främst på grund av trycket från energiförbrukningen och den tidigare mycket höga ekonomiska aktiviteten. Ökade framsteg vad gäller insynen i de offentliga finanserna, en stärkning av de samlade insatserna mot inflationen och bevarandet av stabiliteten i de offentliga finanserna är nyckelvillkor för att minimera riskerna för en kraftig uppgång följt av en kraftig nedgång. Arbetslöshetstalen är högre än vad de var före krisen och demografiska faktorer förväntas bidra till fortsatt hög arbetslöshet under kommande år. Den begränsade förmågan att skapa nya arbetstillfällen är tydligt kopplad till kompetensglappet mellan den arbetskraft som står till förfogande och den som efterfrågas samt en överdriven reglering av arbetsmarknaden. Det föreligger hinder för marknadsutträden och konkursförfarandena är förhållandevis krångliga. Krisen har ytterligare försvårat tillgången till kapital för små och medelstora företag. Den rättsliga ramen, och i synnerhet domstolsförfarandena, innebär fortfarande praktiska utmaningar och förhindrar skapandet av ett bättre företagsklimat. Nuvarande reglering av produktmarknaden och den ihållande bristen på öppenhet i fråga om tilldelning av statligt stöd bidrar inte till någon förbättring av företagsklimatet. Den informella ekonomin utgör en betydande utmaning.

Turkiet har fortsatt att förbättra sin **förmåga att påta sig de skyldigheter som följer av ett medlemskap**. På de flesta områden har det gjorts framsteg, som dock tidvis har varit ojämna. Anpassningen har kommit långt inom vissa områden, såsom fri rörlighet för varor, immateriella rättigheter, kontroll av konkurrensbegränsande samverkan, energi, företags- och industripolitik, konsumentskydd, statistik, transeuropeiska nät samt vetenskap och forskning. Det krävs fortsatta ansträngningar för att gå vidare med anpassningen på områden som miljö, bolagsrätt, offentlig upphandling, etableringsrätt och frihet att tillhandahålla tjänster. Vad gäller tullunionen måste anpassningarna fullföljas. Flera långvariga störningar i handeln har

fortfarande inte undanröjts, exempelvis kontroller av förenligheten med regelverket, import- och exportlicenskrav, ett faktiskt genomförande av immaterialrätten, krav på registrering av nya farmaceutiska produkter och skatteundantag. Det är av avgörande vikt att Turkiet till fullo genomför tullunionen och undanröjer ett stort antal hinder som påverkar EU-produkter som omfattas av fri rörlighet. På de flesta områden är det av avgörande betydelse att Turkiet förbättrar sin administrativa kapacitet att klara anpassningen till gemenskapens regelverk.

När det gäller *den fria rörligheten för varor*, har anpassningen av lagstiftningen framskridit relativt långt, men begränsade framsteg kan ändå rapporteras. Tekniska handelshinder fortsätter att försvåra den fria rörligheten för varor och nya hinder har tillkommit. Få framsteg har gjorts på området fri rörlighet för arbetstagare, där anpassningen av lagstiftningen befinner sig på ett tidigt stadium. Anpassningen på områdena *etableringsrätt och frihet att tillhandahålla tjänster* befinner sig på ett tidigt stadium. Mycket begränsade framsteg kan rapporteras när det gäller ömsesidigt erkännande av yrkeskvalifikationer. Inga framsteg har gjorts på tjänste- och etableringsområdet. Framsteg i fråga om kapitalets fria rörlighet har gjorts, särskilt i fråga om anpassningen till EU:s regelverk på området penningtvätt. Lagstiftningen mot finansiering av terrorverksamhet är fortfarande ofullständigt. Turkiet har inte gjort några framsteg i fråga om kapitalrörelser och betalningar eller betalningssystem.

Vissa framsteg kan rapporteras på området *offentlig upphandling*, särskilt när det gäller den institutionella uppbyggnaden och administrativa kapaciteten. Anpassningsstrategin måste antas och Turkiet måste ytterligare anpassa sin lagstiftning, särskilt om den allmännyttiga sektorn, koncessioner och offentlig-privata partnerskap. Vad gäller *bolagsrätten* har endast begränsade framsteg noterats. Den nya handelslagen har inte antagits. Den administrativa kapaciteten måste stärkas ytterligare och den rättsliga och institutionella ramen för revisioner är ännu inte på plats. När det gäller *immateriella rättigheter* har anpassningen kommit relativt långt. Turkiets vilja att inleda en dialog om immateriella rättigheter med kommissionen är ett centralt inslag i medlemskapsförhandlingarna. Nödvändig lagstiftning om immateriella rättigheter, som inbegriper avskräckande straffrättsliga påföljder, har ännu inte antagits. Samordning av och samarbete omkring immateriella rättigheter måste förbättras.

I fråga om *konkurrenspolitiken* har anpassningen på anti-trustområdet kommit mycket långt. Turkiet genomför konkurrensreglerna effektivt. På området statligt stöd har antagandet av en ny lag om statligt stöd som inbegriper inrättandet av en övervakningsmyndighet utgjort ett stort steg framåt. Övervakningsmyndigheten måste nu snarast möjligt bli operationell.

Vissa framsteg har gjorts i fråga om *finansiella tjänster* tack vare att övervakningsmyndigheterna har vidtagit flera försiktighetsåtgärder. På det hela taget är Turkiets anpassning till EU:s regelverk fortfarande begränsad. Vad gäller frågorna om *informationssamhället och medierna* har övervakningsmyndigheten på telekomområdet utfört ett betydande arbete med genomföranderegler på området elektronisk kommunikation och informationsteknik. På området audiovisuell politik kan vissa framsteg rapporteras. Flera hinder för marknadsutveckling kvarstår emellertid. Lagstiftningen om elektronisk kommunikation, informationssamhällets tjänster och den audiovisuella politiken kräver ytterligare justeringar.

Begränsade framsteg har gjorts i fråga om *jordbruket och landsbygdsutvecklingen*. Stödpolitiken på jordbruksområdet har endast i ringa omfattning ställts om till den gemensamma jordbrukspolitik. Inledande åtgärder har vidtagits för att utveckla ett integrerat administrations- och kontrollsystem. Turkiet har emellertid inte till fullo avlägsnat de tekniska hindren för handeln med produkter från nötkreatur. Eftersläpningen i tidsplanen

för ackrediteringen av Ipard-strukturerna är också ett tillkortakommande. Ytterligare framsteg krävs i fråga om jordbruksstatistik, jordbruksföretagens redovisningsuppgifter, kvalitetspolitik och organiska jordbruk. Vad gäller *livsmedelssäkerhet samt veterinära och fytosanitära frågor* har framsteg gjorts, särskilt genom antagandet av centrala rambestämmelser. Den nya anpassningsstrategin bör förenkla införlivandet och genomförandet av de berörda delarna av EU:s regelverk. På *fiskeområdet* har vissa framsteg gjorts när det gäller förvaltningen av resurser och fiskeflotta samt kontrollen och genomförandet av internationella avtal. Ytterligare framsteg krävs för att anpassa lagstiftning, administrativa strukturer och marknadspolitik, strukturella åtgärder och statligt stöd.

Vissa framsteg har gjorts inom *transportsektorn*. Anpassningen av lagstiftningen har kommit långt inom luftfarts-, sjötransport- och vägtransportsektorerna. Inga framsteg har gjorts när det gäller att öppna järnvägsmarknaden och säkerheten i fråga om järnvägstransporter. Bristen på kommunikation mellan flygtrafikledningscentraler i Turkiet och i Republiken Cypern fortsätter att allvarligt äventyra flygsäkerheten. Inom sjötrafiksektorn har inga framsteg gjorts när det gäller att tillträda internationella konventioner. Den administrativa kapaciteten och förmågan att genomföra bestämmelser är fortfarande begränsade.

Inom *energisektorn* har goda framsteg gjorts mot en anpassning till reglerna om el, förnybar energi och energieffektivitet samt leveranssäkerhet. Ytterligare ansträngningar måste göras på områdena naturgas, kärnkraft, kärnsäkerhet, strålskydd och statligt stöd.

I fråga om *beskattning* har vissa framsteg gjorts i fråga om anpassningen, särskilt med att häva diskriminerande praxis i fråga om tobak. Höjningen av punktskatterna på alkoholhaltiga drycker står i strid med den åtgärdsplan från som landet godkänt och som är ett nyckelkrav för att göra framsteg i anslutningsförhandlingarna. Ansträngningar för att stärka skatteförvaltningen, bekämpa den informella ekonomin och öka den frivilliga efterlevnaden av gällande regler fortsatte. Knappast några framsteg kan rapporteras på området direkt och indirekt beskattning.

Vad gäller den *ekonomiska och monetära politiken* har förberedelserna kommit en god bit på väg. Ytterligare anpassningsåtgärder krävs. Det gäller i synnerhet centralbankens fullständiga oberoende och förbud mot den offentliga sektorns privilegierade tillträde till finansinstitutionerna.

Goda framsteg har gjorts på *statistikområdet*, där den övergripande anpassningsnivån är hög. TurkStat har ytterligare förbättrat samordningen inom statistiksystemet. Goda framsteg har gjorts i fråga om företagsregistret och sektorsstatistiken. Ytterligare anpassning krävs när det gäller nationalräkenskaperna och jordbruksstatistiken.

Turkiet har gjort vissa framsteg när det gäller att anpassa sig till EU:s regelverk på området *socialpolitik och sysselsättning*. Paketet med konstitutionsändringar leder till betydande förbättringar i fråga om den sociala dialogen inom den offentliga sektorn och banar väg för positiv särbehandling av kvinnor, barn, äldre och funktionshindrade. Den övergripande anpassningen förblir dock begränsad och den administrativa kapaciteten måste stärkas. Någon reform för att uppnå fullständiga fackliga rättigheter i överensstämmelse med EU:s standarder och Internationella arbetsorganisationens konventioner har ännu inte genomförts. Det finns flera källor till oro i fråga om odeklarerat arbete, låg sysselsättningsgrad bland kvinnor samt genomförandet av hälso- och säkerhetslagstiftningen. En generell politisk ram för fattigdomsbekämpning saknas också.

Ytterligare framsteg har också gjorts på området *företags- och industripolitik*, där anpassningsnivån är tillräcklig. Dessa framsteg rör strategi- och åtgärdsplanen för industrin, ett större utbud av företags- och industripolitiksinstrument samt antagandet av sektorsstrategier och färdplaner. Begränsade förbättringar kan rapporteras om företagsklimatet och pågående ansträngningar för övervakning och utvärdering.

Framsteg har gjorts i fråga om *de transeuropeiska näten*. Vad gäller förhandlingarna om det framtida transeuropeiska transportnätet, befinner sig Turkiet i ett långt framskridet stadium. Vissa framsteg kan rapporteras när det gäller energinäten.

Framsteg, om än ojämna, har gjorts på området *regionalpolitik och samordning av strukturinstrument*. Det bör särskilt framhållas att den juridiska och institutionella ramen för genomförandet av delarna III och IV av instrument för stöd inför anslutningen har avslutats. Deltagandet av regionala och lokala parter i förberedelserna av projekt har ökat. På nationell nivå behövs fortfarande en stärkning av den administrativa kapaciteten hos de institutioner som arbetar med att utbetala EU-stödet inför anslutningen för att uppnå ett effektivare utnyttjande av stödet och därigenom också förbereda Turkiet på användning av medel ur strukturfonderna.

På det hela taget har det gjorts framsteg inom *rättsväsendet*. Antagandet av konstitutionsändringar avseende sammansättningen av Högsta rådet för domare och åklagare är ett positivt steg. Detta gäller även begränsningen av militärdomstolarnas behörighet. Under arbetet med att utarbeta och anta den lagstiftning som ska genomföras kommer det att krävas en fungerande dialog med samtliga berörda parter. Genomförandet av dessa reformer i linje med europeiska standarder kommer att vara av central betydelse. Vad gäller *kampen mot korruptionen*, har framsteg gjorts i utarbetandet av en övergripande strategi och åtgärdsplan mot korruption. Arbetet med att utveckla ett organ för tillsyn och övervakning av genomförandet av reformerna har också gått framåt. Ett faktiskt genomförande är emellertid nödvändigt och Turkiet måste uppvisa resultat i fråga om utredningar, åtal och fällande domar.

Framsteg, om än ojämna, har gjorts på området *rättvisa, frihet och säkerhet*. Betydande framsteg har gjorts mot ett slutförande av förhandlingarna om ett återtagandeavtal mellan EU och Turkiet. Det föreligger ett behov av tydliga institutionella bestämmelser och tillräckliga resurser på området migration och asyl. Vissa framsteg kan rapporteras på området narkotika och tullsamarbete. Begränsade framsteg kan rapporteras på området yttre gränser och Schengensamarbetet samt i fråga om organiserad brottslighet och terrorism. Få framsteg har gjorts på området viseringspolitik. Inga framsteg har rapporterats i fråga om rättsligt samarbete i straff- och civilrättsliga frågor. Generellt är ett skyndsamt antagande av lagförslag och ratificeringen av undertecknade internationella avtal av avgörande betydelse.

Turkiet är väl förberett på området *vetenskap och forskning* och goda framsteg har gjorts i riktning mot integration inom det europeiska forskningsområdet. Turkiets deltagande i ramprogrammen ökar samtidigt som resultaten i dessa sammanhang blir allt bättre. Ytterligare ansträngningar krävs för att fortsätta att producera sådana resultat under loppet av hela sjunde ramprogrammet för forskning och teknisk utveckling.

I fråga om *utbildning och kultur* har vissa framsteg gjorts, särskilt på *utbildningsområdet*. Det totala deltagandet i skolundervisningen fortsatte att öka, med vissa könsrelaterade förbättringar och Turkiet fortsatte att förbättra sina resultat i förhållande till EU:s

gemensamma krav. Det har gjorts vissa framsteg på kulturområdet men inga framsteg i fråga om anpassningen av lagstiftningen.

På *miljöområdet* har ytterligare framsteg gjorts i anpassningsarbetet. Turkiet har gjort goda framsteg inom sophanteringens medan endast begränsade framsteg kan rapporteras i fråga om övergripande lagstiftning, luft- och vattenkvalitet, föroreningar från industrin, kemikalier och administrativ kapacitet. Turkiet har emellertid gjort mycket begränsade framsteg i fråga om klimatförändringar och inga framsteg på naturskyddsområdet. Turkiet har gjort framsteg i fråga om den administrativa kapaciteten genom att inrätta samordningsmekanismer. Investeringarna måste öka.

Vissa framsteg har gjorts i fråga om anpassningen till EU:s regelverk på området *konsument- och hälsoskydd*. Den administrativa kapaciteten att kontrollera efterlevnaden måste emellertid stärkas. Ytterligare ansträngningar är nödvändiga i fråga om konsumentskydd för att stärka konsumentorganisationerna och säkerställa tillämpligt genomförande. Samordningen och samarbetet mellan berörda parter är fortfarande svag. Det har gjorts goda framsteg i fråga om anpassningsnivån avseende folkhälsan. Övervakningen av efterlevnaden är dock fortfarande otillräcklig.

Vad gäller *tullar* är anpassningsnivån hög, både i fråga om lagstiftningen och den administrativa kapaciteten. Butiker med skattefri försäljning vid gränsövergångar och krav på dem som tar in produkter som cirkulerar fritt inom EU att deklarerar ursprung före tullklareringen står i strid med EU:s regelverk. Lagstiftning om frizoner, övervakning och tullkvoter måste fortfarande anpassas. Ytterligare ansträngningar krävs för att förbättra riskbaserade kontroller och förenklade förfaranden för att underlätta laglig handel och minska antalet fysiska kontroller. Åtaganden för att i praktiken kontrollera att immaterialrättsliga regler iakttas och genomföra kampen mot varumärkesförfalskade varor måste fullföljas.

Turkiet har uppnått en hög anpassningsnivå på området *yttre förbindelser*. Ytterligare insatser krävs emellertid på många områden, i synnerhet i fråga om det allmänna preferenssystemet och dess geografiska täckning.

Turkiet har fortsatt anpassningen till EU:s *gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik*. Turkiet har sökt dialog och överläggningar med EU i utrikespolitiska frågor. Landet har inte anpassat sig till EU i FN:s säkerhetsråd för ytterligare sanktioner mot Iran. Turkiet har ansträngt sig för att ytterligare förbättra förbindelserna med grannländer såsom Irak, och då också den regionala kurdiska regeringen, och Syrien. Relationerna till Israel försämrades avsevärt efter fartygsincidenten utanför Gaza. De protokoll som undertecknats med Armenien om normaliserade förbindelser har ännu inte ratificerats.

Turkiets bidrag till den gemensamma europeiska säkerhets- och försvarspolitikerna är betydande och landets mål är att öka deltagandet i denna verksamhet. Frågan om ett samarbete mellan EU och Nato, som skulle inbegripa samtliga medlemsstater i EU utöver Berlin plus-arrangemangen, återstår att lösa. Turkiet har inte anpassat sig till EU:s ståndpunkt rörande medlemskap i Wassenaar-arrangemanget.

Begränsade framsteg kan rapporteras på området *finansiell kontroll*, där anpassningen redan har kommit relativt långt. Lagstiftningen angående genomförandet av lagen om finansiell förvaltning och kontroll i den offentliga sektorn är på plats, medan handlingsplanen för intern finansiell kontroll i den offentliga sektorn måste ses över. Den reviderade lagen om turkiska revisionsrätten, genom vilken extern revision ska anpassas till internationella standarder, har ännu inte antagits. Den turkiska enheten för samordning av bedrägeribekämpning har ännu

inte utvecklats till ett fungerande nätverk. Det krävs permanenta strukturer för kontakterna med kommissionen om skyddet av euron mot förfalskning. När det gäller finansiella bestämmelser och budgetbestämmelser, har Turkiet kommit långt i sin anpassning till de grundläggande principerna och institutionerna enligt gemenskapens regelverk, men beredskapen när det gäller regelverket om egna resurser befinner sig fortfarande på ett tidigt stadium.

Island

Den första lägesrapporten om Island bekräftar bedömningen i kommissionens yttrande från februari 2010 att landet uppfyller de politiska kriterierna. Island är en fungerande demokrati med starka institutioner och djupt rotade traditioner av representativ demokrati. Landets rättsystem är väletablerat och domstolsväsendet håller en hög standard. Vad gäller de mänskliga rättigheterna och skyddet för minoriteter, fortsätter Island att garantera grundläggande rättigheter och bedriva samarbete på hög nivå med internationella mekanismer för skydd av mänskliga rättigheter.

I yttrandet konstaterades emellertid också ett antal brister. Rapporten bekräftar att Island har vidtagit vissa åtgärder för att komma till rätta med dem.

Vad gäller de **politiska kriterierna**, har koalitionsregeringen varit stabil under den period som rapporten omfattar trots det svåra ekonomiska läget och de oförenliga åsikterna inom Islands politiska krafter och hos befolkningen om ett eventuellt EU-inträde. Stödet för anslutningsprocessen ökade under slutet av perioden och en majoritet ställer sig positiv till att genomföra medlemskapsförhandlingarna.

Vissa framsteg har gjorts i ansträngningarna att identifiera de ansvariga aktörerna bakom det isländska banksystemets kollaps och att ta itu med de politiska och administrativa konsekvenserna. Detta vittnar om att de isländska demokratiska institutionerna fungerar. Rapporten från den särskilda oberoende utredningskommissionen, som lades fram i april 2010, ledde till ett antal rekommendationer för att stabilisera det finansiella systemet och förbättra övervakningen. Den särskilda åklagarmyndigheten fortsatte att genomföra ett antal utredningar i finanskrisens kölvatten.

Goda framsteg har gjorts i arbetet med att ytterligare förbättra regler om intressekonflikter och finansieringen av politiska partier. Lagen om domstolsväsendet ändrades för att anpassa reglerna om tillsättandet av domare, i syfte att ytterligare stärka *domstolsväsendets* oberoende. Genomförandet av den särskilda utredningskommissionens rekommendationer, det ändrade regelverket om intressekonflikter och de reviderade förfarandena om domartillsättningar är på väg att fullföljas. Effekterna av dessa åtgärder kommer att behöva ses över i ett senare skede.

Såväl *regeringen* som *parlamentet* har i allmänhet fungerat väl. Regeringen har vidtagit åtgärder för att stärka den offentliga *förvaltningen*. Förhandlingskommittéerna med ansvar för samordningen av den övergripande anslutningsprocessen fungerar väl.

Europarådets ramkonvention för skydd av nationella minoriteter måste fortfarande ratificeras.

Islands **ekonomi** har gått in i en djup och långvarig depression och utsikterna till en försiktig återhämtning är osäkra. Arbetslösheten har stigit och de offentliga finanserna avsevärt försämrats med större budgetunderskott och en betydande ökning av den redan stora offentliga skulden. Samtidigt har inflationen gradvis och stadigt sjunkit. Den försiktiga

makroekonomiska policymixen är inriktad på en stabil växelkurs och budgetsanering. En finanssektor som ännu inte fungerar som den bör, ofta förekommande obalanserade balansräkningar inom den privata sektorn, liksom en mycket hög utlandsskuld är centrala utmaningar. IMF-programmet har framskridit enligt planerna.

Vad beträffar de **ekonomiska kriterierna**, kan Island betraktas som en fungerande marknadsekonomi. Brister inom finanssektorn och restriktioner för kapitalrörelser hindrar emellertid fortfarande en effektiv resursfördelning. Island kan på medellång sikt återfå förmågan att klara av konkurrenstrycket och marknadskrafterna inom den inre marknaden, förutsatt att landet fortsätter att åtgärda nuvarande strukturella brister genom lämplig makroekonomisk politik och strukturreformer.

De politiska insatserna har på det hela taget varit välavvägda och inneburit stöd för att återvända till en högre grad av makroekonomisk stabilitet, även om utsikterna till en snar återgång till ekonomisk tillväxt förblir osäkra. Budgetsaneringen fortsatte. Budgetunderskotten har börjat minska och den offentliga skulden har minskats för att den inte ska vara så framträdande och för att minska växelkursriskerna. Inflationen har minskat och politiskt viktiga räntesatser har gradvis sänkts. Ett större handelsöverskott har bidragit till en viss stärkning av den egna valutan. Valutareserven har vuxit, vilket emellertid i stor utsträckning har skett tack vare offentlig extern finansiering. Arbetsmarknaden är flexibel och sysselsättningsgraden förhållandevis hög. Landet har en god grundläggande infrastruktur, gott om naturtillgångar och en välutbildad befolkning.

Ekonomi kämpar emellertid fortfarande med effekterna av det finansiella sammanbrottet. De offentliga finanserna står fortfarande inför utmaningen att genomföra omfattande nedskärningar och pressas av betydande ansvarsförbindelser med koppling till problemen inom finanssektorn. Den offentliga bruttoskulden uppgår till nästan 90 % av BNP. Trots reallöneanpassningar har arbetslösheten stigit markant. Återuppbyggnaden av banksektorn fortsätter, men bankerna dras fortfarande med tillgångar av dålig kvalitet, vilket underminerar deras förmåga att finansiera ekonomin. Ofta förekommande obalanserade balansräkningar inom den privata sektorn utgör ett hot mot den finansiella stabiliteten. Högsta domstolens beslut om att lån som var indexerade i utländsk valuta var olagliga har dessutom skapat skapade osäkerhet, särskilt i fråga om hanteringen av lån inom företagssektorn. Detta kan ytterligare destabilisera de inhemska bankernas finansiella situation, då de i stället för låntagarna skulle tvingas överta den extra ekonomiska bördan. Arbetet med att omstrukturera företagssektorns skulder har gått långsamt och den växande skulden begränsar utrymmet för nya investeringar, vilket håller tillbaka återhämtningen. Investeringarna i stora infrastrukturprojekt ses för närvarande över som en följd av politiska beslut och brist på finansiering. Spelrummet inom företagsvärlden är begränsat till följd av kapitalkontroller, förhållandevis hög ränta och svårigheter att få tillgång till finansiering, särskilt för små och medelstora företag.

I denna första lägesrapport bedöms Islands **förmåga att påta sig de skyldigheter som följer av ett medlemskap** mot bakgrund av landets deltagande i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) och med hänsyn till de undantag som beviljas inom ramen för EES. Den generella beredskapen att fullgöra kraven i EU:s regelverk är god, i synnerhet tack vare Islands medlemskap i EES.

Icesave-tvisten är ännu inte löst. Den lag som medger en statlig garanti för de lån som regeringarna i Storbritannien och Nederländerna beviljat för sin kompensation till egna medborgare som har sparkonton i Icesave förkastades i samband med en folkomröstning i

mars 2010. Eftas övervakningsmyndighet översände en formell skrivelse till den isländska regeringen i maj 2010, vilket är det första steget i ett överträdelseförfarande mot Island som går ut på att Island har agerat på ett sätt som innebär ett brott mot direktivet om insättningsgarantisystem genom att inte ställa tillräckliga garantier till Icesaves nederländska och brittiska grenar. EU-kommissionen delar övervakningsmyndighetens analys. Försöken till förhandlingar mellan företrädare för de tre regeringarna har ännu inte lett till några resultat.

Förberedelserna för att påta sig de skyldigheter som följer av ett medlemskap på medellång sikt fortsatte både på områden som delvis omfattas av EES och på sådana som inte omfattas av EES. Island är till stora delar redan anpassat och tillämpar en avsevärd del av EU:s regelverk på de områden som omfattas av EES, såsom fri rörlighet för varor, arbetstagares fria rörlighet, etableringsrätt och frihet att tillhandahålla tjänster, kapitalets fria rörlighet, offentlig upphandling, bolagsrätt, immaterialrätt, konkurrens, finansiella tjänster samt informationssamhället och media.

Ansträngningar för ytterligare anpassning till EU:s regelverk, i synnerhet på områden som inte täcks av EES, och för att säkerställa dess genomförande och efterlevnad måste fortsätta. Det bör också noteras att följande områden kommer troligen att medföra utmaningar i anslutningsprocessen: finansiella tjänster, jordbruk och landsbygdsutveckling, fiskeri, fri rörlighet för kapital och miljö.

Regeringens ansträngningar att åtgärda utfallet av den ekonomiska och finansiella krisen ledde till betydande budgetnedskärningar. Uppmärksamheten måste inriktas på att medel avsätts för de nödvändiga förberedelserna i samband med EU-inträdet.

Island uppfyller på det hela taget EU:s regelverk på området *fri rörlighet för varor*. Vissa delar är emellertid ännu inte på plats i fråga om övergripande åtgärder och den gamla metoden för produktlagstiftning.

En tillfredsställande anpassningsnivå har uppnåtts på området *fri rörlighet för arbetstagare*. Förberedelserna för samordningen av socialförsäkringssystemen måste fullföljas. Lagstiftningen om *etableringsrätten och rätten att tillhandahålla tjänster* ligger på det hela taget i linje med regelverket, med undantag för tjänste- och postdirektiven.

Island tillämpar EU:s regelverk på *fria rörlighet för kapital*, med vissa undantag. I nära samarbete med IMF har de isländska myndigheterna åtagit sig att gradvis häva restriktionerna rörande kapitalrörelser och betalningar. Kapitalflödesrestriktionerna har emellertid förlängts till den sista augusti 2011 och det maximala beloppet utländsk valuta som kan växlas in för utlandsresor har sänkts. Betydande och varaktiga åtgärder krävs fortfarande för att häva nuvarande restriktioner för kapitalrörelser, exempelvis i fråga om utländska investeringar i fiskeindustrin.

Island har genomfört större delen av EU:s regelverk om *offentlig upphandling* och den övergripande anpassningen är god. Den administrativa kapaciteten måste ytterligare stärkas för att säkerställa ett adekvat genomförande av politiken för offentlig upphandling.

Goda framsteg har gjorts på det *bolagsrättsliga* området. En fullständig anpassning till revisionsnormerna har emellertid inte uppnåtts. Island har på det hela taget anpassats sig till EU:s regelverk på det immaterialrättsliga området, men det krävs en övergripande politik för kontrollen av efterlevnaden.

Island har i hög grad anpassat sig till *konkurrensdelen* av EU:s regelverk och relevanta förvaltningsstrukturer finns på plats. De statliga stödåtgärder som vidtagits som svar på finanskrisen har ännu inte blivit föremål för någon bedömning.

Ett fullständigt genomförande av EU:s regelverk avseende finansiella tjänster, tillsammans med stärkta övervakningsregler, måste fortfarande säkerställas. Genomförandet är ännu inte komplett på vissa nyckelområden, exempelvis försäkrings- och värdepappersmarknaderna.

Island har redan uppnått en hög nivå av anpassning och tillämpar en betydande del av EU:s regelverk på området *informationssamhället och media*. Bestämmelserna i telekomreformen, direktivet om audiovisuella medier och de politiska prioriteringar som följer av den nyligen antagna europeiska digitala agendan måste genomföras.

Förberedelserna på området *jordbruk och landsbygdsutveckling* har ännu inte inletts. Inrättandet av strukturer för att ta itu med förändringar inom förvaltningen, särskilt inrättandet av ett utbetalande organ som uppfyller EU:s krav och ett integrerat förvaltnings- och kontrollsystem återstår att genomföra.

Vissa framsteg har gjorts i fråga om *livsmedelssäkerhet samt veterinära och fytosanitära frågor*, särskilt i fråga om införlivandet av lagstiftning om allmän livsmedelssäkerhet. Ansträngningar krävs emellertid för att öka förvaltningens och laboratoriernas kapacitet. Avsevärda skillnader jämfört med EU:s system återstår i fråga om hygieniska förpackningar, växtskyddsprodukter, nya livsmedel och genetiskt modifierade livsmedel.

Det finns inga nya framsteg att rapportera i fråga om anpassningen till EU:s gemensamma *fiskepolitik*. Särskild uppmärksamhet måste riktas mot den del av EU:s regelverk som gäller den inre marknaden i fråga om etableringsrätten, rätten att tillhandahålla tjänster och kapitalets fria rörlighet inom fiskeriproduktions- och processningssektorerna, där befintliga restriktioner inte ligger i linje med EU:s regelverk. Mekanismer för genomförande och kontroll av gemenskapens stödåtgärder måste inrättas.

I fråga om *transporter* gäller restriktionerna för utländska investeringar i luft- och sjötransport fortfarande. Island har redan uppnått en hög nivå av anpassning och tillämpar en betydande del av EU:s regelverk på *energiområdet*. Anpassningen till EU:s regelverk på området oljelager, tillsynsmyndighetens oberoende och energieffektivitet har gått något framåt.

På skatteområdet kan inga särskilda förändringar rapporteras. Island har redan uppnått en god administrativ kapacitet. Ändå återstår det att inrätta sambandskontor och sörja för it-samtrafikförmåga.

Island är redan i hög grad anpassat till EU:s regelverk inom den *ekonomiska och monetära politiken*. Flera brister finns ändå fortfarande, särskilt i fråga om centralbankens fullständiga oberoende och förbudet mot monetär finansiering av den offentliga sektorn.

Vad gäller *statistiken*, måste tillgången på statistiska uppgifter i linje med EU:s arbetsmetoder förbättras, särskilt inom företag, i makroekonomiska sammanhang och inom jordbruket. Genomförandet av stora planerade statistiska undersökningar såsom gårdsstrukturundersökningen samt folk- och hushållsräkningen kan inte garanteras, eftersom de personella och ekonomiska resurserna har skurits ned.

Island har redan genomfört betydande delar av EU:s regelverk som rör *socialpolitik och sysselsättning*. En sammanhållen sysselsättningsstrategi måste emellertid ännu utarbetas.

Med tanke på det svåra ekonomiska läget är förberedelserna på området *företags- och industripolitik* en god bit på väg. Bättre tillgång till finansiering för små och medelstora företag är ett problem. Anpassningen till EU-standarderna för *transeuropeiska nätverk* är hög.

Vad gäller *regionalpolitik och samordning av strukturinstrument*, har Island precis kommit igång med förberedelserna för genomförandet av sammanhållningspolitikens instrument. En lämplig behovsanalys, som också fastställer vilka institutioner som ansvarar för genomförandet av sammanhållningspolitiken, återstår att genomföra.

Islands *domstolsväsen* är av hög standard och skyddet av *grundläggande rättigheter* håller en hög nivå på Island. Island har vidtagit vissa åtgärder för att åtgärda de brister som konstateras i yttrandet från februari 2010, särskilt vad gäller förfarandet vid domartillsättningar och intressekonflikter. Genomförandet av rekommendationerna kräver emellertid ytterligare bedömning. Lagstiftningen rörande medborgerliga rättigheter och uppgiftsskydd ligger ännu inte i linje med EU:s regelverk.

Island tillämpar Schengenavtalet och har uppnått en hög grad av anpassning till EU:s regelverk på området *rättvisa, frihet och säkerhet*. Lagstiftningen på vissa områden måste fortfarande till fullo anpassas till EU:s regelverk och tillämpliga internationella instrument måste undertecknas och ratificeras.

Island har kommit långt i förberedelserna för ett inträde i EU och en integration i det europeiska området för *forskningsverksamhet*. Anpassningen till EU-standarder på området *utbildning och kultur* är hög. Island deltar aktivt i den öppna samordningsmetoden på utbildningsområdet samt i gemenskapsprogram såsom Livslångt lärande, Aktiv ungdom och Erasmus mundus.

Miljöpolitiken på Island är tack vare EES-avtalet i stor utsträckning anpassad till EU:s regelverk, och ytterligare framsteg kan rapporteras på områdena luftkvalitet och hållbar utveckling. Klimatmålen liksom EU:s regelverk för naturskyddet, särskilt i fråga om skyddet av valar, sälar och fåglar samt bevarandet av naturliga habitat och den vilda faunan och floran, måste ännu uppfyllas. Vissa centrala multilaterala miljöavtal har ännu inte ratificerats.

Island har redan genomfört en betydande del av EU:s regelverk på *konsument- och hälsoskyddsområdet*. Införlivandet av de nya delarna av EU:s regelverk på konsumentskyddsområdet återstår emellertid att slutföra och behandlingen av RAPEX-underrättelser måste genomgå ytterligare strömlinjeformning.

Den isländska *tullagstiftningen* ligger i stor utsträckning i linje med EU:s regelverk. Betydande anpassningar av lagstiftning och praxis kvarstår att genomföra i fråga om skattebefriad handel i samband med resor. Samtrafikförmågan med EU:s it-system måste fortfarande säkerställas.

Vissa framsteg har gjorts på området *yttre förbindelser*. Island har påbörjat förberedelserna för att se över sina skyldigheter med avseende på behovet av att ändra eller häva sina internationella avtal. Landet har även inlett de förberedelser som gäller den gemensamma handelspolitiken. Åtgärder måste fortfarande vidtas för att säkerställa att Islands offentliga utvecklingsbistånd inte ytterligare minskas. Island har gjort stora goda framsteg och anpassningen har nått en god nivå på området *utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik*.

Vad gäller den *finansiella kontrollen*, måste en bedömning av brister genomföras på områdena finansiell förvaltning och kontrollsystem samt intern och extern revision, för att beakta internationellt accepterade standarder som gäller inom EU. Förberedelserna i fråga om skyddet av EU:s ekonomiska intressen måste förbättras. Vissa framsteg har gjorts på området *finansiella bestämmelser och budgetbestämmelser*, då Island har börjat gå igenom vilka anpassningar till EU:s regelverk som krävs.